

Sosyal Bilimler
Enstitüsü

T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

FİNANSAL PİYASALAR ve YATIRIM YÖNETİMİ BİLİM DALI

AÇIK BANKACILIK UYGULAMASININ TÜRKİYE BANKACILIK SEKTÖRÜNE OLASI ETKİLERİ

Yüksek Lisans Tezi

ZEHRA KÖSEOĞLU

İSTANBUL, 2023

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FİNANSAL PİYASALAR ve YATIRIM YÖNETİMİ BİLİM DALI

AÇIK BANKACILIK UYGULAMASININ TÜRKİYE BANKACILIK SEKTÖRÜNE OLASI ETKİLERİ

Yüksek Lisans Tezi

ZEHRA KÖSEOĞLU

Danışman: PROF.DR.BAŞAK ATAMAN

İSTANBUL, 2023

AÇIK BANKACILIK UYGULAMASININ TÜRKİYE BANKACILIK SEKTÖRÜNE OLASI ETKİLERİ

ÖZET

Medeniyetin başlangıcından beri para ve finans konularında gelişim gösteren insanlık, bankacılık tarihi ile birlikte, günümüzdeki modern bankacılık sistemlerine kadar büyük dönüşüm geçirmiştir. Bu bağlamda gelişen teknoloji, her dönem bankacılığı yakından ilgilendirmiştir. Nitekim bankacılık ve teknolojinin entegrasyonları pek kısa sürede gerçekleşmiştir. Bu bağlamda günümüz dünyasının en önemli teknolojik gelişmeleri hızla meydana gelirken, bankaların da finansman ve pazarda rekabet avantajı elde etmeleri noktasındaki mücadeleleri de oldukça hız kazanmıştır. Bu süreçte önemli bir yenilik olan açık bankacılık modeli, bu çalışmanın en temel konusu olarak ele alınmaktadır. Açık bankacılık, çalışmada kısaca, bankacılık yığınının açılması olarak tanımlanmıştır. Nitekim kullanıcıların verilerinin onların rızasının alınması sureti ile üçüncü taraf hizmet sağlayıcılar ile paylaşılması ve bunun ekseninde hem tüketiciler için kolaylıkların hem de bankalar açısından çeşitli avantajların elde edilmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye’de 6493 ve 7192 sayılı Kanunlar ile açık bankacılık üzerine düzenlemeler yapılmış ancak ilk kez açık bankacılık Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmelik ile resmi olarak yasal mevzuatta tanımlanması sağlanmıştır. Bunun ardından gelişen süreçte, Türkiye’de toplam 28 bankanın aktif olarak açık bankacılık süreçlerine katıldığı ve bu süreçleri benimsediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Açık Bankacılık, API, Bankacılık Tarihi, Fintech.

POSSIBLE EFFECTS OF OPEN BANKING PRACTICE ON TURKISH BANKING SECTOR

ABSTRACT

Human race, which has developed in money and finance since the beginning of civilization, has undergone a great transformation into today's modern banking systems, together with the history of banking. In this context, developing technology has always interested banking closely and their integration has been realized in a very short time. In this context, while the most important technological developments of today's world are taking place rapidly, the struggle of banks to obtain a competitive advantage in financing and the market has also gained momentum. The open banking model, which is an important innovation in this process, is considered as the main subject of this study. Open banking is briefly defined as the opening of the banking stack in the study. As a matter of fact, it is aimed to share the data of the users with third-party service providers by obtaining their consent, and on the axis of this, it is aimed to obtain both convenience for consumers and various advantages for banks. In this context, regulations on open banking were made with the Laws No. 6493 and 7192 in Turkey, but for the first time, open banking was officially defined in the legal legislation with the Regulation on Information Systems and Electronic Banking Services of Banks. In the process that followed, it was determined that a total of 28 banks in Turkey actively participated in and adopted open banking processes.

Keywords: Open Banking, API, Banking History, Fintech.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY BELGESİ	Error! Bookmark not defined.
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	i
1.GİRİŞ	1
2.BANKA/BANKACILIK KAVRAMI, TÜRLERİ, HİZMET DAĞITIM KANALLARI ...	5
2.1.Bankacılık Kavramı.....	5
2.2.Bankacılığın Tarihi.....	6
2.3.Bankacılık Türleri	9
2.3.1.Merkez Bankaları	10
2.3.2.Halk Bankaları	11
2.3.3.Ticaret Bankaları	11
2.3.4.Kalkınma Bankaları	12
2.3.5.Yatırım Bankaları	13
2.3.6.Tarım ve Kredi Bankaları	14
2.3.7.Dış Ticaret Bankaları.....	15
2.3.8.İpotek Bankaları	15
2.3.9.Maden Bankaları.....	16
2.4.Bankaların İşlevleri	16
2.5. Bankaların Hizmet Dağıtım Kanalları (internet, atm, mobil, dijital, vb)	19
2.6.Bankacılık Sektörünün Dönüşümü.....	20
2.6.1. Bankacılık Sektörünün Dünyada Geçmişi ve Bugünü	21

2.6.2.Bankacılık Sektörünün Türkiye’de Geçmişi ve Bugünü	25
2.7. Teknolojik Gelişmelerin Bankacılık Sektörüne Etkileri	28
3.AÇIK BANKACILIK.....	30
3.1. Dünyada Açık Bankacılık	38
3.1.1.Mevzuatsal altyapı	44
3.1.2.Ülke bazında kullanım oranları	47
3.1.3.Farklı ülkelerin stratejik veya uzun vadede planları/görüşleri	50
3.2.Türkiye’de Açık Bankacılık	54
3.2.1.Mevzuatsal altyapı	54
3.2.2.Ekosistemdeki oyuncular	59
4.METODOLOJİ.....	62
4.1.Literatür Taraması	62
4.1.1.Ulusal Çalışmalar	62
4.1.2.Uluslararası çalışmalar	64
4.2.Araştırmanın Amacı	67
4.3.Araştırmanın Yapısı	67
4.4.Anket Katılımcıları.....	68
4.5.Veri Toplama.....	69
4.6.Araştırmanın Hipotezleri.....	71
4.7.Veri Analizi	72
5.BULGULAR.....	74
5.1.Hipotez Testi Sonuçları	78
6.SONUÇ.....	85
7.KAYNAKÇA.....	88

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Bankaların Aktif Büyüklüklerine Göre Sektör Payları (Kaynak T.Bankalar Birliği)	70
Tablo 2. Teknoloji Betimsel Analizler.....	74
Tablo 3. Stratejik ve Finansal Betimsel Analizler	75
Tablo 4. Müşteri İlişkileri Yönetimi Betimsel Analizler	76
Tablo 5. Örgütsel Kapsamda Betimsel Analizler	77
Tablo 6. Teknoloji ile İfadeler Katılım Düzeylerinin İncelenmesi	78
Tablo 7. Stratejik & Finansal İle İfadeler Katılım Düzeylerinin İncelenmesi	79
Tablo 8. Stratejik & Finansal İle İfadeler Katılım Düzeylerinin İncelenmesi	80
Tablo 9. Müşteri İlişkileri Yönetimi İle İfadeler Katılım Düzeylerinin İncelenmesi	81
Tablo 10. Örgütsel İle İfadeler Katılım Düzeylerinin İncelenmesi.....	82
Tablo 11. Bölüm Puanlarına Yönelik Hipotez Testi Sonuçları	83

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1: Açık Bankacılık Uygulaması Şeması 1 (Kobaküs, 2021).	30
Şekil 2: Geleneksel Bankacılık (Sol) ve Açık Bankacılık Uygulaması (Sağ) Farkı (Akbank Lab, 2020).	31
Şekil 3: Açık Bankacılık Uygulaması Şeması 2 (George, 2021).	32
Şekil 4:Geleneksel ve Açık Bankacılığın Karşılaştırılması (Kaynak: Deloitte, 2017).....	32
Şekil 5:Açık Bankacılık Uygulaması Süreci.....	34
Şekil 6: Türkiye'de Açık Bankacılık Ekosistemindeki Oyuncular	60
Şekil 7. Teknoloji ile İfadelelere Katılım Düzeylerinin İncelenmesi	79
Şekil 9. Müşteri İlişkileri Yönetimi İle İfadelelere Katılım Düzeylerinin İncelenmesi	82
Şekil 10. Örgütsel İle İfadelelere Katılım Düzeylerinin İncelenmesi.....	83

KISALTMALAR LİSTESİ

AIS	: Account Information Service
AISP	: Account Information Service Provider
API	: Application Programming Interface (Uygulama Programlama Ara Yüzü)
ATM	: Automatic Teller Machine
BaaS	: Banking-as-a-Service
BCB	: Banco Central do Brasil
BCBS	: Basel Committee on Banking Supervision
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (TC)
BIS	: Bank for International Settlements
CFPB	: Tüketici Maliyesini Koruma Bürosu (ABD)
EBA	: European Banking Authority (EU)
EMU	: European Monetary Union (Avrupa Para Birliği)
FSB	: Financial Stability Board
IT	: Bilgi Teknolojisi
NPP	:Yeni Ödeme Platformu (Avustralya)
OBIE	: The Open Banking Implementation Entity (UK)
OBP	: Open Banking Project
PIS	: Payment Initiation Service
PISP	: Payment Initiation Service Provider
PSD	: Payment Service Directive
PSD2	: Payment Service Directive 2
SCA	: Güçlü Müşteri Kimlik Doğrulaması

SWIFT: Society for Worldwide Telecommunications

TCMB: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

TTP : Üçüncü Taraf Sağlayıcıları

1.GİRİŞ

Bankacılık kavramı, temel olarak fon toplayıcısı kurumlara verilen bir isim olarak, fonları tüketim amacı ile ya da yatırım yapma amacı ile kullanan mali bir sektörü tanımlayan bir kavramdır. Buna göre bankacılık kavramı, ekonomide kişilerin ve kurumların tasarruflarını fon olarak toplayan, bu fonları değere çevirmek sureti ile kullanan, ekonomik yatırımların temelini oluşturan ve bu işlevleri ile finansal sistemlerin en önemli yapı taşlarından biri olan sektörü ifade etmektedir. Bankacılık sektörü, geçmişten beridir, finans sektörünün ana iskeletini oluşturan en karlı hizmet sektörü alanlarından biri olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda yatırımların finanse edilmesini sağlayan, krizlerin ve resesyonların gerçekleştiği dönemlerde de piyasalara likit sağlayarak krizleri atlarmaya yarayacak rollere sahip olan bir sektör olan bankacılık sektörü, tarih boyunca birçok kriz, tehlike, fırsat ve yenilik ile karşılaşarak günümüze ulaşmıştır. Ancak günümüzde, tüm bu deneyimlerden farklı olarak, yenilikçi teknolojilerin entegrasyonuna dayanan bir yenilik, değişim süreci söz konusudur. Bu bağlamda hazırlanan çalışmada, geleneksel bankacılık sistemlerinin yenilikçi teknolojilerden ne şekilde etkileneceğine dair derlemelerin yanı sıra, açık bankacılığın gelecekteki potansiyel etkilerinin ne olabileceğine yönelik bir araştırma hazırlanmıştır.

Bankacılık uygulamaları, henüz ilk para birimleri basıldığından beri var olan bir olgudur. Bu noktada paraya sahip olan, varlıklı insanlar paralarını saklamak için güvenli bir yer aradığında, bu talebi karşılayan ilk banker uygulamalar da beraberinde ortaya çıkmıştır. Antik imparatorluklar ayrıca ticareti kolaylaştırmak, zenginliği dağıtmak ve vergi toplamak için işlevsel bir finansal sisteme ihtiyaç duymuştur. Bahsedilen bu antik dönemlerden günümüze değin, bankalar, finansal sistemin düzeni, para piyasasının sistemi ve çerçevesi adına önemli bir rol oynamıştır

Tarih boyunca finans sistemleri, birçok teknoloji ile bir şekilde ilişki içinde faaliyetlerini sürdürmüştür. Ancak yirminci yüzyılın sonuna gelindiğinde, gelişen IT teknolojileri ve yenilikçi iş modelleri ve elektronik iletişim teknolojileri ile finansal sistemlerin global anlamda yakınlaştığı belirtilmektedir. Bu gelişimlerin sonucunda, artık dünyanın herhangi bir yerindeki bir kimsenin, dünyanın herhangi bir yerindeki bankaya fon aktarması mümkün olabilmektedir. Öte yandan günümüz şartlarında, çoğunlukla fonların büyük oranının dijitalleşmiş olduğu ve hatta insanların bireysel olarak ortaya çıkardıkları tokenler ile dahi fonlarını aktarabildikleri bir gerçeklik ortaya çıkmıştır. Tüm bu yenilikler, finans sektöründeki değişimlerin bir yüzünü oluşturmuştur. Bu bağlamda özellikle alfa kuşağından itibaren doğmuş olan bireylerin teknoloji

ile iç içe yetişmiş olması noktasında, yenilikçi teknoloji ve inovatif uygulamaların, finans sektörü için hayati öneme sahip olması anlaşılır bir durumdur.

Teknik bilgilerin kuvvetinin her geçen öneminin arttığı bir gerçeklik yaşanmaktadır. Buna göre, biriken bu bilgilerin ve tecrübelerin de insanların faydası adına erişime açık bir şekilde, kullanılabilir vaziyette mevcut olması, her açıdan insanlığa yararlı sonuçlar doğurabilme potansiyeli olan bir durumdur. Açık bankacılık uygulamalarının da bu bağlamda bilginin rızaya dayalı serbestlik çerçevesinde bazı sektörlerin önünü açmasını sağlayacak birtakım faaliyetleri içerdiği belirtilebilmektedir

Açık bankacılık, finansal verileri ve hizmetleri üçüncü taraflarla paylaşmak için API'lerin kullanımını ifade eder. Üçüncü taraflar genellikle bankanın müşterilerine paylaşılan finansal veri ve hizmetleri kullanan teknoloji, hizmet veya uygulama sağlamaktadır. Paylaşılan finansal veriler, banka müşterilerine ait hesap özetlerini ve işlem kayıtlarını içerebilmektedir. Bu veriler açık olarak kullanılamaz, ancak yalnızca müşterinin açık talebi üzerine paylaşılır. Açık bankacılık, bu tür rızaya dayalı paylaşımın gerçekleşmesi için teknolojik altyapıyı ve yasal çerçeveyi sağlar.

Açık bankacılık küresel bir fenomen olmasına rağmen, her ülke veya bölge çeşitli sorunlara farklı cevaplar bulmaktadır. Çeşitli ülkelerdeki gelişmelere genel bir bakış sağlamak genellikle zordur. Bazı ülkeler halihazırda yürürlükte olan düzenlemelere sahiptir (AB ve Avustralya gibi), bazıları ise açık Bankacılığın kapsamını genişletmeyi (İngiltere gibi) ve bazıları da açık bankacılık uygulamalarını başlatmayı planlamaktadır. Açık bankacılık girişimleriyle ilgili bilgiler henüz tam anlamı ile net olmamakla birlikte, tekdüze bir şekilde mevcut değildir. Bu nedenle gerekli bilgileri elde etmek için büyük çaba ve araştırma gerektirebilmektedir.

Akademik bir kaynak olmamakla birlikte, openbankingmap.com web sitesi, açık bankacılık uygulamalarına yönelik bilgileri uygun ve tek tip olarak erişilebilir kılan ilk kapsamlı kaynaktır. Açık bankacılık uygulamalarına dair bölgelere ve ülkelere göre standartlar, API spesifikasyonları, yasal çerçeveler, katılımcı bankalar, düzenleyici veya piyasa etkenleri, kapsanan bankacılık ürünleri ve işlevleri kapsamı ve uygulama ve müteakip piyasa alımı için zaman çizelgeleri dahil olmak üzere dünya çapındaki API girişimleri hakkında bilgiler, bu web sitesinde derlenmiştir.

Açık bankacılık uygulamaları, başlangıçta ödemelere ve çek/nakit hesaplarına odaklanarak başlamıştır. Ancak, kapsanan bankacılık ürünleri açısından açık bankacılığın

kapsamı giderek genişlemektedir. Hatta bazı ülkelerde tasarruf hesapları ve kredi kartı hesapları açık bankacılık kapsamında yer almaktadır. API'ler aracılığıyla ek finansal ürünler ortaya çıkarsa, ipotekler, krediler, emekli maaşları, depolar, ticaret hesapları ve daha fazlası için API'leri içeren "açık finans" terimi kullanılabilir.

Açık bankacılık kavramı çerçevesinde karşılaşılmış olan en büyük yanlış, açık bankacılık uygulamalarının müşteri verilerini herkesin kullanımına açık hale getirdiğidir. Ancak bu yanlış bir bilgidir. Zira açık bankacılık uygulamalarında, bankacılık hem uygun üçüncü şahıslar çemberini kontrol etmek hem de müşterilerin açık rızalarını talep ederek finansal verilerinin paylaşımını kontrol etmesine izin vermek esastır .

Açık bankacılık kavramında açık kavramı, bankacılık yığınının açılması olarak kısaca tanımlanabilmektedir. Bankaların veri yığınlarını, müşteriler, kanallar ve bankacılık ürünlerinden elde edilen veriler oluşturmaktadır. Bu bağlamda Bankaların veri yığınlarını üçüncü kişilerin kullanımına açılması ile hem müşterilerin yararına hem bankaların gelirlerine hem de üçüncü tarafların hizmet iyileştirmelerine yönelik olumlu gelişmelerin sağlanması amaçlanmaktadır. Bu noktada, günümüz dünyasında müşteriler, giderek daha fazla dijital çözüm talep etmektedir. Ancak bankaların organik olarak gelişmiş olan eski sistemleri genellikle aşırı karmaşık, değiştirilmesi pahalı ve gereksinimleri karşılayamayacak durumdadır. Bu bakımdan Banka müşterileri, kişisel mali durumlarını yönetmek için yeni, yenilikçi uygulamalar kullanmakla ilgilenmektedir. Birden fazla banka hesabındaki işlemlere ve bakiyelere bütünsel bir genel bakış (çoklu bankacılık), finansmanı optimize etmek için özel öneriler (PFM - kişisel finansal yönetim) veya daha hızlı ve daha sorunsuz süreçler sağlayan uygulamalar dahil olmak üzere bir dizi finansal uygulama bulunmaktadır. Bu yeni uygulamalar, teknoloji konusunda bilgili fintech'ler tarafından sunulmaktadır. Bu hizmetler, genellikle bankaların uygulamaları tarafından sunulan işlevsellik, kolaylık ve kişiselleştirme özelliklerini geride bırakmaktadır. Ancak bu durumda da regülatörlerin, denetim mercilerinin ve düzenleyicilerin, Mevzuat gerekliliklerinin belirli bir süre içinde uygulanması gerekliliğine yönelik dikkatli davrandıkları belirtilmektedir. Zira açık bankacılık, rekabet üstünlüğü açısından önemli bir fırsat olmasına karşın, haksız rekabeti de ortaya çıkarabilecek ya da yasalara aykırı süreçlere de mahal verebilecek uygulamaları barındırmaktadır.

Açık bankacılık ve geleneksel bankacılık, artan rekabete ve yenilik için artan baskıya yol açmaktadır. Geleneksel bankacılık hizmetleri metalaştıkça, bankaların yeni gelir akışları bulması gerekmektedir. Finansal hizmetlerin, çeşitli finansal olmayan ürünlere derinlemesine gömülü olduğunu ve teknoloji şirketleri tarafından sunulan daha müşteri odaklı, özel ve ilgili

niş ürünlerle sonuçlandığı gözlemlenmektedir. Bu noktada teknoloji şirketleri, bankalardan API'ler şeklinde Hizmet Olarak Bankacılık (BaaS) satın alarak teknoloji konusunda bilgili bankaların müşterileri haline gelmektedir. Bu yeni dinamik ortaya çıktıkça, teknolojiden anlayan ve geleneksel bankalar arasında ayırım yapmak önemlidir. Teknolojiden anlayan bankalar, BaaS'ı ürün şirketlerine müşterileri olarak sunarak gömülü bankacılığı mümkün kılarken, aynısını sunamayan veya sunmak istemeyen geleneksel bankalar, ticari bankacılık tekliflerinin uzun kuyruğuna karşı son kullanıcılar için rekabet etmek zorunda kalmaktadır. Günümüzde, geleneksel bankalar çoğunlukla tıpkı kendileri gibi diğer geleneksel bankalarla rekabet etmektedir. Ancak farklı iş modelleri, teknoloji yığınları ve daha az düzenleyici kısıtlamalarla finansal hizmetler endüstrisi dışındaki ürün şirketlerinin rekabetiyle giderek daha fazla karşı karşıya kalmaları söz konusudur.

Bu yeni ve hızla büyüyen pazara katılmak için geleneksel veya yenilikçi tüm bankaların müşterileri kadar teknolojik açıdan bilgili olmaları ve hizmetlerini çekici API'ler olarak sunmaları gerekmektedir. Bu bağlamda hazırlanan çalışmada da bu yenilikçi hizmet anlayışının, teknik teknolojik gelişmelerin, gelecekte finansal piyasalara, finans dünyasına ve bankacılık sektörüne muhtemel etkilerini araştırmak amacı söz konusudur. Bu amaç doğrultusunda, çalışmanın Türkiye'deki bankacılık sektörüne yönelik potansiyel beklentileri önceliklidir. Buna göre çalışmada, Açık Bankacılık kavramının tanımını, operasyon süreçlerini, Açık Bankacılığın işlevlerini, API'nin tanımını, iş modellemelerini tanımlamak gerekmektedir. Öte yandan, açık bankacılık uygulamalarının gelişimini, açık bankacılık uygulamalarının dünyadaki çeşitli etkilerini, avantaj ve fırsatlarını, zafiyet ve tehditlerini ele almak gerekmektedir. Bunun yanı sıra çalışmada, Türkiye'deki açık bankacılık uygulamalarını, mevzuatını ve iş modellerini de ele almak amaçlanmaktadır. Son olarak, açık bankacılık uygulamalarının gelecekteki potansiyel etkileri araştırılarak akademik yazına sadık kalınarak bir derleme sağlanması amaçlanmaktadır.

Çalışmanın ilk bölümünde, bankacılık kavramına değinilmektedir. Bankacılığın tarihine, türlerine, hizmet dağıtım kanallarına ve sektör oluşumuna değinilmektedir. Sonrasında açık bankacılık kavramının akademik yazındaki yeri araştırılmaktadır. Dünyada ve Türkiye'de açık bankacılık kavramının mevzuat altyapısı, ülkeler bazında açık bankacılık kullanımı ve stratejik planlamaları hakkında incelemeler yapılmaktadır. son olarak Türkiye'de ekosistemdeki oyunculardan bahsedilmektedir.

2.BANKA/BANKACILIK KAVRAMI, TÜRLERİ, HİZMET DAĞITIM KANALLARI

Bankacılık, parayı başkaları için koruma işidir. Bankalar bu parayı ödnç vererek, banka ve müşterileri için kar yaratan faiz üretir. Bankalar, mevduat kabul etme ve kredi verme yetkisine sahip finans kuruluşlarıdır. Ancak bankalar, beraberinde birçok finansal hizmeti de yerine getirebilmektedir. “Banka” terimi, banka ve trst şirketleri, tasarruf ve kredi birlikleri, kredi birlikleri veya mevduat kabul eden diğer herhangi bir kurum türü dahil olmak üzere birçok farklı türde finansal kurumu ifade edebilmektedir. (Okur ve Tütüncüoğlu, 2017: 522).

Bankalar en az 14. yüzyıldan beri var olmuştur. Kişiler ve işletmeler için nakitlerini saklamaları için güvenli bir yer ve kişisel satın alımlar, ticari girişimler için bir kredi kaynağı sağlarlar. Buna karşılık, bankalar yatırılan parayı kredi vermek ve mevduatlara faiz toplamak için kullanır. Medici ailesinin Rönesans döneminde bankacılıkla uğraşmaya başlamasından bu yana temel iş planı pek değışmemiştir, ancak bankaların sunduğu ürün yelpazesi ve hizmet portföyü genişlemiştir (Okur ve Tütüncüoğlu, 2017: 523).

2.1.Bankacılık Kavramı

Bankacılık kavramı, temel olarak fon toplayıcısı kurumlara verilen bir isim olarak, fonları tüketim amacı ile ya da yatırım yapma amacı ile kullanan mali bir sektörü tanımlayan bir kavramdır. Buna göre bankacılık kavramı, ekonomide kişilerin ve kurumların tasarruflarını fon olarak toplayan, bu fonları değere çevirmek sureti ile kullanan, ekonomik yatırımların temelini oluşturan ve bu işlevleri ile finansal sistemlerin en önemli yapı taşlarından biri olan sektörü ifade etmektedir (Ustaömer, 2019: 3).

Bankalar, sahip oldukları faaliyet alanları itibari ile hem ulusal hem de uluslararası piyasalarda, para piyasalarının, sermaye piyasalarının ve diğer varlıkların alımını, satımını, transferini ve değışimini, sağlayabilmektedir. Buna göre, bankaların işlevleri şu şekilde sıralanmaktadır (Afşar ve Afşar, 2010: 330):

- Bireysel veya kurumsal Mevduatları kabul etmek, bunların muhafazasını sağlamak
- Varlıkların alımını, satımını, transferini ve değışimini sağlamak
- deme Hizmetlerine Aracılık Etmek
- Finansal piyasalara yönelik hizmetleri sağlamak
- Mevduatları Yönlendirmek

- Ekonomik Gereksinimlere Cevap Vermek
- Finansal konularda danışmanlık hizmeti vermek

Bankalar, ekonomik sistemlerin temeli olan güven esasına dayalı kurumlardır. Bankalar, tüketicilerin, yatırımcıların ve bireysel tasarruf sahiplerinin varlıklarını “güvenli” bir şekilde muhafaza etme beyanına dayalı olarak çalışmaktadır. Bu noktada temel olarak piyasa katılımcılarının mevduatları, kredileri ve varlıklarının tamamı, bankalar ile güvence altına alınmaktadır. Bu bağlamda da bankalar, işleyişleri bağlamında bazı ilkelere sahip olmak zorundadır. Bu ilkeler, temel olarak ekonominin işleyişinde can damarı olan güven ilkesine dayanan çeşitli faktörleri içermektedir. Bunlardan bazıları şeffaflık ilkesi, topluma yararlılık ilkesi, topluma karşı dürüstlük ilkesi, tüketicileri arasındaki tarafsızlık, suç odağı varlıkların aklanmasına karşıtlık ilkesi gibi ilkelerdir. Bu ilkeler çerçevesinde, bankalar, tüketicilerinin güvenini sağlayan, yatırımları yönlendirirken şeffaflığı ile yasal mevzuatları karşılayan kurumlardır (Kapinus ve Skrygun, 2014:56).

Bankaların yukarıda sıralanan ilkelerinin olmasının en temel nedenleri, karlılık amacı, güven yaratma gerekliliği ve likiditenin korunması zorunluluğudur. Bu üç temel ilke çerçevesinde, bankalar, finansal aracılık işlevlerini yerine getirirler (Goodhart, 1995: 27).

2.2.Bankacılığın Tarihi

Bankacılığın Tarihi, tüccarların çiftçilere tahıl kredisi verdiği ve tüccarların Asur ve Babil bölgelerindeki şehirler arasında mal taşımaya başladığı antik tarihlerde, yaklaşık milattan önce 2000li yıllarda başlamıştır. Yaklaşık MÖ 1772'ye dayanan Hammurabi Kanunları, sözleşme konularını ele alan ve bir işlemin şartlarını belirleyen, dünyadaki önemli uzunluktaki en eski deşifre edilmiş yazılardan biridir. Hammurabi Kanunları, aynı zamanda krediler, faizler ve garantiler için standartlaştırılmış prosedürleri de içermektedir. Daha sonraları, Antik Yunan ve Roma İmparatorluğu döneminde, tapınaklara dayanan borç verenler ve mevduat kabul edenler, ilkel bankacılık faaliyetleri sürdürmüşlerdir. Antik Yunan'daki bankacılık faaliyetleri, önceki herhangi bir toplumda olduğundan daha çeşitli ve karmaşıktır. Mevduat kabul etmek, borç vermek, bir parayı bir para biriminden diğerine değiştirmek ve madeni paraları ağırlık saflık açısından test etmek gibi çeşitli finansal hizmetleri barındıran ilk en karmaşık bankacılık hizmetlerinden söz edilmektedir. Müşterilerinin çok sayıda madeni parayı taşıması veya transfer etmesi ihtiyacını ortadan kaldıracak olan, bir Antik Yunan kentinde ödeme kabul edecek ve başka bir şehirde kredi ayarlayacak görevlilerin bulunduğu organizasyonlar dahi geliştirilmiştir (Kapinus ve Skrygun, 2014: 57).

Kelimenin modern anlamıyla bankacılık, ortaçağ ve erken Rönesans İtalya'sına, kuzeydeki Floransa, Venedik ve Cenova gibi zengin şehirlere kadar izlenebilmektedir. Bankacılığın gelişimi Avrupa'ya yayılmış ve 16. yüzyılda Hollanda Cumhuriyeti döneminde Amsterdam'da ve 17. yüzyılda Londra'da bir dizi önemli yenilik gerçekleşmiştir. Malların ticaretini ve değişimini kolaylaştıran sistemlerden bazıları takas sistemi ve hediye ekonomileri ortaya çıkmıştır. Bunlardan ilki olan takas sistemi ya da günümüzdeki adı ile Barter sistemi, insanlar tarafından hizmet ve mal alışverişinde bulunmak için benimsenen bir yöntemdir. Bu sistem, paranın icadından önce de yüzyıllarca kullanılmıştır. İnsanlar, karşılığında başka mal veya hizmetler için mal veya hizmet alışverişinde bulunabilmektedir. Takas işleminin avantajı, para içermemesidir. Kişiler sahip oldukları ancak ihtiyaç duymadığı ürün veya hizmetler karşılığında başka bir hizmet ya da ürün satın alabilmektedir. Takas sistemi, ticaretin en eski biçimlerinden biri olarak antik zamanlarda para icat edilmediği için mal ve hizmet alışverişini kolaylaştırmıştır. Finansal hizmet olarak ise, yaygın olarak enflasyondan koruyan, finansman hizmeti olarak kullanılabilen yeni bir strateji olarak modern bir yönetime dönüşebilmiştir (Goodhart, 1995: 27).

20. yüzyıl boyunca, telekomünikasyon ve bilgi işlem alanındaki gelişmeler, bankaların çalışma şekillerinde büyük değişikliklere neden olmuş ve bankaların büyüklük ve coğrafi yayılım açısından çarpıcı bir şekilde artmasına izin vermiştir. Büyük Buhran olarak da bilinen 1929 Finansal Krizi sırasında, bankacılık ve aracı kurumlar yalnızca %10'luk marj gereksinimleriyle faaliyet gösteriyordu. Bu, aracı kurumların, bir yatırımcının yatırdığı her 1 dolar için 9 dolar borç vereceği anlamına geliyordu. Piyasa düştüğünde, komisyoncular geri ödenemeyen bu kredileri aramak durumunda kalmaktaydı. Borçluların borcunu ödememesi ve mudiler mevduatlarını topluca geri çekmeye teşebbüs etmesi ve birden fazla bankacılık işlemini tetiklemesi nedeniyle bankalar başarısız olmaya başlamıştır (Goodhart, 1995: 27).

Bu tür krizleri önlemek için devlet garantileri ve Federal Rezerv bankacılık düzenlemeleri henüz etkisizdi veya kullanılmamıştır. Banka başarısızlıkları milyarlarca dolarlık varlık kaybına yol açmıştır. 1929 Krizinin paniğinden sonra ve 1930'un ilk 10 ayında, 744 ABD bankası batmış ve 1930'larda toplamda 9.000'den fazla banka iflas etmiştir. Depresyonun II. Dünya Savaşı'na yol açan faktörlerden biri olduğu belirtilmektedir. Daha sonrasında, savaş sonrası toparlanma dönemi, hükümetlerin bankacılıkta daha aktif ve daha büyük bir rol üstlendiğini ve bunun da artan düzenlemeye yol açtığı görülmektedir. Bu birçok ülkeye yanıt olarak, finansal düzenlemeleri önemli ölçüde artırdı ve bankacılık işlemlerini denetlemek için düzenleyici kurumlar kurdu. Bu bağlamda da İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde de

bankacılık ve finansal hizmetler noktasında hayati bir gerekliliğe sahip olan Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası kurulmuştur (Ustaömer, 2019).

1970'lerde, Büyük Buhran'dan sonra uygulanan düzenlemelere bağlı olarak bir dizi küçük borsa çöküşü yaşandı. Bu çöküşler, bankacılık kısıtlamalarının kuralsızlaştırılmasına ve devlete ait finans kurumlarının özelleştirilmesine yol açtı. Küresel bankacılık ve sermaye piyasası hizmetleri, bazı ülkelerde finansal piyasaların kuralsızlaştırılmasından sonra 1980'lerde çoğaldı. Londra'daki 1986 Büyük Patlama sürecinde, bankaların sermaye piyasalarına yeni yollarla erişmesine izin verdi, bu da bankaların çalışma ve sermayeye erişim şekillerinde önemli değişikliklere yol açtı. Büyük Patlama, 1986 yılından itibaren Londra'da başlayan yoğun piyasa serbestleştirmelerini ifade eden bir kavramdır (Goodhart, 1995: 27).

1980li yılların sonunu kapsayan dönem, finansal piyasaların önemli bir uluslararasılaşmasına sahne olmuştur. Amerikan şirketleri ve bankaları yurtdışında yatırım fırsatları aramaya başlamışlardır. Bu durum ABD'de yabancı hisse senedi piyasalarının ticaretinde uzmanlaşmış yatırım fonlarının gelişmesine yol açmıştır. Hız kazanan küreselleşme hareketi, rekabet ortamını değiştirmiştir. Buna bağlı olarak, artık birçok banka hem perakende hem de toptan finansal hizmetlerin tedarikçisi olarak işlev görmektedir. Finansal hizmetler, şirketlerden, hükümetlerden ve finansal kurumlardan gelen talepteki büyük artışın bir sonucu olarak 1980'ler ve 1990'lar boyunca büyümeye devam etti (Goodhart, 1995: 27).

2000'li yılların başları, mevcut bankaların konsolidasyonu ve diğer finansal araçların, yani banka dışı finansal kuruluşların pazarına girmesiyle damgasını vurmuştur. Büyük kurumsal oyuncular, ticari bankalara rekabet teklif ederek finansal hizmet topluluğuna girdi. Sunulan başlıca hizmetler arasında sigortalar, emeklilik, karşılıklı, para piyasası ve riskten korunma fonları, krediler ve krediler ve menkul kıymetler yer almıştır (Goodhart, 1995: 27).

Finansal yenilik süreci 21. yüzyılın ilk on yılında muazzam bir şekilde ilerledi ve bankalar, bankaların işlerini çeşitlendirerek diğer karlı finansal araçları keşfettiler. Bu durumun bankacılık sektörünün ekonomik sağlığı üzerinde olumlu bir etkisi oldu. Bu on yıl, farklı finansal kurumlar, bankacılık ve bankacılık dışı arasındaki ayrımın giderek ortadan kalktığı çağın başlangıcı oldu. On yıl içindeki teknolojik gelişmeler, bankaların çalışma şeklini geleneksel şube bankacılığından internet ve e-bankacılığa kaydırды (Goodhart, 1995: 28).

Düşük kredili borçlulara ipotek kredisi verilmesi sonucu 2007'de bir mali kriz meydana gelmiştir. Kriz Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıktı, ancak bu noktada bankacılık sektörü gerçekten küreselleştiği için dünya çapındaki mali kurumlar etkilendi. Dünya çapında

birçok kurum, merkez bankalarını bankacılık sistemini istikrara kavuşturmak için önemli kurtarma önlemleri almaya zorlamada başarısız olmuştur. 2000'lerin sonundaki mali kriz, dünya çapında bankalar üzerinde önemli bir strese neden olmuştur. Çok sayıda büyük bankanın başarısızlığı, hükümetin kurtarma operasyonlarına yol açmıştır. Küresel mali kriz, dünyanın dört bir yanındaki hükümetleri mali düzenlemelerini yeniden değerlendirmeye zorlamıştır (Goodhart, 1995: 28).

Bu bağlamda, gelişen süreçte, Küresel mali krizlerin etkisi ve 11 Eylül 2001 terör saldırılarının bankacılık sektörü üzerinde büyük etkisi olmuştur. Son 20 yılda bankacılık sektöründe birçok değişiklik, bu deneyimler üzerine inşa edilmiştir. Bankalar müşteriler, kanallar, finansallar ve risk hakkında çok büyük miktarda veri toplamaya başlamış ve analitik teknolojinin mevcudiyeti, verileri etkin bir şekilde yönetmek ve analiz etmek için bir yol açmıştır. Güvenlik, mahremiyet ve dolandırıcılık önleme öncelikli odak alanı haline gelmiş ve bu konuda birçok önlem alınmıştır. Finansal ürün ve hizmetlerin küreselleşmesi benzeri görülmemiş bir hızla devam etmiş banka hesabı olmayan, yoksul ve marjinalleştirilmiş kişilerin finansal olarak dahil edilmesi için girişimlerde bulunulmuştur. Endüstri mikrofinansın, mikro kredilerin, mobil paranın ortaya çıkışına tanık olmuştur. Bu bağlamda gelişmekte olan ve/veya yoksul ekonomilerdeki insanlara güvenilir ve güvenli mali kaynaklar sağlamaya yönelik diğer hizmetler geliştirilmiştir. Daha fazla şeffaflık ve hesap verebilirlik sağlamak için yasalar çıkarılmıştır (Goodhart, 1995: 29).

2.3.Bankacılık Türleri

Bankaların, fonksiyonlarına göre bir sınıflandırma yapmak mümkün olabilmektedir. bu bakımdan yapılacak sınıflandırmaya göre bankalar şu şekilde sıralanabilmektedir (Ustaömer, 2019: 5- 6):

- Merkez Bankaları
- Halk Bankaları
- Ticaret Bankaları
- Kalkınma Bankaları
- Yatırım Bankaları
- Tarım ve Kredi Bankaları
- Dış Ticaret Bankaları
- İpotek Bankaları
- Maden Bankaları

2.3.1. Merkez Bankaları

Devletlerin satın alma gücünü ortaya çıkaran ya da dönüştüren banka türüdür. Bu banka türünde, temel olarak emisyonun yaratılması işlevi söz konusudur. Bu nedenle de ulusal bağlamda satın alma gücünün dönüştüğü ve şekillendirildiği bir süreç söz konusu olabilmektedir.

Merkez bankası, bir ülkenin veya bir grup ülkenin para birimini yöneten ve para arzını, dolaşımdaki para miktarını, kontrol eden bir kamu kurumudur. Birçok merkez bankasının temel amacı fiyat istikrarıdır. Bazı ülkelerde, merkez bankalarının yasaların yönlendirdiği şekilde tam istihdamı destekleyecek politikalar doğrultusunda hareket etmesi gerekmektedir (Ajayi, 1999).

Herhangi bir merkez bankasının ana araçlarından biri, para politikasının bir parçası olarak faiz oranlarını “ paranın maliyetini” belirlemektir. Merkez bankası ticari bir banka değildir. Kişiler, merkez bankasında hesap açamaz veya Merkez Bankasından borç isteyemez ve Merkez Bankaları kamu kurumu olarak kâr amacı gütmeyiz (Goodhart, 1987: 79).

Merkez Bankaları, ticari bankalar için bir banka görevi görür ve istikrarlı fiyatlar elde etmek için ekonomideki para ve kredi akışını bu şekilde etkiler. Ticari bankalar, genellikle çok kısa vadeli ihtiyaçları karşılamak için borç para almak için bir merkez bankasına başvurabilirler. Merkez bankasından borç almak için teminat vermek zorundalardır. Bu teminatlar, devlet tahvili veya şirket tahvili gibi değeri olan ve parayı geri ödeyeceklerini garanti eden bir varlık olabilmektedir (Cukierman, 1994: 1441).

Ticari bankalar, kısa vadeli mevduatlara karşı uzun vadeli borç verebildikleri için, “likidite” sorunlarıyla karşı karşıya kalabilmektedir. Bu durum, bir borcu geri ödeyecek paraya sahip oldukları ancak bunu hızlı bir şekilde nakde çeviremedikleri bir durumda meydana gelebilmektedir. Merkez bankasının “son kredi mercii” olarak devreye girebileceği yer burasıdır. Merkez Bankaları bu sistem sayesinde, finansal sistemin istikrarlı kalmasına yardımcı olur. Merkez bankalarının para politikası dışında çok çeşitli görevleri olabilir. Genellikle banknot ve madeni para çıkarırlar, genellikle bankalar ve işlem gören finansal araçlar için ödeme sistemlerinin sorunsuz çalışmasını sağlarlar, döviz rezervlerini yönetirler ve halkı ekonomi hakkında bilgilendirmede rol oynarlar. Birçok merkez bankası, borç verenlerin çok fazla risk almadığından emin olmak için ticari bankaları denetleyerek finansal sistemin istikrarına da katkıda bulunurlar (Goodhart, 1987: 79-80).

2.3.2.Halk Bankaları

Halk Bankaları veya Kamu Bankaları; genellikle ticari bankaların kredilerinin maliyetlerini taşımakta zorluk çekecek olan küçük ölçekli işletmelerin ve bireysel tasarrufların finansal gereksinimlerine karşılık verebilecek olan bankalardır (Marrois, 2022).

Kamu bankaları, çek hesapları, krediler ve ipotekler gibi geleneksel bankalarla aynı finansal hizmetlerin çoğunu sunar. Ancak, asıl amaçları kendi alanlarında kamu yararına hizmet etmektir. Sonuç olarak, kamu bankaları, kaynaklarının çoğunu şu amaçlarla kullanarak yerel topluluklarını geliştirmeye büyük önem vermektedir. Buna göre kamu bankalarının başlıca ilkeleri şu şekilde sıralanmaktadır;

- İşletmelere ve düşük gelirli hanelere düşük faizli krediler sağlamak
- Uygun fiyatlı konut ve iklim koruma projelerini finanse etmek
- Yeni istihdam alanları yaratmak
- Bölgesel olarak ekonomik büyümeyi teşvik etmek (Marrois ve Güngen, 2016: 1287).

2.3.3.Ticaret Bankaları

Ticaret Bankaları ya da Ticari Bankalar; topladığı mevduatların kar elde edilebilmesi amacı ile finansal işlemlere konu eden bankalardır. Ticari bankalar, müşterilerine krediler, mevduat sertifikaları, tasarruf bankaları hesapları, kredili mevduat hesapları vb. hizmetler sunan bir finans kuruluşudur. Bu kurumlar, bireylere kredi vererek ve kredilerden faiz kazanarak para kazanırlar. Ticari bir banka tarafından verilen çeşitli kredi türleri ticari krediler, otomobil kredileri, konut kredileri, kişisel krediler ve eğitim kredileri olabilmektedir (Saini ve Sindhu, 2014: 30).

Ticari Bankaların sunmuş olduğu kredileri müşterilerinin farklı hesap türlerinde yatırdıkları paralardan verirler. Kredi sağlamak için mevduatları sermaye olarak kullanırlar. Ticari bankalar bir ülkenin ekonomisi için çok önemlidir çünkü piyasada sermaye, kredi ve likidite yaratmaya yardımcı olurlar. Bu bankalar genellikle fiziksel olarak şehirlerde bulunur, ancak günümüzde dijitalleşmenin de artış göstermesi ile birlikte sık bir biçimde çevrimiçi bankaların sayısı giderek artmaktadır (Sun ve ark., 2022: 152).

Ticari bankalar, bireysel müşterilerin yanı sıra küçük ve orta ölçekli işletmeler de dahil olmak üzere halka bankacılığın temel hizmetlerini sunmaktadır. Para, hizmetler ve ücretler için ücret alarak bankalar tarafından yapılır. Ücretler, kredili mevduat hesabı ücretleri, kasa

ücretleri, gecikme ücretleri vb. verilen ürünlere bağlıdır. Kredi faizi dışında çeşitli krediler de ücretlerden oluşmaktadır (Sun ve ark., 2022: 154).

Bankalar kredi vererek para kazanırlar ve bu amaçla müşteri mevduatlarından fon kullanırlar. Verdikleri krediler için daha yüksek faiz oranları ve müşterilerinden mevduat olarak aldıkları miktar için nispeten daha düşük faiz oranları uygularlar. Örneğin, bir banka müşterilerine tasarruf hesabı için yüzde 0,30 faiz oranı sağlayabilir, ancak ev kredileri için yıllık yüzde 4,8 faiz oranı talep edebilir. Böylece aradaki faiz makası, ticari bankaların kar oranı olarak işlemektedir (Sheng ve ark., 2008: 501).

2.3.4.Kalkınma Bankaları

Kalkınma Bankaları; bir ülkenin tasarruflarını toplaması sonucu edindiği fonları, ülke ekonomisine, bölge ekonomisine ya da dünya ekonomisine yön verecek şekilde makroekonomik göstergeler ile uyumlu bir şekilde hedeflere yönelik çalışan kurum ve kuruluşlara yönlendiren bankalar olarak kısaca tanımlanmaktadır. Kalkınma bankaları, çoğunlukla, kamu kurumlarına ya da özel sektörün başarılı aktörlerine, ucuz, orta ve uzun vadeli kredileri vermesi ile bilinen bankalardır (Buchory, 2014: 135).

Kalkınma Bankaları, uluslararası bağlamda, yoksul ülkelerde genellikle teknik yardım eşliğinde, üretken yatırımlar için orta ve uzun vadeli sermaye sağlamak üzere tasarlanmış ulusal veya bölgesel finans kurumu olarak kurulan bankalar olarak da bilinmektedir. Bu bağlamda 1950'lerden itibaren kalkınma bankalarının sayısı hızla artmış; Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası ve iştirakleri tarafından teşvik edilmiştir. Büyük bölgesel kalkınma bankaları şu şekilde sıralanabilmektedir;

- 1959'da kurulan Inter-Amerikan Kalkınma Bankası
- 1966 yılında faaliyete geçen Asya Kalkınma Bankası
- 1964 yılında kurulan Afrika Kalkınma Bankası

Kalkınma Bankaları, özel sektör paydaşlarına veya kamu kuruluşlarına belirli ulusal veya bölgesel projeler için kredi verebilir veya diğer finansal kuruluşlarla birlikte çalışabilirler. Kalkınma bankalarının ana faaliyetlerinden biri, özel yatırım fırsatlarının tanınması ve teşvik edilmesi olmuştur. Kalkınma bankalarının çoğunluğunun çabaları sanayi sektörüne yönelik olsa da, bazıları tarımla da ilgilenmektedir (Dutt, 2001).

Hükümetler genellikle özel bankaların sermayesine önemli katkılarda bulunsa da, kalkınma bankaları kamuya veya özel sektöre ait olabilmekte ve işletilebilmektedir. Kalkınma

bankaları tarafından sunulan finansmanın şekli (özsermaye veya krediler) ve maliyeti, sermaye edinme maliyetlerine ve kâr gösterme ve temettü ödeme gereksinimlerine bağlıdır.

Kalkınma bankaları devlet tarafından yönetilme eğiliminde olduklarından ve onları finanse eden vergi mükelleflerine karşı sorumlu olmadıklarından, bu bankaların kötü yatırımlar yapmasını engelleyen çok az kontrol ve denge vardır. Bazı uluslararası kalkınma bankaları, alıcı ülkelerin ekonomilerini nihai olarak istikrarsızlaştıran politikalar uygulamakla itham edilebilmektedir. Benzer şekilde, bir başka endişe, etik sorunlardır. Daha açık bir ifade ile, alıcı ülkeler tarafından mali açıdan sorumsuz politikaların etkin bir şekilde ödüllendirilme ve böylece kurtarma kredileri tarafından teşvik edilme olasılığı, kalkınma bankaların işlevi gereği önemli bir sorundur. Teorik olarak ciddi bir endişe olsa da, böyle bir ahlaki tehlikenin varlığı henüz resmi olarak hiçbir vakada kanıtlanmamıştır (Hammer, 2009).

2.3.5.Yatırım Bankaları

Yatırım Bankaları; bir bölgedeki ya da ülkedeki fonların, makroekonomik hedefler doğrultusunda, başarılı olma ihtimali yüksek olan, minimum risk barındıran yatırım unsurlarına yönelik, işletme borç arayışlarına yönelik ya da kurum finansmanlarına yönelik yönlendirilmesi amacı ile çalışan bankalardır. Bu noktada yatırım bankaları, daha çok kendi fonları ile yatırım yapan çeşitli işletmelerin gelişimi noktasında onları doğrudan destekleyen, menkul kıymet veya emtia varlıkları ile sermaye piyasası unsurlarını maksimum oranda kullanan, çeşitli kaldıraç işlemlerde komisyon alarak faaliyet gösteren karmaşık sistemlerle işleyen bankalardır (Hager, 2012).

Yatırım Bankaları, bireylerin veya kuruluşların sermaye artırmaya ve onlara finansal danışmanlık hizmetleri sağlamasına yardımcı olan bankacılık operasyonunun özel bir bölümüdür. Menkul kıymet ihraççıları ve yatırımcılar arasında aracı görevi gören bu bankalar, aynı zamanda yeni firmaların halka açılmasına yardımcı olurlar. Mevcut payların tamamını ya uzmanlarınca tahmin edilen fiyattan alıp halka satarlar ya da ihraççı adına pay satarlar ve her pay için komisyon alırlar.

Yatırım Bankaları, dünyadaki en karmaşık finansal mekanizmalardan biridir. Birçok farklı amaca ve ticari kuruluşa hizmet ederler. Kendi hesapları için tescilli alım satım veya alım satım menkul kıymetleri, birleşme ve satın almalarda kuruluşlara yardım etmeyi içeren birleşme ve satın alma danışmanlığı gibi çeşitli finansal hizmetler sunarlar; Firmalara varlık satın almaları ve satın almaları gerçekleştirmeleri için borç para vermeyi içeren kaldıraçlı finansman, bir işi daha verimli hale getirmek ve maksimum kar elde etmesine yardımcı olmak için

şirketlerin yapılarını iyileştirmeyi içeren yeniden yapılandırma ve bu bankaların yeni firmaların halka açılmasına yardımcı olmak gibi hizmetleri söz konusudur (Griffith-Jones ve Tyson, 2012: 23).

Bir yatırım bankası, ticari müşterilerin ihtiyaçlarını karşılamada uzmanlaşmış bir finans kuruluşu olarak aşağıdakilerin bir kısmını veya tamamını yapabilmektedir:

- Öz sermayenin arttırılması
- Borç sermayesinin arttırılması
- Tahvilleri sigortalamak veya yeni ürünlerin piyasaya sürülmesine yardımcı olmak
- Tescilli ticaretle meşgul olmak.
- Şirket içi para yöneticilerinden oluşan ekipler eşliğinde şirketin kendi parasına yatırım yapmak veya ticaret faaliyetlerini yönetmek.
- Şirketlerin Birleşme ve satın almaları için tavsiye veya hizmetler sunmak
- Ödeme ve işlem hizmetleri sağlamak
- Zorlu finansal sorunlara yönelik çözümler araştırmak ve geliştirmek (Griffith-Jones ve Tyson, 2012: 24).

2.3.6. Tarım ve Kredi Bankaları

Tarım ve Kredi Bankaları; tarımsal faaliyetlerin desteklenmesi ve geliştirilmesi amacı ile faaliyet göstermekte olan kurum, kuruluş, aktör ve kişilerin, finansa gereksinimlerine yönelik fonları yönlendiren bankalar olarak tanımlanabilmektedir. Tarım bankaları, çiftçilere ve çiftlik sahiplerine hizmet sağlayan uzmanlaşmış finansal kuruluşlardır. Tarım arazileri, hayvancılık ve ekipman gibi çeşitli krediler sunarlar. Ayrıca, çek ve tasarruf hesaplarının yanı sıra diğer finansal hizmetleri de sağlarlar (McMicheal, 2009).

Tarım ve Kredi Bankaları, özellikle tarım işletmeleri ve çiftçilerle ilgilenen bir banka türüdür. Tarım endüstrisindekilere krediler, tasarruf hesapları ve diğer finansal hizmetler sunarlar. Bu tür bir banka, ekonomik işleyiş açısından oldukça önemlidir çünkü çiftçilerin ve diğer tarımsal işletmelerin büyümek ve gelişmek için ihtiyaç duydukları finansmanı bulmalarına yardımcı olmaktadır. Bölgelerin ya da ülkelerin gıda ekonomilerini yakından ilgilendiren politikaları ve süreçleri meydana getirme işlevlerine sahiptir.

Üç farklı tarım bankası türü vardır: bunlar, üretim, pazarlama ve finans alanında uzmanlaşmaları noktasında birbirlerinden ayrılmaktadır. Üretim odaklı tarım bankaları, çiftçileri arazi, tohum ve ekipman satın almaları için finanse etmeye odaklanmaktadır.

Pazarlama odaklı tarım bankaları, tarım ürünlerinin pazarlama ve dağıtımını finanse etmeye odaklanmaktadır. Finansal tarım bankaları ise, çiftçilere kredi ve diğer finansal hizmetler sağlamaya odaklanmaktadır.

Ticari tarım bankaları; Ticari tarım bankaları en yaygın tarım bankası türüdür. Kredilerden çek ve tasarruf hesaplarına kadar çok çeşitli hizmetler ve ürünler sunarlar. Bununla birlikte, genellikle çiftçiler ve çiftçilerle çalışma konusunda kamusal tarım bankaları kadar fazla deneyime sahip değildirler. Bir diğer tarım bankası türü olan Çiftlik kredi birlikleri, ticari bankalara benzer, ancak özellikle çiftçilerin ve çiftçilerin ihtiyaçlarına hizmet etmek için tasarlanmış olan tarım bankalarıdır. Genellikle kredilerde daha düşük faiz oranları ve tasarruf hesaplarında daha yüksek faiz oranları sunarlar. Ancak, ticari bankalar kadar çok şubesi veya ATM'si olmayabilir. Son olarak Tarım kredisi veren tarım bankaları ise yalnızca çiftçilere ve çiftçilere kredi vermeye odaklanan uzmanlaşmış finansal kuruluşlardır. Genellikle rekabetçi faiz oranları ve koşulları sunarlar, ancak çek ve tasarruf hesapları gibi diğer bankacılık hizmetlerini sunmayabilirler (Obilor, 2013: 86).

2.3.7.Dış Ticaret Bankaları

Dış Ticaret Bankaları; ülke bazında ekonomilerin dış dünya ile ticari ilişkilerini geliştirecek, küreselleşmesine ve daha verimli yatırımlar almasına yönelik çalışmaları destekleyecek, yabancı yatırımcının talebini arttıracak şekilde çalışmalara fonları yönlendiren bankalar olarak tanımlanabilmektedir. Bu bağlamda dış ticaret bankaları, ulusal bazda, ürün ve hizmetlerin küresel piyasalardaki satışına yönelik ihracat destekleri ile de çeşitli araçlar geliştiren, uluslararası ticareti finanse edebilecek yönde faaliyetlerini şekillendiren bankalardır.

2.3.8.İpotek Bankaları

İpotek Bankaları; taşınmaz malların, kredi karşılığında ipotek altına alınması noktasında kredi veren bankalardır. Emlak Bankaları olarak da bilinen ipotek bankaları, Emlak varlıklarının ekonomisinde de önemli rol oynamaktadır.

Mortgage, gayrimenkul sektörüne özgü bir borçlanma aracıdır . Bir gayrimenkulün teminatı ile güvence altına alınmış olan bu borçlanma aracında, borçlu, krediyi zaman içinde geri ödemekle yükümlüdür. İpotekler, önceden büyük bir satın alma fiyatı ödemek zorunda kalmadan büyük maliyetlere sahip gayrimenkulleri satın almayı kolaylaştırır. Bunun yerine borçlu, krediyi zaman içinde, faiz ödemelerine ek olarak periyodik taksitler halinde geri ödeme fırsatına sahip olur. Krediyi geri ödedikten sonra, borçlu mülkün ücretsiz ve net sahibi olur.

İpotekler ayrıca mülkiyete karşı haciz veya mülkiyet iddiaları olarak da ifade edilebilir (Guirguis ve Trieste, 2020: 286-287).

İpotek bankaları, gayrimenkul satın alan müşterilere kredi sağlar. Kurumlar daha sonra kredileri önceden belirlenmiş bir kredi limitine yerleştirir ve burada kredi ikincil piyasada satışa sunulur. Yatırımcılar, genellikle büyük kurumlar ve şirketler, bu tür kredileri satın alır veya bunlara yatırım yapar. Bankalar, ikincil piyasada ipotek kredilerini satarlar. Zira bundan sonraki aşamada alınan fonlar, faaliyetlerine devam etmelerini sağlayan depo kredi limitlerini ödemek üzere ödünç alınmıştır (Adzorgenu, 2019).

2.3.9.Maden Bankaları

Maden Bankaları; yer altı zenginlikleri ve doğal kaynakların ulusal ekonomiye en verimli şekilde kazandırılmasına yönelik faaliyetler geliştiren, kurum, kuruluş, aktör ve özel bireylere yönelik kredi fonlarını yönlendiren, destekler sağlayan ve gelişimine özel danışmanlık sağlayan bankalardır.

2.4.Bankaların İşlevleri

Bankalar, sahip oldukları faaliyet alanları itibari ile hem ulusal hem de uluslararası piyasalarda, para piyasalarının, sermaye piyasalarının ve diğer varlıkların alımını, satımını, transferini ve değişimini, sağlayabilmektedir. Buna göre, bankaların işlevleri şu şekilde sıralanmaktadır (Afşar ve Afşar, 2010:330):

- Bireysel veya kurumsal Mevduatları kabul etmek, bunların muhafazasını sağlamak
- Varlıkların alımını, satımını, transferini ve değişimini sağlamak
- Ödeme Hizmetlerine Aracılık Etmek
- Finansal piyasalara yönelik hizmetleri sağlamak
- Mevduatları Yönlendirmek
- Ekonomik Gereksinimlere Cevap Vermek
- Finansal konularda danışmanlık hizmeti vermek

Bankalar, ekonomik sistemlerin temeli olan güven esasına dayalı kurumlardır. Bankalar, tüketicilerin, yatırımcıların ve bireysel tasarruf sahiplerinin varlıklarını “güvenli” bir şekilde muhafaza etme beyanına dayalı olarak çalışmaktadır. Bu noktada temel olarak piyasa katılımcılarının mevduatları, kredileri ve varlıklarının tamamı, bankalar ile güvence altına alınmaktadır.

Bankacılığın temel işlevleri şu şekilde sıralanmaktadır (Weber, 2014):

- Finansal işlemlere aracılık etmek
- Kaynakların verimli kullanılmasını sağlamak
- Bireylerin satın alma gücüne katkı sağlamak
- Hizmet Üretme Faaliyetlerinde bulunma
- Politika yapıcıların ve otoritelerin iktisadi politikalarını destekleyici faaliyetlerde bulunma
- Finansal Piyasalara Erişim
- Mali Varlıkların Kaynaklarının Tespiti ve Aklanması

Yukarıda sıralanan bu işlevler tek tek şu şekilde açıklanabilir;

Finansal işlemlere Aracılık Etmek işlevi, temel olarak, borç alanlar ile borç verenlerin arasındaki köprü görevinin üstlenilmesi olarak da özetlenebilmektedir. Bu noktada bankalar, tasarruf fazlalarının mevduat olarak muhafaza edildiği kaynaklar aracılığı ile fon sağlamaktadır. Elde edilen bu fon, fon açığı olan, yani borç arayan kullanıcılar için bir likidite kaynağı olarak kullanılır. Böylece bankalar, kendilerine mevduat sahiplerinin sağladığı fonlar ile fon arayan çeşitli kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bu noktada banka, bu finansal işlemlere aracılık ederken, fonların geri ödenmemesi riskini üstlenir. Bu riskin minimize edilmesi adına otorite sahiplerinin hukuki mevzuatlarına sadık kalır. Fon talepçisinin ve fon sağlayıcıların arasındaki dengenin korunması ile birlikte, güveni sağlayarak aradaki “geri ödememe riskini” minimize eden kurum işlevini görürler. Bankaların bu işlevi, ekonominin işleyebilirliği adına can damarı niteliğinde bir işlevdir. Bu sayede, yatırım tasarruf özdeşliği sağlanmaktadır. Bu işlev, ekonomilerin işlevsel olarak başarısını ve güvenilirliğini de gösteren çeşitli endekslerin içeriğini oluşturabilmektedir (Weber, 2014: 265).

Kaynakların verimli kullanılmasını sağlamak işlevi, bankaların sahip olduğu fonların olabilecek en verimli ve karlı şekilde kullanımı noktasındaki temel ekonomik çıkarları ifade eden bir işlevdir. Her işletme gibi bankalar da temel olarak olabilecek en verimli ve en karlı işlem maliyetlerini geliştirmekle yükümlüdür. Ancak bu noktada bankalar, kredi sağlanan bireylerin risklerini en temelde değerlendiren ve bu sayede sağlanabilecek getiriyi ölçümleyebilecek bir iş modeline sahiptir. Bu sayede bankalar, kredilerin, olabildiğinde verimli kullanılabilmesi noktasında verimli seçenekleri seçebilme yetilerine sahiptir. Öte yandan bankalar, en az riskli ve en çok verimli, ekonomik kalkınmaya faydalı süreçlere yönelik kredi yönlendirmesini yapabilecek, politikalarını bu yönde geliştirebilecek yetide faaliyet alanlarına

sahiptir. Buna göre, bankalar, bu işlevleri doğrultusunda, kaynakların geri dönüşümünde en verimli şekilde kaynak kullanımını mümkün kılmaktadırlar (Weber, 2014: 265).

Bireylerin satın alma gücüne katkı sağlamak işlevi, kağıt ve kaydi paraların piyasadaki arz talep dengeleri, bireylerin de satın alma gücünü oluşturan temel unsurlardan biridir. Bu noktada Arz ve talep dengesi, bir kaynağın, emtianın veya ürünün fiyatındaki değişikliklerin arz ve talebini nasıl etkilediğini tanımlayan iki temel ekonomik ilkeyi birleştiren bir göstergedir. Arz artarken, talep azalırsa fiyat artış düşer. Ters durumda, fiyat düştükçe talep artarken arz daralır. Ya da arz daraldıkça, talep artarsa fiyat yükseliş gösterir. Buna göre, bir piyasadaki kağıt ve kaydi paraların arzının daraldığında talebinin arttığı dönemde değerinin de artış göstereceği ancak bunun fazlasının da ekonomik dengeleri yerinden oynatacağına dikkat edilerek, bankaların kağıt ve kaydi para dengesine yönelik müdahaleleri ile bireylerin alım gücüne yararlı faaliyetler sürdürebilmesi işlevi bulunmaktadır (Weber, 2014: 265).

Hizmet Üretme Faaliyetlerinde bulunma işlevi, bankacılığın en temelde paydaşlarına arz etmiş olduğu hizmet takdimini ifade etmektedir. Bankalar, dijital olarak ya da fiziksel olarak hizmetlerini geliştirmek, dönüştürmek, kullanılabilir kılmak ve güvenilirliği sağlamak noktasında sorumludur. Buna göre, sahip olunan ekonomik varlıkların maksimum faydaya yönelik dönüştürülmesine aracılık etmek amacı ile de hizmet üretme faaliyetlerinde bulunma işlevi kullanılabilmektedir. Bu sayede ekonomilerin temel olarak güvenilir bir şekilde likidite akışkanlığını sağlayabilmeleri mümkün olmakta ve bu süreci destekleyebilmektedirler (Weber, 2014: 265).

Politika yapıcıların ve otoritelerin iktisadi politikalarını destekleyici faaliyetlerde bulunma işlevi, bankaların temel olarak, devlet otoritelerinin kamu maliyesi politikalarının bir ayağı olarak destek işlevi görmesi ile ilişkilidir. Buna göre Merkez Bankası gibi politika yapıcı unsurlardan biri de bankadır. Merkez Bankaları bu noktada, bankacılık sektörünün işleyebilir bir şekilde faaliyetlerini sürdürebilmesi için en önemli politika yapıcılardan biri niteliğindedir. Öte yandan diğer bankacılık sektörü paydaşlarının da otoritelerin kamu maliyesi politikalarını destekleyici faaliyetleri ile birlikte, para politikalarını destekleyebilme işlevleri söz konusudur. Hazinesinin ve Merkez Bankalarının üstlendiği politika yapıcılık görevi, diğer bankalar tarafından da faiz oranları, açık piyasa işlemleri, repo, ters repo, zorunlu karşılık oranları ve reeskont oranları gibi çeşitli politika araçlarına destek ile destekleyici bir işlev görebilmektedir. Finans piyasalarındaki bu araçlar, temel olarak tüm tasarruf sahiplerini ve kullanıcıları yakından ilgilendiren finansın akışkanlığı ve trendini belirleyecek faktörlerdir. Ayrıca bu işlev, temel

olarak mikro ve makro ekonomik birçok etkiyi meydana getirmesi noktasında oldukça önemli bir işlevdir (Weber, 2014: 266).

Finansal Piyasalara Erişim işlevi, bankaların, para piyasaları ve sermaye piyasalarındaki varlık, emtia, menkul kıymet ve diğer değerlerin alışverişi, takası ve transferi noktasındaki önemli görevini ifade etmektedir. Bankaların mevduatların güvenliği dışında emtia piyasalarına, menkul kıymet borsalarına yönelik likidite sağlamaları noktasında birincil ve ikincil piyasa olarak faaliyet gösterme işlevini yerine getirmeleri mümkündür. Bu durum, bankalarının mevduat fonlarının yanı sıra birçok küçük yatırımcının tek başına atıl halde duran tasarruflarının büyük fonlara dönüşerek büyük projelere can vermesine aracılık etmesi noktasında kalkınma ve büyüme gibi önemli makroekonomik etkilere aracılık eden hayati bir işlevdir (Weber, 2014: 267).

Son olarak bankaların Mali Varlıkların Kaynaklarının Tespiti ve Aklanması işlevi, ekonominin en temel gerekliliklerinden biri olan güven ilkesinin bir gerekliliği olarak, tasarruf sahiplerinin mevduatlarının, tasarruflarının kaynaklarının tespit edilmesi, takip ve tetkik edilmesi noktasında yerel otoriteler ile işbirliği içinde olması noktasında önemli bir işlevdir. Ekonomideki finans akışının güvenliği, satın alım gücünün temel dayanağı, yerel otoritelerin egemenlik hakları gibi birçok kavramla kesişen bu işlev, kara paranın aklanması gibi suçların önüne geçilmesi amacını gütmektedir (Weber, 2014: 267).

2.5. Bankaların Hizmet Dağıtım Kanalları (internet, atm, mobil, dijital, vb)

Bankaların hizmet dağıtım kanalları, aynı zamanda bankaların pazarlama stratejileri olarak da ele alınan bir kavram olarak değerlendirilmektedir. Zira bankaların en temel işlevi, bireysel veya kurumsal yatırımcıların, mevduatlarını toplayarak, borç arayışındaki aktörlere kredi olarak dağıtılmasını sağlamaktır (Güneş, 2021:276). . Bu noktada bankaların, fon toplama ve fon arzı işlemleri noktasında ne kadar çok kanala sahip olursa ve ne kadar farklı enstrüman ile bu hizmetlerini gerçekleştirirse o kadar kapsamlı pazarlama faaliyeti sürdürmesi mümkündür. Bu bağlamda bankalar her alım satım işleminden, fon toplama ve fon arz etme işleminden bir komisyon ücreti olarak, olabildiğince çok işlem hacmini gerçekleştirme amacı ile birçok hizmet dağıtım kanalını kullanmaktadır. Bu noktada bankaların en öncelikli ürününün para olması noktasında, paranın güvenliğinin de kontrolü o derece önem arz etmektedir. Buna göre, bankalar sundukları hizmetler ile ve kullandıkları ürün yelpazesi ile, birçok kanaldan hizmetlerinin ve ürünlerinin dağıtımını yapmaktadır (Güneş, 2021:276). Bunlar, temel olarak atm, dijital bankacılık ve banka şubeleri olarak sıralanabilmektedir.

ATM'ler, automated teller machine'in kısaltması olarak, Otomatik Vezne Makinesi olarak Türkçe'ye çevrilmiştir. Atm, bir banka hesabı sahibinin fonlarını yönetmeyi kolaylaştıran özel bir bilgisayardır. Bir kişinin hesap bakiyelerini kontrol etmesine, para çekmesine veya para yatırmasına, hesap faaliyetleri veya işlemleri beyanı yazdırmasına ve hatta pul satın almasına olanak tanıyan, şubelerin yakınlarında veya uzaklarında konumlanan portatif bilgisayarlardır. ATM'ler ilk olarak 1967'de Londra'da kullanıldı ve 50 yıl sonra bu makineler dünya çapında her yerde bulunabilir olacak kadar yaygınlaşmıştır. ATM'ler, dört çıkış ve iki giriş cihazına sahip basit veri terminalleridir. Bir ana bilgisayar işlemcisine bağlanmaları ve onun aracılığıyla iletişim kurmaları gerekir. Ana bilgisayar işlemcisi, tüm çeşitli ATM ağlarının bir kredi kartı veya banka kartı ile banka hesabı sahibine erişebildiği bir portal olan İnternet Servis Sağlayıcısı (ISP) gibi çalışır. Bankaların ATM yolu ile hizmet dağıtımları değerlendirildiğinde, müşterilerinin erişebilirliğini artırması noktasında oldukça önemlidir. Zira ulusal veya uluslararası bazda bakıldığında, dünyanın çeşitli yerlerinden banka hesabındaki fonlara erişim sağlayabilme yetisi veren bu makineler, ayrıca müşterilerin nakit paraya ulaşmasına ya da nakit paralarını anında mevduata dönüştürmesine imkan tanıması açısından, bankaların pazarlama stratejileri açısından bir hayli önemlidir (Varıcı, 2015).

Dijital bankacılık, bankaların pazarlama stratejileri noktasında en hayati öneme sahip teknoloji entegrasyonlarından biridir. Zira özellikle API'lerin kullanımının yaygınlaşmaya başlaması ile birlikte, bankaların da erişilebilirlik yarışında mobil uygulamalarının önemi ön plana çıkmıştır. Müşterilerin bankacılık hizmetlerine her zaman, her yerden kolay, hızlı ve rahat bir şekilde erişmelerini sağlayan dijital bankacılık, hesap ayrıntılarını görüntülemek ve izlemek, para transfer etmek, kredi çekmek veya geri ödemek, yatırım yapmak, şikayette bulunmak, mevduat çekleri vb. gibi amaçlar için yalnızca bir mobil cihaz ve internet erişiminin yeterli olduğu bir hizmet dağıtım kanalıdır (Uzundağ, 2013: 18). Bu bağlamda, bankaların, hizmet dağıtımları noktasında hayati öneme sahip olan bu metot, ilerideki bölümlerde daha kapsamlı ele alınmaktadır.

2.6.Bankacılık Sektörünün Dönüşümü

Bu bölümde bankacılık sektörünün tarihçesi ile birlikte, dünyada tarihindeki geçmişinden günümüzde gelişmelerin sıralanması sağlanmıştır. Antik Yunan ve Antik Roma'dan Federal Rezerve Bank'ın günümüzdeki etkinliklerine ve dijitalleşme sürecine değinilen dünya bankacılık sektörü incelenmiştir. Bunun ardından, Türkiye'nin Osmanlı'ya dayanan bankacılık sektörü uygulamalarının günümüzde İşCep ile başlayan dijitalleşme sürecine kadarki evrimi incelenmiştir (Allen, 2019: 222).

2.6.1. Bankacılık Sektörünün Dünyada Geçmişi ve Bugünü

Bankacılık uygulamaları, henüz ilk para birimleri basıldığından beri var olan bir olgudur. Bu noktada paraya sahip olan, varlıklı insanlar paralarını saklamak için güvenli bir yer aradığında, bu talebi karşılayan ilk banker uygulamalar da beraberinde ortaya çıkmıştır. Antik imparatorluklar ayrıca ticareti kolaylaştırmak, zenginliği dağıtmak ve vergi toplamak için işlevsel bir finansal sisteme ihtiyaç duymuştur. Bahsedilen bu antik dönemlerden günümüze değin, bankalar, finansal sistemin düzeni, para piyasasının sistemi ve çerçevesi adına önemli bir rol oynamıştır (Aydın, 2006).

Bankacılık uygulamaları, henüz imparatorlukların yabancı mal ve hizmetleri kolayca değiş tokuş edilebilecek bir şeyle ödemenin bir yoluna ihtiyaç duyduğunda başlamıştır. Değişen boyutlarda ve materyaller ile üretilen madeni paralar sonunda kırılğan, kalıcı olmayan kağıt faturaların yerini aldığında, bankacılık için de önemli bir süreç başlamıştır. Zira madeni paraların güvenli bir yerde saklanması gerekiyordu ve eski evlerde çelik kasalar yoktu. Roma'daki zengin insanlar, madeni paralarını ve mücevherlerini tapınakların bodrumlarında depolayarak, bu soruna dair ilk çözümü bulmuştur. Dindar ve dürüst oldukları varsayılan rahipler veya tapınak çalışanları ve silahlı muhafızların varlığı onlara bir güvenlik duygusu vermiştir. Örneğin İtalya'da kredi limitleri Kilisedeki seçkin yetkililere verilecek borçlar için oluşturmuştur. Antik Yunan, Roma, Mısır ve Babil'den gelen tarihi kayıtlar, tapınakların güvenliğini sağlamanın yanı sıra borç para verdiğini de kaydetmiştir. Tapınakların genellikle şehirlerinin finans merkezi olarak işlev görmesi, savaşlar sırasında yağmalanmalarının da önemli bir nedenidir (Cukierman, 1994: 1441)

Madeni paralar, tahıl, pamuk ve et gibi diğer mallardan daha kolay değiş tokuş edilebilir ve istiflenebilirdi. Bu nedenle zengin bir tüccar sınıfı, ihtiyacı olan insanlara faizle madeni para ödünç vermeye başladı. Tapınaklar tipik olarak, çeşitli egemenlere verilenler de dahil olmak üzere büyük borçları ele alırken, zengin tüccarlar gerisini hallediyordu. Uzman inşaatçılar ve yöneticiler olan Romalılar, bankacılığı tapınaklardan çıkardılar ve daha kurumsal binalarda resmileştirdiler. Bu süre zarfında tüccarlar, önemli derecede kâr elde etti. Bununla birlikte, dönemin tüccarları, çoğu meşru ticaret ve hükümet harcamalarının karşılığında kurumsal bir bankanın günümüzdeki faaliyetlerine benzer faaliyetler sürdürmüşlerdir (Aydın, 2006: 21).

Dünya Tarihi Ansiklopedisi'ne göre, Julius Caesar, devraldıktan sonra Roma yasasını değiştiren fermanlardan birinde, bankacıların kredi ödemeleri yerine arazilere el koymalarına

izin verme uygulamasını başlatmıştır. Bu ferman, alacaklı ve borçlu ilişkisinde önemli bir dönüm noktası olmuştur, çünkü toprak sahibi soylular tarihin çoğunda dokunulmazlardı. Bu noktada kişilerin borçları, alacaklının veya borçlunun soyu tükenene kadar torunlarına devredecek şekilde kanunlara işlenmiştir (Demirez, Gür ve Özeltürkay, 2021).

Sonunda, Avrupa'da hüküm süren hükümdarlar, bankacılık kurumlarının önemi konusunda farkındalık kazanmıştır. Bankalar, egemen iktidarın lütfuyla -ve bazen de açık tüzük ve sözleşmelerle- var olduklarından, kraliyet güçleri, kraliyet hazinesindeki zor zamanları telafi etmek için, genellikle kralın şartlarına göre kredi almaya başlamıştır. Bu kolay finansman, kralları gereksiz savurganlıklara, maliyetli savaflara ve komşu krallıklarla çoğu zaman ezici borçlara yol açacak silah yarışlarına götürmüştür. 1557'de İspanya Kralı II. Philip, krallığına yoğun savaş temposu nedeniyle o kadar çok borç yüklemiştir ki, dünyanın ilk ulusal iflasına ve aynı zamanda, art arda ikinci, üçüncü ve dördüncü iflasına neden olmuştur. Bunun nedeni ise, ülkenin gayri safi milli hasılasının (GSMH) %40'ının borcun ödenmesine gitmesiydi (Bilgel ve Aksoy, 2019: 1012).

Gelişen süreçte, ekonomist Adam Smith, 1776'da görünmez el teorisini tanıttığında, Britanya İmparatorluğu'nda bankacılık zaten iyi derecede kurulmuş ve düzenini sağlama almıştır. Kendi kendini düzenleyen bir ekonomi hakkındaki görüşlerinden güç alan tüccarlar ve bankacılar, devletin bankacılık sektörüne ve ekonomiye müdahalesini sınırlandırmayı başarmışlardır. Bu serbest piyasa kapitalizmi ve rekabetçi bankacılık, Amerika Birleşik Devletleri'nin ortaya çıkmak üzere olduğu Yeni Dünya'da verimli bir zemin bulmuştur. Başlangıçta, Smith'in fikirleri Amerikan bankacılık endüstrisine fayda sağlamadı. Bir Amerikan bankasının ortalama ömrü ise beş yıldır. ABD Hazinesi'nin ilk sekreteri Alexander Hamilton, üye banknotlarını eşit olarak kabul edecek bir ulusal banka kurdu ve böylece ABD bankaları zor zamanlar atlattı. Birkaç duraklama, başlama, iptal ve dirilişten sonra, bu ulusal banka tek tip bir ulusal para birimi yarattı ve ulusal bankaların Hazine menkul kıymetlerini satın alarak banknotlarını desteklediği ve böylece likit bir piyasa yarattığı bir sistem kurdu. Ulusal bankalar, nispeten kanunsuz olan devlet bankalarına vergi koyarak rekabeti zorlaştırdı (Bilgel ve Aksoy, 2019: 1012).

18. yüzyılın sonundan itibaren, Krediler ve kurumsal finansman gibi düzenli bankacılık işlerine ek olarak, ulusal bankacılık sistemi tarafından üstlenilecek olan ekonomik görevlerin çoğu, kısa sürede büyük ticari bankaların ve finansal kuruluşların eline geçmiştir. 1920'lere kadar süren bu dönemde, ticaret bankaları ve ticaret finansman kuruluşları uluslararası bağlantılarını siyasi ve mali güç olarak kullandılar. Bu bankalar arasında Baring Brothers,

Goldman Sachs ; Kuhn, Loeb & Co.; ve JP Morgan & Co. Gibi bankacılık devleri de bulunmaktaydı, Avrupa'daki Amerikan tahvil ticaretinde küçük bir geri akışla birlikte, ağırlıklı olarak Avrupa'dan yapılan yabancı tahvil satışlarından alınan komisyonlara güveniyorlardı (Roussakis, 1997: 49). Bu süreç, özel ticari bankaların sermaye inşa etmelerine izin veren şartları meydana getirmiştir (Demirez, Gür ve Özeltürkay, 2021).

Henüz o zamanlarda, bir bankanın sermaye kaynaklarını ifşa etme konusunda yasal bir yükümlülüğü yoktu. Bu durum, sakıncalı olacak derecede likiditenin riskini arttırmaktaydı. Bu gizemli uygulama ile birlikte, bir bankanın itibarının ve tarihinin her şeyden daha önemli olduğu anlayışı, dönemin piyasalarında en önemli faktör olarak kabul edilmekteydi. Yeni başlayan bankalar gelip giderken, aile tarafından işletilen bu ticari bankaların başarılı işlemlerle ilgili uzun geçmişleri vardı. Büyük endüstriler ortaya çıktıkça ve büyük kurumsal finansman ihtiyacını yarattıkça, gereken sermaye miktarları tek bir banka tarafından sağlanamadı, bu nedenle ilk halka arzlar (IPO'lar) ve halka tahvil arzları, gerekli sermayeyi artırmanın tek yolu haline geldi. Başarılı teklifler, birçok bankanın itibarını artırdı ve bankayı, bir teklifi garanti altına almak için daha fazlasını isteyecek bir konuma getirdi. 1800'lerin sonunda, birçok banka, sermaye arayan şirketlerin yönetim kurullarında yer talep etmiştir. Buna bağlı olarak şirketlerde yönetim eksikliği ortaya çıkarsa şirketleri bizzat bu ticari bankalar yöneterek finansal sistemin devamlılığını sağlamıştır (Demirez, Gür ve Özeltürkay, 2021).

JP Morgan & Co. 1800'lerin sonlarında ticari bankaların ilklerinden biri olarak ortaya çıkmıştır. O zamanlar dünyanın finans merkezi olan Londra'ya doğrudan bağlı olan bu özel ticari banka, Amerika Birleşik Devletleri'nde önemli bir siyasi nüfuza sahipti. Morgan & Co., piyasa tekellerinin devrimci kullanımı ve Sherman Antitröst Yasasını küçümseme yoluyla, US Steel, AT&T ve International Harvester'ın yanı sıra demiryolu ve denizcilik endüstrilerinde kendi eli ile tekeller yaratmıştır. Bununla birlikte, ortalama vatandaş olan Amerikalıların kredi veya diğer bankacılık hizmetleri alması zor olmaya devam etmiştir. Ticari bankalar, sıradan insanlara nadiren kredi vermeye devam etmişlerdir. Irkçılık da yaygın olduğundan özellikle Londralı olmayan hiç kimsenin ticari faaliyetlerde saygın biri olması arzu edilmemektedir (Demirez, Gür ve Özeltürkay, 2021).

Bir bakır üreticisi tekelinin hisselerindeki çöküş, 1907'deki Banka Paniği krizini meydana getirmiştir. Bankalara hücum ve hisse satışları genel olarak hisselerin düşmesine neden oldu. Paniği durdurmak için harekete geçecek bir Federal Rezerv Bankası olmadığından, bu görev şahsen JP Morgan'a düşmüştür. JP Morgan , tıpkı FED'in bugün yapacağı gibi, kontrol ettikleri kredi ve sermayeyi dağıtmak için Wall Street'teki tüm büyük oyuncuları toplamak için

hatırı sayılır nüfuzunu kullanmış ve krizin sakinlemesine aracılık etmiştir. Ancak tüm bu gelişmeler, bankacılık en önemli dönüşümlerinden biri olarak FED'in kuruluşunun gerekçelerini ortaya çıkarmıştır. (Finel-Honigman ve Sotelino, 2015). ABD Hükümeti, 1913 yılında bu gelişmelerden hareketle Federal Rezerve Bank'ı kurmuştur (Demirez, Gür ve Özeltürkay, 2021).

FED'in kurulmasına rağmen, finansal ve politik güç, FED'in aksine özel piyasa olan Wall Street'te yoğunlaştı. Birinci Dünya Savaşı patlak verdiğinde, ABD küresel bir borç veren niteliğine sahip oldu ve savaşın sonunda finans dünyasının merkezi olarak Londra'nın yerini aldı. Ancak gelişen süreçte, hükümetler bankacılık sektörüne alışılmadık bazı engeller koymaya karar vermiştir. Tüm borçlu ulusların, özellikle müttefikler söz konusu olduğunda geleneksel olarak affedilen savaş kredilerini herhangi bir Amerikan kurumu onlara daha fazla kredi vermeden önce geri ödemelerinde ısrar etti. Bu geri ödeme politikaları, dünya ticaretini yavaşlattı ve birçok ülkenin Amerikan mallarına düşman olmasına neden oldu. Borsa 1929'da çöktüğünde, zaten durgun olan dünya ekonomisi yıkıldı. FED, 1930'dan 1933'e kadar yaklaşık 9.000 banka iflasına yol açan hasarı kontrol edememiştir (Demirez, Gür ve Özeltürkay, 2021).

Bankacılık sektörünü kurtarmak ve tüketicinin sektöre olan güvenini yeniden sağlamak için yeni yasalar çıkarılmıştır. Bunlardan biri olan, Glass-Steagall Yasası'nın (Finel-Honigman ve Sotelino, 2015) 1933 yılında çıkmasıyla birlikte, ticari bankaların tüketici mevduatları ile spekülasyon yapmasına izin verilmeyeceğine dikkat çekilmiştir. Öte yandan öncesinde bankaların mevduatların kaynaklarını ifşa etmeme yükümlülükleri ortadan kaldırılarak, yasal zorunluluk ile hesapların belirli limitlere kadar sigortalanması şartı getirilmiştir. Bunun için de Federal Mevduat Sigorta Kurumu (FDIC) kurulmuştur (Demirez, Gür ve Özeltürkay, 2021).

İkinci Dünya Savaşı'nın patlak verdiği süreçte, FED, yoğun savaş temposu ve bankacılık faaliyetleri nedeni ile, milyarlarca Dolar değerindeki mali hamleler yapmak durumunda kalmıştır. Bu sayede FED, dünyanın en büyük kredi gereksinimlerini karşılayacak şekilde finansman operasyonları gerçekleştirerek, bankaların talebi karşılaması noktasında birleşmesine aracılık etmiştir. Bu durum, kısa süre içinde tüm dünya merkez bankalarına yayılan bir politikaya dönüşerek, günümüzdeki merkez bankacılık anlayışının küresel piyasalara yayılmasına vesile olmuştur. Daha da önemlisi, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki yerel bankacılık, nihayet, mevduat sigortasının ve yaygın ipotek kredilerinin ortaya çıkmasıyla, ortalama vatandaşın bankacılık sistemine güvenilebileceği ve krediye makul erişime sahip olabileceği noktaya yerleşti. Bununla birlikte, bu güven ortamı, özellikle Soğuk Savaş dönemi ile birlikte tüm dünya piyasalarında yayılım göstermiştir. Bu sayede dünyanın dört bir yanında

finans sistemleri bankacılık sistemleri ile birlikte gelişim göstererek, birçok projenin can bulmasına aracılık etmiştir (Demirez, Gür ve Özeltürkay, 2021: 11- 12).

Gelişen süreçte, Bankacılık sektörünün geçmişi ele alınmakla birlikte 20. Yüzyıl, en önemli dönüşümlere sahne olmuştur. Zira gelişen teknoloji, bankacılık sektöründe de oldukça önemli değişimlere neden olmuştur. 1980'lere kadar uzanan, internetin yükselişi süreci ile birlikte, gelişen süreçte çevrimiçi bankacılığın ortaya çıkması ancak 1990'larda mümkün olabilmiştir. Bununla birlikte Akıllı telefonların ve mobil bankacılığın artan şekilde benimsenmesi, çevrimiçi bankacılık trendini daha da hızlandırmıştır. Bu süreçte, mobil cihazların yoğun kullanımı ve kabulü, internet bankacılığının günümüzdeki yaygınlığına ulaşması noktasında en önemli referans olmuştur.

2.6.2. Bankacılık Sektörünün Türkiye’de Geçmişi ve Bugünü

Türk Bankacılık tarihine bakıldığında, Bankacılık, Türklerde Osmanlı’dan itibaren günümüze değin varmıştır. Bu bağlamda, Osmanlı’da bankacılığa yönelik gerekli ilgi gösterilmemiş olsa da yabancı uyruklu vatandaşlar, Osmanlı’da bankacılık faaliyetlerinin yürütülmesini sağlamışlardır. Osmanlı’da Türkler, sarraf, tüccar ve para ticareti gibi işleri yabancılara devretmiş olduğundan, özellikle kamunun paralarının dahi Hazine-i Hümayunda muhafaza edildiği, mal piyasasının ise ancak pazarlarda sağlandığı belirtilmektedir. buna göre, İmparatorluktaki kredi ihtiyaçları da pazarlarda bulunan yabancı sarraflar tarafından sağlanmaktaydı. Yahudi ve Ermeni sarraflar, Osmanlı payitahtında, rehin ve ipotek yolları ile tüccarlara ve hatta devlete kredi kullandırmışlardır. Bununla birlikte banka yerine işlev gören bir mekanizma, mudabara olarak belirtilmiştir. Mudabara, İslam hukukuna uygun olarak ticari ortaklık işleri olarak tanımlanmaktadır. Bu bakımdan para vakıfları, paraları mudabara yöntemi ile işleyerek, faiz kullanmamak koşulu ile paranın ödünç verilmesi sistemini içermekteydi (Ülke, 2021: 28).

Osmanlı’da ilk kez Tanzimat Fermanı ile resmi olarak bütçe düzenlemesine gidilmesi ve harcamaların kısıtlanmasına yönelik kanun çıkarılması ile birlikte Maliye Nezareti (1838) kurulmuştur. Bu gelişmenin ardından Maliye Hazinesi (1840) kurulmuştur. İlk kağıt paralar 1840 yılında kaime adı ile basılmıştır. Bütçe açıklarının kapatılması için Merkez bankası kurumunun olmamasına karşın darphaneler kaimeleri basmıştır. Bu yetki 1856 yılında İngiliz sermayesinin kurmuş olduğu Osmanlı Bankasına devredilmiştir. Böylece bütçe yönetimi ve kaime basma egemenliği İngiliz bankasına devredilmiştir. Bununla birlikte Osmanlı Hazinesindeki iç ve dış borç yönetiminin yabancı sermayeye devredilmesi ile borçlanma

bankacılığı ortaya çıkmıştır. Bu kısır döngü sağlıklı finansal politikaların oluşmasına da engel olmuştur (Şahan, 2017: 43).

Gelişen süreçte, daha yerli bankacılık faaliyetlerinin gelişimi ancak Memleket Sandıkları, Menafî Sandıkları, Ziraat Bankası ve İstanbul Emniyet Sandığı gibi kurumlar aracılığı ile sağlanabilmiştir. Ancak Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesi ve gelişen süreçte Cumhuriyetin ilan edilmesi ile birlikte bankacılığın özellikle dönüşümü sağlanmıştır. Bu noktada İzmir İktisat Kongresi, Cumhuriyet tarihinin ilk ve en önemli dönüşümlerinden birini yaşayarak, ekonomik kalkınma adına bankacılık faaliyetlerinin geliştirilmesinin devlet eli ile desteklenmesini savunmuştur. Bu dönemde ulusal bankaların hakimiyeti söz konusu olmuştur. 1924 yılında Türkiye İş Bankası, 1925 yılında Türkiye Sınai ve Maadin Bankası, 1927 yılında Emlak ve Eytam Bankası gibi bankalar kurulmuştur. İzmir İktisat Kongresinin kararları doğrultusunda, tek şubeli onlarca özel banka kurulmuş ancak piyasa temel olarak devlet bankalarının hakimiyetinde ilerlemiştir (Kocaoğlu-Ulbrich, 2019: 24).

Türk Bankacılık tarihinin modernleşmesi, henüz dünyadaki bankacılık krizlerinin söndürülemediği dönemde, 1931 yılında Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının kurulması ile birlikte sağlanmıştır. Kamu bankalarının 1929 krizinden sonraki etkisi daha da artmıştır. Bununla birlikte Keynesçi politikalar Türk piyasalarına hakim olmuştur. iktisadi devletçi sanayi politikalarının da izlenmesi ile birlikte özel sektörün sanayileşmeye yönelik takatinin olmaması telafi edilmeye çalışılmıştır. 1933 ila 1944 yılları arasında sanayileşme, ancak devlet eli ile gerçekleştirilebilmiştir. Ancak 1945 yılı itibari ile, İkinci Dünya Savaşı sonrasında canlanmaya başlayan küresel iktisadi göstergeler ile birlikte Türk bankacılık piyasaları da hareket kazanmıştır. Bu gelişmeler, özel bankalara ihtiyacı meydana getirmiştir. Böylece, Kentleşmenin de hız kazanması ile birlikte, fonlara, projelere ve kredilere olan gereksinim hızla artmıştır. 1944 yılında Yapı ve Kredi Bankası, 1948 yılında Akbank, 1953 yılında Demirbank ve 1955 yılında Pamukbank kurulmuştur (Uzundağ, 2013: 14).

Faiz oranlarının devlet tarafından net bir şekilde belirlendiği 1945- 1952 yılları arasında, şubeleşme, mevduat toplama ve komisyon oranları noktasında özel bankaların yoğun rekabeti söz konusu olmuştur. ancak 1953 yılı itibari ile baş gösteren yoğun mali krizler, bankaların serbestleşmesine neden olmuştur. gelişen süreçte beş yıllık kalkınma planları hazırlanmaya başlanmıştır. bununla birlikte, Turizm sektörünün kalkınması için 1962 yılında T.C. Turizm Bankası, sanayileşme alanında özel sektör için orta ve uzun vadeli krediler sağlaması amacı ile 1963 yılında Sınai Yatırım ve Kredi Bankası ve kamu iktisadi teşebbüslerine kredi sağlamak için 1964 yılında Devlet Yatırım Bankası kurulmuştur. Bu dönemde hızlı bir kalkınma

sağlanabilmiş olsa da enflasyon ile mücadele bir türlü başarıya ulaşamamıştır. Bu bağlamda döviz krizi baş göstermiştir. 1981 yılı itibari ile ise Türk ekonomisi dünyaya açılarak, döviz kıtlığına çare bulmuştur. Ekonomik istikrar politikalarının uygulanmaya başlanması ile birlikte, uluslararası sermayenin Türkiye'ye girişi amaçlanmıştır. Böylece Dünya Bankası ile işbirliğine gidilerek çeşitli yatırımlar gerçekleştirilmiştir (Şahan, 2017: 43).

Esnek Döviz kuru ve pozitif reel faiz politikalarının uygulanması ile birlikte serbest piyasa ekonomisi uygulanmaya başlanmıştır. 1985 yılında Bankalar Kanunu çıkarılmıştır. Bu kanun ile, uluslararası denetim, gözetim ve bankacılık standartları bankacılık sistemine tanıtılmış, tekdüzen hesap planı uygulamasına geçilmiş ve banka bilançoları dış denetime tabi tutulmuştur. Öte yandan 1987 yılına gelindiğinde, Merkez Bankası, açık piyasa işlemlerine ve hemen ertesi yıl da döviz piyasası işlemlerine başlamıştır. Piyasanın serbestleşmesi ile birlikte, bankacılık sektörü, kamunun yoğun borcu neticesinde oldukça kırılgan bir yapıda seyretnmiştir. Gelişen süreçte ihracat özendirilmiş, ithalat serbest kılınmış ve yeni bankalar kurulmuştur. Bu noktada bilgisayar teknolojisi yavaş yavaş gelişmeye başlamıştır. Türkiye'de de yabancı bankalar yavaş yavaş şubeler açmaya başlamıştır. Ancak tüm gelişmelere karşın ekonomik bir istikrarın sağlanamaması, 1994 yılındaki mali krizi meydana getirmiştir (Ülke, 2021: 28).

1994 krizi ile birlikte, onlarca banka sermayelerinin büyük bir kısmını kaybetmiştir. Bu noktada dövizle borçlanma maliyetleri ile beklenen faiz gelirleri arasındaki farkın pozitif olduğu noktada bankalar, yurtdışından borçlanmalarını büyük oranda arttırmışlardır. Sümerbank, Anadolu Bankası ve Etibank, bu dönemde özelleştirilmiştir. 23 Haziran 1999 tarihinde Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) kurulmuştur (Kocaoğlu-Ulbrich, 2019: 24).

Gelişen süreçte, Türkiye bankacılık tarihi, Kasım 2000'de oldukça sarsıntılı bir dönem geçirmiştir. Bu dönemin de hemen ardından Şubat 2001'de büyük bir mali kriz meydana gelmiştir. Öz kaynak yetersizliği, çok kısa vadeli kaymak yapısı nedeniyle yüksek likidite ve faiz riskinin varlığı, vade uyumsuzluğu ve yüksek kur riskinin varlığı gibi mevcut yapısal sorunlar nedeni ile meydana gelen bu kriz, birçok bankanın TMSF tarafından alınmasına neden olmuştur. Daha sonraları Güçlü Ekonomiye Geçiş adı verilen Programın uygulanması ile birlikte, enflasyonla kararlı bir mücadele sürdürülmüş, dalgalı kur sistemi devam etmiş, Bankacılık sektörü yeniden yapılandırılmış, uyumlu gelir politikaları geliştirilmiş ve yasal altyapı hazırlanmıştır. Bu bağlamda BDDK, 2001 Mayıs ayında Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı'nı yürürlüğe koymuştur (Kocaoğlu-Ulbrich, 2019:28).

2.7. Teknolojik Gelişmelerin Bankacılık Sektörüne Etkileri

Sanayi Devrimi sonrasında gelişmiş olan finans sektörü, artan talep ve ticari faaliyetler ile birlikte, çok çeşitli dallarda çok çeşitli şekillerde faaliyet alanları oluşturmuş ve bu sayede hacminde büyük artış sağlamıştır. Endüstri 1.0 ve Endüstri 2.0 döneminde üretimi destekleyen kaynaklar oluşturan finans sektörünün artık Endüstri 3.0 döneminde robotların ve otomasyonun üretime katılımı noktasında büyük bir finansman kaynağı olmuştur. Meydana gelen bu üretim artışı ise, talebin arttırılması gereksinimini ortaya çıkarmıştır. Bu süreçlerin gelişimi sonucunda ise ürünlerin geri dönüşünü mümkün kılan, tüketici davranışlarını veri olarak derleyip analiz eden sistemler, Endüstri 4.0 döneminin kilit bileşenlerinden biri olurken, Finans sektörünü de bu bağlamda etkilemiştir (Çetinkaya, 2020: 18). Dünyadaki ticaretin özellikle IT teknolojilerinin gelişimi ve robotikleşmenin artması ile birlikte artış gösterdiği, 1970 yılında 318,02 milyar USD hacme sahip dünya ticari akışının 2000 yılında yaklaşık 20 katına çıkarak 6.452,32 milyar USD hacmine ulaştığı görülmektedir. Öte yandan 2019 yılında ise 18.888,80 milyar USD olacak kadar önemli bir sıçrama sağlanmış, işlem hacimleri üçe katlanmıştır. Tüm bu süreçler bağlamında, finans sektörünün ticari faaliyetlerin içinde yer alması, önemli roller oynayarak gelişim göstermesi kaçınılmaz bir ihtiyaç haline gelmiştir (Ülke, 2021: 4).

Bilhassa 2000li yılların ardından, finansal teknolojilerin, uzaktan erişime bağlı sözleşme kurabilme, finansın dijitalleşmesi ve online işlem yapabilme gibi başlıklara yoğunlaştığı görülmektedir (Arthur, 2017). Buna bağlı olarak, bankalar, dijitalleşmeye yönelik çeşitli kanallar oluşturmuş ve birer dijital bankaya dönüşüm sağlayabilmiştir. Tüm bu gelişmeler ışında, müşterilerin de bu kanalı tercih etmeye başladığı, daha yoğun olarak mobil bankacılık uygulamalarına başvurduğu görülmektedir. Tüm bu yeni teknolojiler, piyasaların finans aktörleri arasındaki işlevlerin de farklılaşmasına neden olmuştur. Bu süreçte, finans teknolojilerindeki değişim ve gelişim ise FinTech'lerden sorulmaktadır (Bilgel ve Aksoy 2019, 1099).

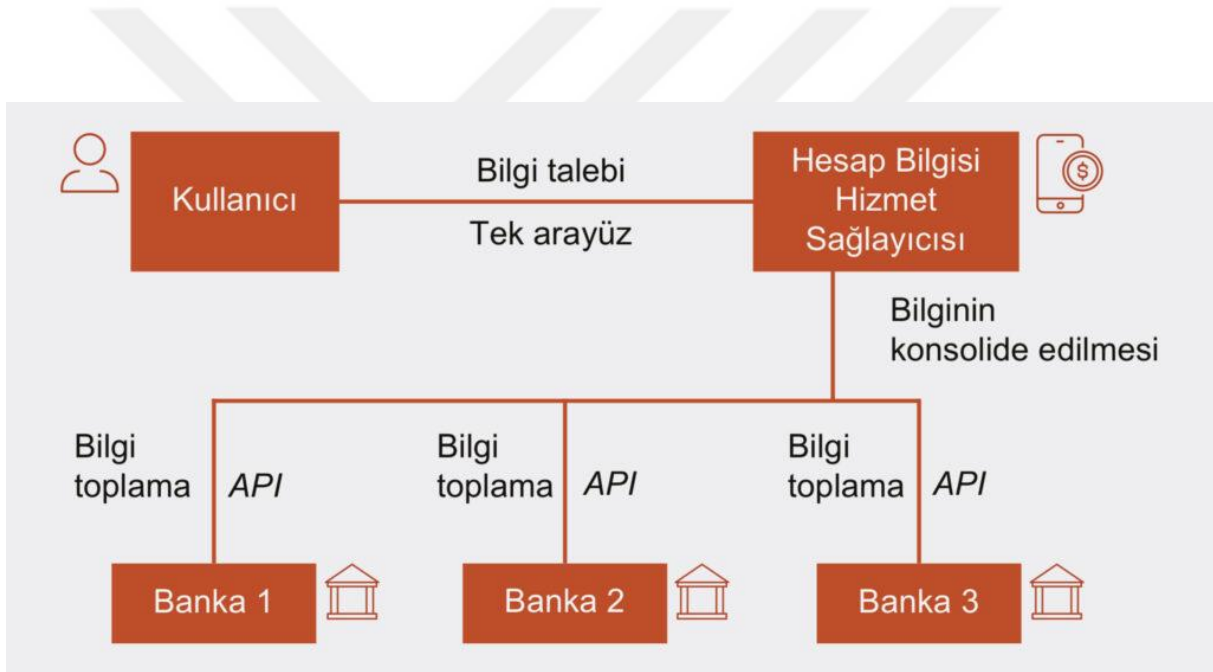
“Finansal” ve “teknoloji” terimlerinin birleşimi olan Fintech, finansal hizmetleri ve süreçleri geliştirmek veya otomatikleştirmek için teknolojiyi kullanan işletmeleri ifade eder. Bu terim, hem tüketicilerin hem de işletmelerin çıkarlarına çeşitli şekillerde hizmet eden, hızla büyüyen bir endüstriyi kapsamaktadır (KPMG 2021). FinTech'ler, mobil bankacılık ve sigortadan kripto para ve yatırım uygulamalarına kadar, sonsuz bir uygulama yelpazesine sahiptir. Fintech, yazılım ve donanımın finansal hizmetlere ve süreçlere uygulanmasını, onları

daha hızlı, kullanımı daha kolay ve daha güvenli hale getirmeyi ifade eder. Günümüz şartlarında, FinTech endüstrisinin çok büyük yatırımlar aldığı ve büyümesini sürdürdüğü görülmektedir. 2021'de tüm zamanların en yüksek seviyesine ulaşan FinTech girişimlerine yapılan son risk sermayesi yatırımları bir güven oyu olarak kabul edilebilirse, sektör önümüzdeki yıllarda genişlemeye devam etmesi beklenen bir sektör olarak öne çıkmaktadır (FSB 2017, 7).

Birçok geleneksel bankanın yeni moda FinTech'lerin destekçileri ve benimseyenleri olması, FinTech girişimlerine aktif olarak yatırım yapmaları, bunları satın almaları veya onlarla ortak olmaları önemli itici etmenlerdir. Bu bağlamda, yerleşik bankacılık kurumlarının dijital odaklı müşterilere istediklerini vermenin ve aynı zamanda sektörü ileriye taşımanın yollarını sağlayan geleneksel bankacılık sistemleri, FinTech'ler sayesinde yenilikçi teknolojilere ulaşabilmektedir. Finansal teknoloji ürün ve hizmetlerinin iç işleyişi farklılık gösterir. Bu bağlamda en önemli yenilikçi teknolojilerden biri de Açık Bankacılık/ API uygulamalarıdır. Kısaca bankacılık verilerinin, kullanıcıların rızası doğrultusunda üçüncü kişilerle paylaşıldığı, bu sayede işlenen büyük verinin analizi sonucu kişiselleştirilmiş ve talebe dayalı hizmet tasarımlarının gerçekleştirildiği bu süreçte, FinTech'lerin önemli rolünden söz edilmektedir (Ülke, 2021: 1).

3.AÇIK BANKACILIK

Brodsky ve Oakes'e (2017: 3) göre, Açık bankacılık, bankacılık verilerinin paylaşıldığı işbirlikçi bir model olarak tanımlanmaktadır. Pazar şartlarında, müşterilerine gelişmiş hizmetler sağlamak için iki veya daha fazla bağımsız taraf arasındaki halihazırda müşterilerin beklentilerini karşılamak için geliştirilmiş ve bankalar tarafından kullanılan APIler kullanılmaktadır. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde on yıllardır kişisel finansal yönetim yazılımını etkinleştirme, banka web sitelerinde fatura ayrıntılarını sunma ve geliştiricileri ödemelere bağlama gibi hizmetler için Visa ve Mastercard gibi ağlar kullanılmıştır. Ancak teknolojinin daha da gelişmesi ile birlikte, öncelikle parasal bakiyeleri transfer etmek için kullanılan bu ağlar yerine, hizmet koşullarını iyileştirecek verileri paylaşmak için yeni ağlar oluşturulmaktadır.

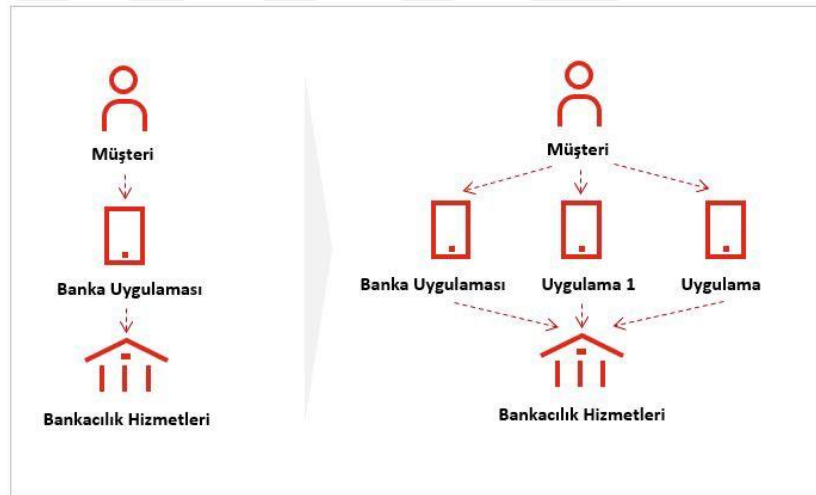

Şekil 1: Açık Bankacılık Uygulaması Şeması 1 (Kobaküs, 2021).

Long ve ark.'a (2020) göre Açık bankacılık, bireysel müşterilerin kendi bankacılık verilerine sahip olmalarını sağlar ve bu da veriye dayalı finansal hizmetler ekosisteminin güçlenmesini destekler. Long ve ark.'a (2020) göre yakın gelecekte, bileşik öğrenmenin kullanıldığı finans sektöründe merkezi olmayan veri sahipliğine sahip olunması öngörülmektedir. Bileşik öğrenme, birden fazla birbirinden bağımsız cihazdan gelen verilerin anonimleştirilmiş bir şekilde tutulduğu sunucu ya da sunucular üzerinde algoritma eğiten bir makine öğrenmesi tekniğidir. Açık bankacılık uygulamaları, akıllı modelleri merkezi olmayan bir eğitim tarzında öğrenebilen eşzamanlı bir teknolojidir. Bu bağlamda çalışmada, bileşik öğrenmenin en çekici yönü, model eğitimini özel veri toplamadan merkezi bir sunucuya ve

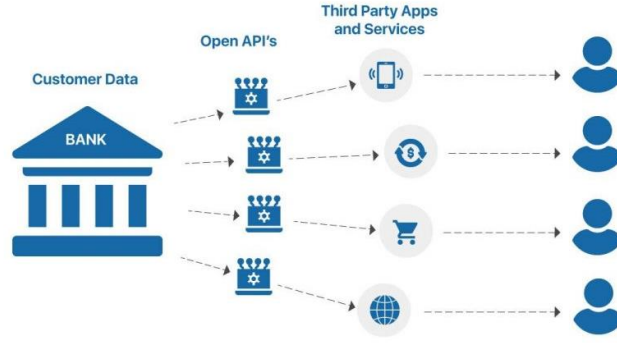
dağıtılmış düğümlere ayırma yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Bu tür ayrıştırılmış öğrenme çerçevesi, kullanıcıların gizliliğini ve hassas verilerini korumak için büyük bir potansiyele sahiptir. Bu nedenle, bileşik öğrenme, doğal olarak açık bankacılık veri pazarları ile birleştirilmektedir.

Açık bankacılık, teknolojik değişimin finans sürecini tamamlaması yoluyla yönlendirilmiş olan bir finansal teknolojik inovasyon sürecidir. Öte yandan finansal araçlardaki teknoloji tabanlı destekleyici düzenlemeler, ekonomik hamleler ve teknolojik değişim arasındaki uyumu sağlamak amacı ile çalışmaktadır. Bu sayede yeni uygulamalar ve düzenlemeler ortaya çıkabilmektedir (Scott ve Bolotin, 2016). Finansal hizmetlerin mevcut durumu, açık bankacılık uygulamalarının yönlendirdiği bir evrim halindedir. Bu bağlamda Açık bankacılık uygulamaları ile geleneksel uygulamaların yaygın olarak değişmesi ve dönüştürülmesi sağlanmaktadır (EBA, 2016).

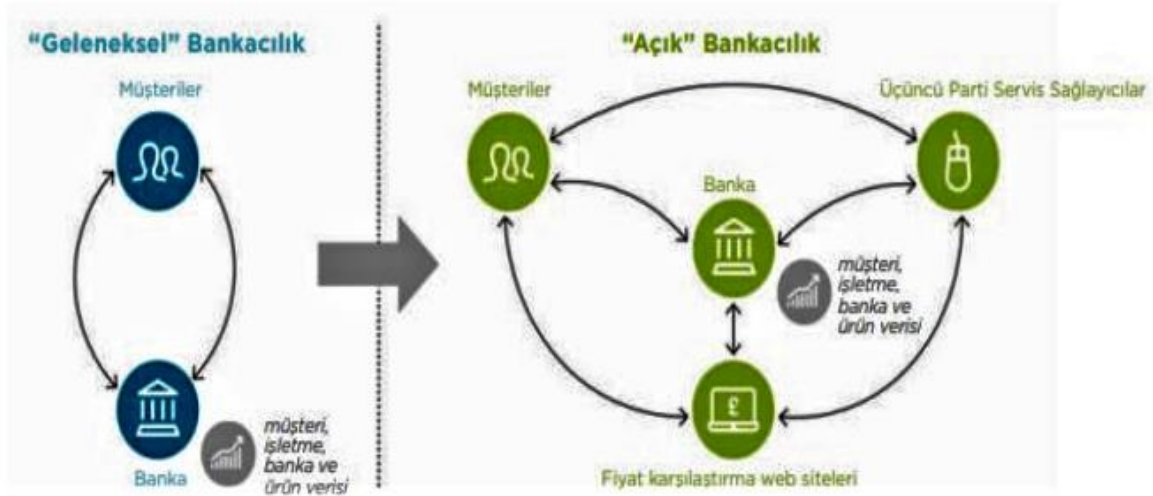
Şekil 2: Geleneksel Bankacılık (Sol) ve Açık Bankacılık Uygulaması (Sağ) Farkı (Akbank Lab, 2020).

BSBC'nin (Basel Committee on Banking Supervision) tanımına göre (BIS, 2019: 19), açık bankacılık, müşterilerin rızasına dayanacak şekilde, üçüncü kişiler ile (firmalar, ürün ve hizmet geliştiricileri gibi) büyük verinin paylaşılması, finansal şeffaflığa özen gösterilerek çapraz satış ve pazarlama fırsatlarının kullanılması olarak tanımlanmaktadır. Deloitte'in (2017:3) tanımına göre ise, açık bankacılık, kapalı ekosistemlerden farklı olarak, müşterilerinin rızası doğrultusunda çeşitli taraflar ile verilerin paylaşımını yaparak, bir bankacılık ekosistemi geliştirmesi olarak tanımlanmaktadır.

Şekil 3: Açık Bankacılık Uygulaması Şeması 2 (George, 2021).

Başka bir tanıma göre ise, bankaların API'leri, kullanıcıların rızası ile üçüncü taraf kurumların çeşitli hizmet geliştirebilmeleri adına paylaşılarak, verinin demokratik bir şekilde kullanılmasına katkı sağlayan bir yöntem olarak tanımlanmaktadır (Fintech İstanbul, 2019: 8). Bu bağlamda açık bankacılık, şeffaf olmayan geleneksel metotların daha şeffaf bir şekilde değişime uğraması ile paylaşım ekonomisine dahil edilen verileri içeren bir sistem olarak da tanımlanabilmektedir. (Currie ve ark., 2018).

Şekil 4: Geleneksel ve Açık Bankacılığın Karşılaştırılması (Kaynak: Deloitte, 2017)

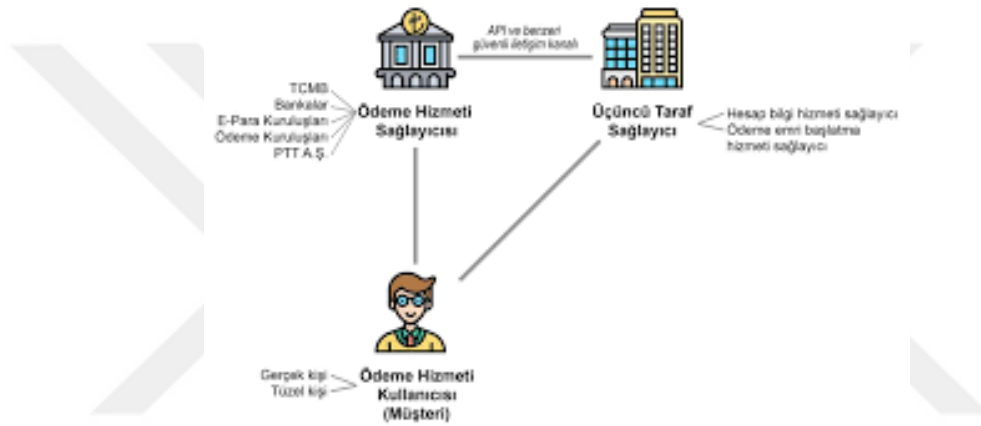
Açık bankacılık API'leri, bankalar, fintech ve tüketiciler için bir avantaja sahiptir. En önemli avantajlardan bazıları şunlardır (Hassany ve Pambekti, 2022):

- Yenilik: Açık bankacılık API'leri, fintech şirketlerinin yenilikçi ürünler geliştirmesini kolaylaştırır. Her birine bağlanmak için ayrı sistemler oluşturmadan ve bakımını yapmadan yüzlerce farklı bankayı kolayca destekleyebilirler.

- **Bağlantı:** Açık bankacılık API'leri, güvenli ve verimli bağlantı sağlar. Fintech şirketlerinin yüzlerce uç vaka veya hatayı ele alması konusunda kolaylık sağlanmaktadır. Öte yandan tüketiciler, ihtiyaç duyduklarında finansal verilerine her zaman erişebilmektedir.
- **Müşteri Deneyimi:** Fintech şirketleri, açık bankacılık API'lerine sahip olmayan bankaları desteklemekten kaçınarak rakiplerine nazaran kötü bir kullanıcı deneyimine dayanan potansiyel bir müşteri kaybı yaratabilmektedir. Fintech yenilikleri pazarı beslemeye devam ettiği için bu durum geleneksel bankacılık süreçleri arasındaki rekabet avantajlarından biri olarak ele alınmaktadır (Leong, 2020: 445; Camerinelli, 2020: 24).
- **İşlem Hacmi:** Birçok fintech şirketi, işlem hacmini artırmaya yardımcı olarak, bankalar ve paydaşları için bir kazan-kazan politikası unsuru olmuştur. Örneğin, aracı kurumları ticaret uygulamalarına bağlamak, aracılık ücreti gelirini artırabilecek basit bir işlem hacmi artışından ibaret olmasına karşın, önemli bir rekabet avantajı ve karlılık sağlayabilmektedir.
- **Muhasebeyi Kolaylaştırma:** Açık Bankacılığın işletmeler için hayatı kolaylaştırmasının bir yolu, çevrimiçi muhasebe yazılımının banka hesaplarına bağlanmasına izin vermektir. Bu, yazılımın yeteneklerini artırır ve muhasebe işlevini daha verimli hale getirir. Muhasebe yazılımının artık banka hesabı verilerine erişimi olduğundan, manuel veri girişi olmadan banka işlemlerini otomatik olarak kaydedebilir, gerçek zamanlı finansal bilgiler sağlayabilir ve yorucu banka mutabakat sürecini otomatikleştirebilir.
- **Daha Kolay Ödemeler:** artık banka havalesi yapabilen üçüncü taraf şirketlerle, daha hızlı ödemelere, daha fazla şeffaflığa ve daha düşük işlem ücretlerine yol açan yenilikler kaçınılmazdır. Günümüzde, B2B ödemelerinin büyük bir yüzdesi hala çek ve kredi kartları ile yapılmaktadır, ancak IBAN4U gibi çevrimiçi ödeme platformlarının yükselişiyle bu durum, özellikle çevrimiçi ödeme pazarının konsolide edilmesiyle çok iyi değişebilir.
- **Verimli Banka Kredileri:** bir şirketin kredi alması veya bir kredi limiti kullanması gerektiğinde, borç verenler şirketin defterlerini gözden geçirmek isteyebilir. Borç verenler raporları göndermek yerine (ki bunlar borç verenlerin gördüğü zamana göre yanlış olabilir), borç verenler ihtiyaç duydukları verileri bankanızdan, kredi kartı düzenleyicinizden ve muhasebe sisteminden alabilirler. Böylece, banka kredisi alma

sürecinin tamamı önemli ölçüde daha basit ve gerçek zamanlı hale gelir (Boobier, 2020; Stafanelli ve ark., 2022).

Açık bankacılık uygulamaları, Müşteri merkezliliğin arttırılması potansiyeline sahiptir. Bu bağlamda müşteriler, işlemlerinde, deneyimlerini ileri seviyeye taşıyacak, işlemleri kolaylaştırıcı geliştirmeler sağlanabilecektir. Buna göre müşteri odaklı iş modeli ile müşterinin finansal verilerinin gerçek zamanlı görüntüleme ile birlikte, üçüncü tarafların, müşterilerin talep edebilecekleri, doğru zamanda harekete geçebilecekleri şekilde uyarlanmış bir teklif sunabilmesi, bir ürün karması oluşturabilmesi mümkün olacaktır (Deloitte, 2021: 6).

Şekil 5: Açık Bankacılık Uygulaması Süreci

Finansal hizmetler sektöründe, yeterlilik bağlamında şeffaflık, ürün fiyat yardımları ve benzeri kararların sunumu noktasında finansal kurumların (FI) daha bilinçli, verimli ve faydalı kararlar alabilmesi, müşterileri ile paylaşabilmesi mümkün olabilmektedir. FI'lerin bu noktada daha yüksek maliyetler ile daha az verimli işlem operasyonları oluşturmasındansa Açık bankacılık uygulaması sayesinde elde edilen veri analizleri, kurumlara eksiksiz hizmet yelpazesini daha düşük işletme maliyetleri ile sunabilmek adına ipuçları gösterebilecektir (Deloitte, 2021: 6).

FI'lerin, açık bankacılık uygulamasının operasyonel iyileştirme avantajından yararlanmasına bağlı olarak, ürün ve servislerin penetrasyonunu da artırma şansları artabilmektedir. Açık bankacılık uygulamaları sayesinde, kurumların ürün ve servislerindeki gelişmeler, tüm bankacılık verilerinin analizi sonucu elde edilmiş müşteri taleplerine odaklanmış olacaktır. Bu noktada müşterilerin taleplerini yerine getiren ve isteklerini

gerçekleştiren kurumların, bu faaliyetlere bağlı olarak müşterilerinin sadakatini kazanma şansı yükselmektedir (Deloitte, 2021: 6).

Kapitalin işlevsel olarak gelişmesinin en önemli sebebi, belirli bir noktada daha yüksek karlılık oranlarıdır. Bu karlılık hem tüketiciler hem de üreticiler açısından meydana gelmediği noktada, sürdürülebilir bir karlılıktan söz edilememektedir. Buna göre açık bankacılık uygulamaları sayesinde, tüketiciler tüm bankacılık verilerini tek bir panelden konsolide edebilecektir. Buna bağlı olarak tüketiciler, işlemlerinde talep ettikleri verileri tek bir uygulamada görüntüleyebilmekte ve düzenleyebilmektedir. Bu bağlamda uygulamaların kartlar, uçuş ve otel, yemek, bilgi işlem gibi diğer hizmetler ile entegre olması durumunda, hem FI'lerin işbirliklerinden doğan karlılıkları hem de tüketicilerin bu işbirliklerinden doğan karlılıkları söz konusu olmaktadır (Deloitte, 2021: 6).

Açık bankacılık hizmetleri, ödemeleri ve bankacılık hizmetlerini birbirine bağlamak için üçüncü taraf uygulamaların ve API'lerin kullanılmasıdır. Fintech hizmet sağlayıcıları, bu hizmeti sağlayarak bankaların tüm hassas verileri barındırmak, şifrelemek için tüm teknolojiyi tek başına oluşturma veya kodu tek başına oluşturma gibi gereksinimlerden ve maliyetlerden kurtulmasına yardımcı olmaktadır.

Sanılanın aksine, açık bankacılık, hassas bankacılık bilgilerini göndermenin çok daha güvenli bir yoludur. Nitekim üçüncü taraf bankacılık uygulamaları, bilgileri almak için API arayüzlerinde bulunan güvenliğini kullanabilmektedir. Üçüncü taraflar verileri depolamak için kendi güvenli ağlarını kullandıklarından, bu, daha fazla işletmenin çok fazla risk almadan bankacılık ve ödeme hizmetleri sunabileceği anlamına gelmektedir.

Açık bankacılık, açık veri anlamına gelmemektedir. Açık veriler, tüketiciler için bankacılığın araçlarını oluşturan altyapıya katkıda bulunabilmektedir, ancak hassas verilerin korunmasını sağlar ve finans sektörünü daha güvenli hale getirmektedir. Fintech sektörü büyüdükçe ve açık bankacılığın potansiyelinden ve dijital bankacılığın gücünden yararlanmaya devam ettikçe, daha fazla insanın açık bankacılık API'sinin sağladığı güvenlik, kolaylık ve işlevselliğe güvenmesi beklenmektedir. Bu bağlamda, yalnızca daha fazla insanı açık bankacılık uygulamalarını kullanmaya teşvik etmekle kalmayacak, aynı zamanda dünya çapında mevcut olan finansal bağlantı miktarını da arttırabilecektir.

Açık bankacılık sadece daha fazla insanın finansal iş kurmasına izin vermekle ilgili bir süreçten fazlasını içermektedir. Bu yeni finansal işletmeler, daha önce sunulan finansal ürünleri genişletmek sureti ile kullanım alanları açmaktadır. Bu ürünlerin çoğu daha önce hiç

bulunmamış ürünler olabilmektedir. Bu bağlamda açık bankacılık ve API hizmetleri, çeşitli şekillerde finansal katılım ve finansal erişim sağlaması açısından oldukça önemlidir. Açık bankacılık, nakit ve fon akışlarının erişim sağlayabilmesi için birçok fırsat yaratabilmektedir. Açık bankacılık ile ilgili, bazı önemli notlar şu şekildedir;

- Daha fazla kullanıcının banka hesaplarına, nakit akışına veya erişimi zor olan pazarlarda ticarete erişmesine olanak tanır.
- Bir ülkenin ödeme sistemlerine erişmek isteyen kullanıcıların, uluslararası kullanım için gerekli bankacılık sistemlerine bağlar.
- Finansal otomasyon, Ethereum cüzdanları, sosyal ödemeler, yatırım ve para tasarrufu gibi benzersiz finansal özellikler sağlayabilmek mümkündür.
- Gelişmekte olan ülkelerdeki bireylere para kazanmak için finansmana veya güvenilir piyasalara erişim sağlayabilmektedir.
- Finansal eğitim yollarını iyileştirmektedir. Daha fazla tüketiciyi para biriktirme, finansal büyümeye yatırım yapma ve para kazanma yollarıyla meşgul etmektedir.

Bunlar, açık bankacılığın birçok önemli yararından, finansal gelişim alanlarını bazıları olarak sıralanabilmektedir. Temel olarak, açık bankacılık, müşterilerin API'leri kullanarak finansal verilerini yetkili üçüncü taraf sağlayıcılarla paylaşmasına olanak tanır. Finansal hizmet sağlayıcıları daha sonra daha kişiselleştirilmiş hizmetler sunmak için kullanabilir.

Açık Bankacılık, öncelikle bankalar arasında rekabeti teşvik eden bir düzenleyici çerçevedir. Verileri açarak, müşteriler için daha iyi hizmetleri teşvik edecektir. Ancak, dünyanın farklı bölgeleri buna farklı şekillerde yaklaşımlar söz konusudur. Örneğin Avustralya gibi bazı pazarlarda Açık Bankacılık, banka müşterileriyle veri sahipliğini kodlayarak yeniliği teşvik etmek, böylece bankaları verinin saklayıcıları yapma yaklaşımını benimsemektedir. Avrupa'da Açık Bankacılık, geleneksel bankacılık sektörünü açmayı ve müşteri verilerini kullanan yerleşik bankalar, neo-bankalar ve fintech şirketleri arasında daha fazla rekabeti teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Açık bankacılık noktasında bir örnek vermek gerekirse, bir müşteri, kredi veya sigorta ile ilgili en iyi fırsatları bulmak için bir karşılaştırma sitesinin hesabına erişmesine izin verebilir. Başka bir örnek, bankasının harcama verilerini bir sürdürülebilirlik uygulamasıyla paylaşmasına izin veren bir müşteridir. Uygulama daha sonra bu verileri eğilimleri belirlemek ve banka ortaklarının müşteri tabanında çevre dostu harcama davranışını teşvik etmenin yollarını aramak için kullanabilir.

Açık Bankacılık, finansal bilgilerin müşterinin onayı ile elektronik ve güvenli bir şekilde paylaşılmasına olanak tanımaktadır. Bankalar ve FinTech'ler, açık bir API (uygulama programlama arayüzü) aracılığıyla lisanslı sağlayıcıların bu verilere erişmesine izin vererek, müşterilerin ihtiyaçlarına göre uyarlanmış yeni uygulamalar ve hizmetler geliştirebilmektedir. API'ler bankacılık için yeni olmasalar ve yazılım uygulamalarının birbirleriyle iletişim kurmasına izin vermek için kullanılan bir araçtan başka bir şey olmasalar da, dünyanın dört bir yanındaki Bankaların API'lerini lisanslı üçüncü taraf hizmet sağlayıcılara verilerini açtığı düşünüldüğünde, inovasyon için yeni bir geçit sağlamaktadır. Bu nedenle, bankacılığın geleceğinin, işbirliği ve ortaklık ruhuna karşı duran açık iş modelleri ve açık API'ler tarafından yönlendirildiği ifade edilebilmektedir.

Açık Bankacılık, finansal hizmetlerin hızlı büyümesine neden olabilmektedir. Buna bağlı olarak, kullanıcı deneyimini bir üst seviyeye taşıyacak bir iş modelidir. Dijital bankacılık çözümlerindeki birçok prosedürü basit ve otomatik hale getirebilen açık bankacılık uygulamalarında, bankacılık API'lerine erişim sağlayan FinTech'ler, kullanıcılara finansal yaşamlarını iyileştirme fırsatları sağlayabilmektedir. Bankalar ve FinTech şirketleri için gereksiz verileri ortadan kaldırmak için mevcut kullanıcı akışını gözden geçirmek ve asıl hizmeti yeniden tasarlamak, müşteriler için değerli kılmak süreçleri, açık bankacılık modelinin rekabet yaratması nedeni ile önemli hale gelmektedir.

Günümüzde, bankaların bir altyapısı ve müşteri tabanı bulunmaktadır. Ancak ürün merkezli bir düşünce çerçevesinde, verilerin yalnızca depolanması sağlanmaktadır. Çoğu bankacılık çözümü modası geçmiştir ve arayüzleri tüketicilerin ihtiyaçlarını karşılamamaktadır. FinTech şirketleri bankalardan farklı olarak modern, müşteri merkezli çözümler üretmektedir. Ancak FinTechler, bunları pazara sunmak ve müşteri kazanmak için yeterli kaynağa sahip değildirler. API, üçüncü taraf geliştiricilere bankacılık sistemlerine ve müşteri veritabanlarına erişim sağlayarak ve böylece son kullanıcıların, birincil bankalarına ait olmayan üçüncü taraf hizmet arayüzleri aracılığıyla banka hesaplarını yönetmelerine olanak tanımaktadır.

Finans sektörünün Açık Bankacılık modeline geçişinin, finansal kullanıcı deneyiminin tamamen yeniden düşünülmesini gerektiren dijital bankacılığın geleceği üzerinde derin bir etkisi olacağı belirtilmektedir. Gerçekte, bankacılık altyapısı ve müşteri verilerinin mülkiyeti artık belirleyici bir faktör olmamaktadır. Kullanıcı perspektifinden bakıldığında, en temel farklılaşma, kullanıcı deneyimine açık bir avantaj sağlayarak, arayüzün rahatlığı ve netliği ile sonuçlanmaktadır. .

Bu bağlamda, Açık Bankacılığın geleceğinde tasarımın başarılı finansal hizmetler yaratmak için en temel rolün, Fintechler aracılığı ile olacağı anlamına gelmektedir. Bankacılık teknolojisinin şeffaf geleceği, kullanıcılara daha önce hayal bile edilemeyen finansal özgürlük sağlayan herhangi bir üçüncü taraf finansal hizmeti kullanarak hesaplara, finansal verilere ve ödemelere erişme olanağı sağlaması beklenmektedir.

3.1. Dünyada Açık Bankacılık

Eylül 2015'te HM Treasury¹ tarafından gerçekleştirilmiş öneri üzerine Açık Bankacılık Çalışması Grubu (OBWG) kurulmuştur. Bu bağlamda oluşturulan bu araştırma komisyonunun amacı, big data büyük veri ve yığın verilerin insanların kullanıcıların bankacılık işlemi yapmalarına, tasarruflarını daha etkin yönetmelerine etmelerine, daha hızlı ve rahat borçlanabilmelerine ödünç almalarına, paralarını ödünç vermelerine ve yatırım yapmalarına ne şekilde yardımcı olabileceğinin araştırılması olarak belirtilmiştir. Bankaların sahip olduğu verilerin paylaşılmasını mümkün kılmakla beraber insanların kullanıcıların bankacılık deneyimlerini iyileştirecek şekilde kayıtların kullanılmasını sağlamak amaçlanmıştır. API'leri Güvenli bir şekilde paylaşıldığında veya yayınlandığında açık biçimde kullanarak, insanların kullanıcıların gereksinim duyduğu araç ve hizmetleri oluşturmaya yardımcı olacak faydalı uygulamalar ve kaynaklar oluşturmak için ortaya çıkan bu çalışma, açık bankacılık kavramının ortaya çıkmasına öncülük etmiştir. Bu uygulama sayesinde, müşteriler, çok daha kolay ipotek arayabilmekte, bankalar çok daha kolay müşteri bulabilmekte, işletmeler çok daha kolay bir şekilde muhasebecileri ile veri paylaşabilmekte, tüketiciler yeni bir ürünle eşleştirilebilmektedir. Bu durum da verimliliği arttıracak ve piyasa koşullarında inovatif yaklaşımları teşvik edecek bir sürece aracılık edecektir. Komisyonun kurulması ve konuyu irdeleme amacı da bu olmuştur (Scott ve Bolotin, 2016).

Finans dünyasında teknoloji yenilikleri ve iş modelleri ile geleneksel modellemeleri sarsan yeni iş modellemelerinden biri açık bankacılık uygulamalarıdır. Finansal endüstrilerin çalışanları, mevcut altyapılarına giderek daha fazla yatırım yaparak bu yenilikçi iş modellemeleri ile mücadele etmeye çalışmaktadır (Hedman ve Henningsson, 2015). Ancak finansal hizmetler noktasında geleneksel modellemelerin, müşteri hizmetlerini yeterince karşılamayan dinamikleri, sektörel gelişimin erken aşamalarında tipik olduğu gibi, firmalar için yeni nişler bulma fırsatlarını ortaya çıkarmaktadır. Örneğin bankaların çevrimiçi bankacılık uygulamaları veya mobil ödemeler gibi hizmetlerindeki eksiklikler noktasında, yeni ürün ve

¹ Birleşik Krallık'ın Majestelerinin Hazinesi olarak Türkçeleştirilebilecek, ekonomi politikalarına yön veren idari kurumdur.

hizmetler geliştirildikçe tüketiciler ve ticari bankalar tarafından rekabet üstünlüğü yüksek olan geliştiriciler tercih edilmektedir. Bu noktada ticari bankaların uygulamalarının geleneksel metotlar için ısrarı sürerken, tüketiciler, ticari bankalar arasında yaygın olan rekabet kriterlerini de değiştirirler. Açık bankacılık uygulaması da bu bağlamda gelişimini sağlamaktadır (Kazan ve ark., 2018: 183).

Açık bankacılık kavramsal olarak kısa bir süredir var olsa da, kavramın kökleri Deutsche Bundespost'un (Alman Federal Postanesi) bir denemesini gerçekleştirdiği 1980'e kadar uzanabilmektedir. Alman Federal Postanesi, beş harici bilgisayarla bir ekran testi yaparak yaklaşık 2.000 özel kullanıcıyı bu uygulamaya katılmaya davet etmiştir. Bu deneme, "Oturma odasındaki bankam" sloganı altında pazarlanan yeni çevrimiçi bankacılık hizmetlerini test etmek adına tanıtılmıştır. Çevrimiçi hizmetin bir parçası olarak, kullanıcılar "300#" kodunu kullanarak çevrimiçi transferler yapabilmışlerdir. Bu deney, o zamanlar için dahi oldukça etkileyici olduğunu kanıtlayarak self-servis bankacılık makinesinin ilk görünümü olarak kabul edilmiştir. Yenilik, 1998'de Ev Bankacılığı Bilgisayar Arayüzü'nün (HBCI) ve 2002'de Finansal İşlem Servislerinin (FinTS) geliştirilmesine yol açmıştır.

Açık bankacılığa doğru bir sonraki adım, Almanya'da müşteri self servis makineleri ve elektronik bankacılık için açık bir standart olan Ev Bankacılığı Bilgisayar Arayüzü'nün (HBCI) geliştirilmesiydi. Oluşturulması 4 yıl sürmüş ve 1998'de HBCI 2.0'ın piyasaya sürülmesinden sonra resmi olarak başlatılmıştır. Bu yenilik sayesinde güvenlik protokolleri, mesaj formatları ve iletim prosedürleri oluşturulmuştur.

2002 yılında HBCI'nin yerini FinT'ler (Finansal İşlem Hizmetleri) aldı. Bunlar, imza kartlarının kullanımına izin vererek müşterilerin hesaplarına erişmek için kişisel kimlik numaralarını (PIN) sağlamaları gereken bir bankacılık güvenlik sistemi olan PIN/TAN için bir prosedür ve ikinci bir yetkilendirme düzeyi için tek kullanımlık bir işlem doğrulama numarası (TAN) prosedürünü oluşturmuştur. Bu numaraların her ikisi de dolandırıcılık faaliyetlerini önlemek ve kullanıcı kimliğini doğrulamak için günümüzde hala mevcuttur.

2004 yılında, HBCI ve ekran kazıma kavramı, günümüzde SOFORT olarak bilinen kavramı oluşturmak için birleştirildi. Ekran kazıma, bir uygulamadan ekran görüntüsü verilerinin toplanması ve paylaşılması sürecini ifade etme olan bir kavramdır. Bunun gerçekleşmesi için banka müşterisinin, hizmet sağlayıcıya bankacılık bilgilerine erişmesi ve oturum açma bilgilerini vermesi için izin vermesi gerekir. Sunucu sağlayıcı, hesaba müşteriymiş gibi erişebilmektedir. SOFORT durumunda, müşteri bir hizmet için dijital olarak

ödeme yapmak için hesabına giriş yapmaktadır. Böylece hizmet sağlayıcı, işleme kadar aşağıdaki tüm adımları yerine getirme görevini üstlenecektir. Henüz bu dönem için ekran kazıma yenilikçi bir yöntem olarak görülüyordu, ancak API'ler daha güvenli ve basit bir seçenek olarak kısa süre sonra ortaya çıkacaktır.

2007'de Avrupa Komisyonu ilk Ödeme Hizmetleri Direktifi olan PSD1'i tasarlamıştır. Bu mevzuatın hedefleri, perakende ödeme düzeninde rekabeti teşvik etmek, sağlanan hizmetlerin kalitesini artırmak ve son kullanıcıyı korumaktır (Usta, 2019: 16). Direktifin oluşturulması ve uygulanması aşağıdakilerle sonuçlanmıştır (Gimigliano ve Beros, 2021):

- Yeni bir endüstri kategorisinin doğması; ödeme hizmeti sağlayıcılarının ortaya çıkması
- Banka dışı kuruluşların finansal işlemler yürütmesine izin veren düzenleyici bir çerçevenin oluşturulması
- Bankalar ve ödeme hizmeti sağlayıcılarının hizmetler ve ücretlerle ilgili olarak için şeffaflık düzenlemelerinin yapılması
- AB'de kolaylaştırılmış Euro transferleri için bir ödeme entegrasyonu girişimi olan SEPA uygulamasının başlaması
- Finansal kurumların gelişen yetenekleriyle daha fazla fırsata sahip olması ve fintech sektörü büyümesine katkısı

2009 yılında Alman dijital ödeme hizmeti Giropay, SOFORT'un işletmecisi Payment Network AG'yi haksız rekabet yaratmak ve internet bankacılığının güvenliğini tehlikeye atmakla suçlayarak dava açmıştır. Suçlamalara, geleneksel bankaların dışında bağımsız olarak faaliyet gösteren rakiplere karşı ayrımcılığı önlemek adına 2011 yılında Federal Kartel Ofisi ve Avrupa Kartel Ofisi tarafından karşı çıktı. Bu olay internet bankacılığı sektöründe artan rekabetin temellerini atmış ve sektördeki tekelleşmeyi engellemiştir. Bu, fintech şirketleri için büyük bir adım ve alternatif ödeme sistemlerinin doldurulması için bir açıklık olduğu yönünde değerlendirmeler de söz konusu olmuştur.

2018'de PSD1, güncellenmiş bir sürüm olan PSD2 ile değiştirildi. Yeni direktif, bir önceki tarafından belirlenen temelleri genişletti ve bankalar ile hizmet sağlayıcı kurumlar üzerinde derin bir etki yaratmıştır (Şahin ve Cantürk, 2020: 176). PSD2, bankaların açık bankacılık API erişimini yetkili üçüncü taraflara sunmasını gerektiriyordu. Direktifin odak noktası, daha entegre ve verimli bir Avrupa ödemeler piyasasının oluşturulması ve aynı

zamanda ödeme hizmeti sağlayıcıları için oyun alanının eşitlenmesine yardımcı olmaktadır (Deloitte, 2017).

PSD2 kapsamında iki tür resmi ödeme hizmeti sağlayıcısı vardır (AP, 2017):

- Hesap Bilgileri Hizmet Sağlayıcıları (AISP) – kendi onayları ile bankalarından ve ödeme sistemlerinden alınan bireysel veya ticari hesap verilerine erişmeye yetkili sağlayıcılar
- Ödeme Başlatma Hizmet Sağlayıcıları (PISP) – yalnızca verilere erişmeye değil, aynı zamanda müşterileri adına ödemeleri başlatmaya da yetkili sağlayıcılar

PSD2, pazara yeni girenlerin ve üçüncü taraf sağlayıcıların bu yeni pazara erişmesini, ürün tekliflerini iyileştirmesini ve rekabeti artırmasını kolaylaştırdı. Açık bankacılık, birçok şaşırtıcı ve yenilikçi finansal çözümün yolunu açtı ve gelecekte sektörde daha da fazlasıyla ortaya çıkması beklenen projelerin gelmesi beklenmektedir (Kocaoğlu-Ulbrich 2019: 102-103).

Pandemi sırasında yeni dijital alışkanlıkların benimsenmesi ve çevrimiçi kanallara doğru dramatik bir hareket, açık bankacılığı hızlandırmıştır. İnsanlar, sosyal karantinalar ile birlikte gündelik yaşamlarının çok daha fazlasını çevrimiçi olarak geçirirken, hem tüketiciler hem de küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ'ler), fintech uygulamalarına ve diğer geleneksel olmayan finansal ürün ve hizmetlere çok daha açık hale gelmiştir. Ayrıca toplumlar, finansal işlemlerinde daha fazla kolaylık, seçim ve esneklik seviyelerine alışarak, kurumlardan beklentilerini de yükseltmişlerdir. 2020'nin yalnızca ilk altı ayında, Birleşik Krallık'ta açık bankacılık özellikli uygulama veya ürünlerin kullanıcılarının sayısı bir milyondan iki milyona, yani iki katına çıkmıştır. Aynı veri, Şubat 2021 itibarıyla de üç milyonun üzerine çıkmıştır. ABD'de neredeyse her iki tüketiciden biri şu anda başta eşler arası ödeme çözümleri ve banka dışı para transferleri olmak üzere bir fintech çözümü kullanmaktadır.

Açık finansal veriler, banka dışı güçlü şirketleri finansal hizmet oyuncuları olmak için daha güçlü bir konuma getirebilmektedir. Dijital benimsemenin sadece birkaç ay içinde yıllar boyunca kat etmiş olduğu yolu ilerlemesiyle, birçok e-ticaret, teknoloji ve sosyal medya şirketi, müşteri ilgisinde büyük bir liderliğe sahip olmuştur. Bu durum, Google'ın müşterilerin Google Pay uygulamasına bağlı "Plex" ürünü ile yapmasına olanak sağladığına benzer şekilde, kullanıcı tabanlarına yeni finansal ürünler ve hizmetler için ilk çağrı noktası olma olasılığını ortaya çıkarmıştır. Google web sitesine göre, Plex 11 banka ve kredi birliği ile ortak olarak sunulmaktadır ve fiziksel ve sanal banka kartları, eşler arası ödemeler ve ilişkili bir çek hesabı

içermektedir. Benzer şekilde, dünyanın öteki ucunda, Singapur'da kısa süre önce, tüketici ekosistemi Grab (sekiz ülkede 200 milyon kullanıcı) ve tüketici internet şirketi Sea dahil olmak üzere beş bankacılık kurumu olmayan işletmelere bankacılık lisansı verilmiştir (Ziegler, 2021).

Açık finans hızlanmaya devam ettiği süreçte, küresel finansal hizmetler ekosisteminin yeniden şekillendirilebileceğine, bankacılık fikrinin değiştirilebileceğine ve geleneksel bankalar üzerindeki baskının artırılabilmesine yönelik beklenti kuvvetlenmektedir. Birleşik Krallık'ın Finansal Davranış Otoritesine göre, cari hesaplarından memnun olmayan, tasarruf hesaplarında rekabetçi olmayan faiz oranları kazanan veya daha yüksek ipotek oranları ödeyen müşterilerin önemli bir kısmı, değiştirme zorluğu veya görünürlüğü Açık bankacılığın vaatlerinden biri olan müşterilerin finansal durumlarını daha iyi anlamaları, fiyatlandırma ve ücretler daha şeffaf hale geldikçe maliyet avantajının azalmasına neden olabilir. Bununla birlikte, dijital platformlara yapılan ödemeler müşteri kazanımında çok daha büyük bir rol oynayabileceğinden, bankalar marj paylaşımıyla uğraşmak zorunda kalabilir (Ziegler, 2021).

Mevcut durumda bankacılık sektörü aktörleri ve kullanıcılarına bakınca kimin için daha karlı çok açık değildir ancak açık bankacılık ile fintechler ve bankalar aynı müşterilere aynı ürünler için gidiyor olacaktır ve bu müşteri lehine önemli bir fırsat olacaktır. Bankalar bu yeni düzende hala ekosistemin önemli ve vazgeçilmez bir parçası olmaya devam edecektir. Yeni düzene göre ihtiyaçlara cevap verebilecek ürün ve hizmetler tasarlamak, yeni iş modelleri yaratmak ve teknoloji firmalarıyla ortaklıklar kurmak bankalar için kaçınılmaz olacaktır (Ziegler, 2021).

Açık Bankacılık, yeni bir finansal sistem kavramıdır. Başlangıç noktası müşteridir. Açık Bankacılık, bankaların, veri bankası olarak, daha önce arşivlerde saklanan işlenebilir verilerini yönetebildikleri bir sistemdir. Bu kullanıcılar, hangi verileri kiminle paylaşmak istediklerini belirleyerek, Kullanıcı deneyimini dönüştüren bir ödeme aracının aksine, dünya çapında uygulanan ve operasyonel hale getirilen çeşitli modellerle, model toplumu dönüştürme potansiyeline sahiptir (Ziegler, 2021).

Brezilya'da, Açık Bankacılık mevzuatı Mayıs 2020'de yayımlandı ve 13 bankanın pilot uygulamaya katılması suretiyle 2021'in sonunda yürürlüğe geçmesi kararlaştırıldı. Ancak bu son tarih birkaç kez değiştirildi. Brezilya Merkez Bankası'na göre, yeni sistemin amacı verimliliği artırmak, finansal hizmet sağlama maliyetini azaltmak ve rekabeti artırmak olarak belirtilmiştir. Öte yandan Avrupa Topluluğunda, parlamento 2018 yılında tüm ödeme hesabı sağlayıcıları için geçerli olan ve PSD2 olarak bilinen bir yönerge yayınladı. Ancak,

Brezilya'dan farklı olarak PSD2, ortak entegrasyon standartlarının oluşturulmasını gerektirmedi. Bu nedenle bankalar, örneğin hesap birleştirme araçları için ek bir karmaşıklık katmanı oluşturarak verilerini farklı teknik standartlarla kullanıma sundu. Ancak Brezilya uygulamasında olduğu gibi, PSD2 müşteri verilerine erişimi yalnızca denetime tabi kurumlara açmaktadır (Ziegler, 2021).

Birleşik Krallık'ta Açık Bankacılık uygulamalarının kökleri, Para Rekabet Kurumu tarafından bankacılık piyasasındaki rekabete ilişkin yürütülen bir soruşturmaya dayanmaktadır. Bu bağlamda Birleşik Krallık'ta finansal piyasaları canlandırmanın en iyi yolunun bankacılık verilerini çok çeşitli hizmet sağlayıcılara açabilme yetkisine sahip bir mevzuat olduğu anlaşılmıştır. Çeşitli gereksinimlere ve sertifikalara tabi olarak ve "izin listesi" süreçleri aracılığıyla, düzenlemeye tabi olmayan kurumlar da ekosistemin bir parçası olabilmektedir (Ziegler, 2021).

Rekabet Kurumu'nun katılımıyla yürütülen Tüketici Verilerinin Korunması ile bağlantılı bir proje sonucunda 2019 yılında başlatılan Avustralya'daki açık bankacılık uygulamalarında, operasyonların yükümlülüğü banka ve kredi kartı, cari hesap, ev kredisi ve kişisel kredi işlemlerine erişim sağlaması gereken en büyük 4 Avustralya bankasına düşmektedir. Spesifik olarak Avrupa'da, Açık Bankacılık trendini iten ana güçlerden biri, Avrupa Komisyonu'nun ikinci Ödeme Hizmetleri Direktiflerinin (PSD2) uygulanmasıdır. Bu, bankaları banka hesap bilgilerini erişilebilir hale getirmeye ve ödeme hizmetlerini diğer şirketlere açmaya zorlayan elektronik ödeme hizmetlerine ilişkin Avrupa düzenlemesidir. PSD2'nin amacı, ödemeleri daha güvenli hale getirmek, yeniliği artırmak ve bankacılık hizmetlerinin yeni teknolojilere uyum sağlamasına yardımcı olmaktır (Ziegler, 2021).

Aralık 2020 itibarıyla Birleşik Krallık, açık bankacılık API'leri veya uygulama programlama arayüzleri için yaklaşık 200 üçüncü taraf sağlayıcı (TPP) lisansı yayınlamıştı; bu lisans ve kılavuz, yazılım geliştiricilerin yeni uygulamalar oluşturmasını kolaylaştıran kısa yolları içermektedir. Geliştiriciler için API spesifikasyonları konusunda başlangıçta daha az direktife sahip olan AB ülkeleri, teşvik politikaları ile aynı oranda izin vermeyerek, denetimi de sıkı tutmuşlardır.

2017'de bir grup bankacı ve fintech'in açık veri için ortak kurallar benimsemek üzere bir araya geldiği Nijerya'da, durum gönüllü olarak kabul edilerek uygulamaya geçirilmiştir. Singapur'da açık bankacılık uygulamaları, mevzuata uygun bir şekilde isteğe bağlıdır, ancak Ulusal Para Otoritesi sürecin denetimini sağlamaktadır (Ziegler, 2021).

3.1.1.Mevzuatsal altyapı

Modern bankacılık faaliyetleri, teknoloji ile insan faktörlerinin işbirliği aracılığı ile gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda, operasyonel faaliyetlerin, arka plana gidildikçe daha merkezi bir yapıya sahip olduğu ifade edilmektedir. Bu noktada merkezileşmenin amacı temel olarak hata faktörünün minimize edilmesi olarak belirtilmektedir. Bu bakımdan en karmaşıktan en basit işlemlere kadar, fiş ve dekont işlemleri, raporlama, dokümantasyon, birçok süreci barındırabilmektedir. Özellikle bilgi teknolojilerinin bu noktadaki gelişmelere katılımı, açık bankacılık işlemlerinin de önünü açmakla birlikte insan faktörüne ek bir iş yükü anlamına gelmektedir. Bu iş yükü, yalnızca bankacılık faaliyetlerine değil, aynı zamanda verilerin paylaşıldığı üçüncü taraflar için de meydana gelmektedir. Bu iş yükü, operasyonel faaliyetler ile yürütülmektedir (Ülke, 2021: 10).

Açık bankacılık uygulamaları, geleneksel bankacılıktan farklı olarak, bilgi teknolojisi altyapısı kullanarak, kullanıcıların bilgilerini derleyen, üçüncü kişiler ile finansal hizmet geliştirilmesi amacı ile paylaşan uygulamalardır. Bu noktada, bankaların üçüncü taraflar ile veri paylaşımı, ancak bankaların üçüncü taraf sağlayıcıları olan fintech'ler aracılığı ile sağlanmaktadır. Bu noktada fintech'ler ile bankalar arasındaki iletişim API'ler aracılığı ile sağlanmaktadır (Ülke, 2021: 11).

API'ler, ürün veya hizmetinin nasıl uygulandığını bilmek zorunda kalmadan diğer ürün ve hizmetlerle iletişim kurmasını sağlayan bir uygulama teknolojisidir (Lamborg ve Bechman, 2014: 258). Bu uygulama teknolojisinin kullanılması yolu sayesinde, uygulama geliştirmeyi basitleştirerek zamandan ve paradan tasarruf sağlayabilmek mümkündür. Yeni araçlar ve ürünler tasarlarken veya mevcut olanları yönetirken API'ler kullanıcılara esneklik sağlamaktadır. Bu sayede uygulamaların tasarımı, yönetimi ve kullanımı basitleştirilebilmektedir. Bunun yanı sıra API'ler uygulamalar ve uygulama yaratıcılar için yenilik ve fırsatlar sağlamaktadır (Bloch, 2006: 506- 507).

API'ler kimi zaman taraflar arasındaki bir anlaşmayı temsil eden belgelere sahip sözleşmeler olarak da görülebilmektedir. Birinci taraf belirli bir şekilde uzaktan yapılandırılmış bir istek gönderirse, ikinci tarafın yazılımı talebin doğrultusundaki şekilde geri dönüt sağlar. Bu sayede uzaktan sözleşme yapılabilir. Açık Bankacılık uygulamalarında da karşılaşılan bu metot, API'lerin en pratik özelliklerinden biridir (D'Souza, Yang ve Lopes, 2016).

API'ler, geliştiricilerin yeni uygulama bileşenlerini mevcut bir uygulama mimarisine entegre etmeyi basitleştirdiği için, iş ve BT ekiplerinin işbirliği yapmasına yardımcı olmaktadır. Bu sayede yeni rakiplerin yeni bir uygulamayla tüm bir sektörü değiştirebileceği sürekli değişen dijital pazarlara yanıt olarak iş ihtiyaçları genellikle hızla değişim gösterebilmektedir. Bu noktada rekabetçi kalabilmek için yenilikçi hizmetlerin hızlı gelişimini ve dağıtımını desteklemek önemlidir. API'ler aracılığıyla bir mikro hizmet uygulama mimarisinin bağlanmasına dayanacak şekilde bulut üzerinden uygulama geliştirebilmek dahi mümkündür.

API'ler, bulutta uygulama geliştirme yoluyla kişilere ait şahsi altyapı bağlamanın basitleştirilmiş bir yolu olarak da değerlendirilebilmektedir. Ancak aynı zamanda uygulamaya dair tüm verilerin müşteriler ve diğer harici kullanıcılarla paylaşmaya da olanak tanır (Gu ve Ark., 2016: 633). Genel olarak API'ler, uygulama sahiplerinin iş ortakları ile bağlantı kurma şeklini basitleştirip genişletebildikleri ve verilerden potansiyel olarak para kazanabildikleri için benzersiz bir iş değerini temsil etmektedir. Somut bir örnek vermek gerekirse; Google Haritalar'ın API'sı popüler bir örnektir (Hu ve Dai, 2013).

API, Türkçe karşılığı ile Uygulama Programlama Arayüzü olarak çevrilmektedir. API'lerin geliştirilmesi ve çalıştırılabilmesi için, bankacılık sisteminin mevzuatlarına dayanan teknik altyapılara ihtiyaç duyulmaktadır (Ülke, 2021: 11). API'nın daha anlaşılır bir örnek üzerinden anlatılması gerekirse; iki uygulamanın birbiriyle konuşmasını sağlayan bir yazılım aracı olarak tanımlanabilmesi mümkündür. Örneğin, Facebook gibi bir uygulamanın kullanıldığı durumda, gönderilen her mesaj, API aracılığı ile mesajın gönderildiği alıcıya ulaşmaktadır (Freelon, 2018).

API'nın işleyişini kısaca anlatmak mümkündür. Bir mobil cihazda kullanılan uygulama, internete erişim sağlamaktadır. İnternet bağlantısı aracılığı ile cihaz, bir sunucuya veri gönderir. Sunucu daha sonra bu verileri alır, yorumlar, gerekli işlemleri yapar ve mobil cihaza yeniden gönderim sağlar. Böylece uygulama daha sonra bu verileri yorumlayarak talep edilen işlemi veya bilgiyi okunabilir bir şekilde kullanıcıya sunmaktadır. Tüm bunlar API aracılığıyla gerçekleşmektedir (Bodle, 2011: 323).

Açık bankacılık bağlamında ele alındığında API'lerin "açık" olanları daha çok tercih edilen türleridir. Zira Açık API'ler, üçüncü taraf geliştiriciler ile içerik üreticilerinin arasındaki dijital içerik paylaşımında en makul yazılım aracı olarak yer almaktadır. Açık API'ler, bankaların ATM adresleri, şube telefon numaraları, kredi kartı bakiye bilgisi, kredi başvuru sonucu ve diğer özel bilgileri içeren bilgi iletim ağı olabilmektedir. Bu noktada Fintech'ler, açık

API kütüphanelerinin değerlendirilmesi ile yenilikleri ortaya çıkarabilmektelerdir (Ülke, 2021: 12).

Açık bankacılık uygulamalarının, hesap bilgilerinin ve ödeme başlatma verilerinin paylaşılması noktasında geliştirilebilecek çeşitli iş modellemelerini Ülke (2021) çalışmasında üç farklı ana başlık altında incelemektedir. Bunlar “Platform Olarak Bankacılık”, “Hizmet Olarak Bankacılık” ve “TPP’ler Tarafından Sunulan Açık Bankacılık” olarak sıralanmıştır. Bu noktada bu üç farklı iş modellemesi türünde, çıkış noktaları benzer olmakla birlikte, müşteri, gelir ve marka bağlamlarında ayrıştıkları görülmektedir.

TTP’ler tarafından sunulan açık bankacılık iş modellemesinde, API’lerin, üçüncü taraf sağlayıcılar ile paylaşılmakta olan müşterilerin hesap verilerinin, ödeme hizmetleri için kullanıldığı iş modellerini kapsayan bir tanım yapılabilmektedir. Bu bağlamda açık bankacılık uygulamalarındaki banka dışındaki kurumların, yalnızca bankaya ait olan verileri geliştirilecek ürün için kullandıkları bir süreçten söz edilmektedir. Buna göre bir üçüncü taraf sağlayıcının banka dışındaki finansal hizmet taleplerine karşın bankalardan edindikleri hesap bilgileri ile kendi platformlarında hizmet sağladıkları bir entegrasyon süreci söz konusudur. Bu entegrasyon sürecine, banka dışı finansal hizmetlere mali durumu gösterme, muhasebe programlarıyla entegrasyon, harcama alışkanlıklarını gösterme ve raporlama hizmetleri gibi örnekler sıralanabilmektedir.

Banking as a Service olarak da bilinen hizmet olarak açık bankacılık iş modellemesinde, bankaların kendi hizmetlerini doğrudan doğruya başka kurumların, üçüncü taraf hizmet sağlayıcıların ürün ve hizmetlerine entegrasyonunun sağlandığı bir iş modeli anlatılmaktadır. Buna göre bir örnek vermek gerekirse, online alışveriş platformunun bir bankacılık hizmeti vermek için bir bankacılık lisansına sahip olması gerekliliğine karşın, bu lisansa sahip olmadan alışveriş platformuna X bankasının hizmetlerini doğrudan BaaS modeli ile entegre edebildiği bir süreç gerçekleşebilmektedir. Üçüncü taraf hizmet sağlayıcıların, bankacılık hizmetlerini kendi müşterilerine, başka bir bankanın hizmetlerini vermek amacı ile, halihazırda lisansı olan bir bankanın bankacılık lisansı kapsamında mevzuata uygun bir şekilde kendi hizmetlerine entegre ettiği bir modelden söz edilmektedir. Buna bağlı olarak, örnekten hareketle, bir alışveriş platformu, müşteri aidiyeti adına, banka kartına benzer bir kart dahi çıkartarak uygulamaya geçirebilir. Bu bağlamda beyaz etiket olarak bilinen bu faaliyet sayesinde, alışveriş platformu hiçbir yükümlülük almadan, bankanın hizmet entegrasyonu sayesinde önemli bir hizmet alanı sağlamış da olacaktır. Bu iş modellemesi, dışardan hizmet sağlaması ile bankacılık olarak da tanımlanabilmektedir.

Banking as a Platform olarak da bilinen platform olarak açık bankacılık iş modellemesinde, Fintech kurumlarının, bankacılık hizmetlerine entegrasyonu söz konusu olmaktadır. Bir örnekten hareket etmek gerekirse, yatırım hizmeti sağlayan bir işletmenin, fintech tarafından geliştirilmiş otobot hizmeti kullanması, dijital bankacılık işlevinin yanına oto yatırım hamlesi ile yatırımcılarına çok daha güçlü bir hizmet sağlamış olacaktır. Bu bağlamda bankacılık ve finans kuruluşların bu tip yenilikçi eklentiler ile çok daha geniş müşteri kitlelerine hitap edebildiği bir süreç sağlanabilmektedir. Bu yöntem aynı zamanda rekabet avantajı sağlamakla birlikte, marka imajını olumlu etkiler ve güven unsurunu meydana getirir. Bu noktada müşterinin sahibinin tamamı ile tek bir banka veya finans kurumu olmasına karşın dışarıdan alınan hizmetin de sunumu ile güvenilirliği tam anlamı ile sağlaması gerekmektedir (Zachariadis ve Özcan 2017: 8).

3.1.2. Ülke bazında kullanım oranları

Açık Bankacılık Uygulama Kurumu'na (OBIE) göre , Birleşik Krallık'taki aktif açık bankacılık kullanıcılarının sayısı 2022 yılının Ocak ayında 5 milyona ulaşmıştır. Birleşik Krallık'ın herhangi banka hesabına sahip kişi sayısı 47 milyon iken, bu, ülkenin bankalı nüfusunun yaklaşık %10,6'sının açık bankacılık kullandığı görülmektedir. Bu bağlamda, bu oranın Avrupa Birliği ülkeleri genelinde, %6 civarında seyrettiği ifade edilebilmektedir.

Avrupa ve ABD açık bankacılık uygulamaları arasındaki en temel fark, Avrupa'daki işleyişin aksine, ABD'de bir hükümet müdahalesi veya denetimi olmaksızın piyasa koşullarının, kendi kendine piyasayı yönettiği bir yaklaşımı izlemesidir. Bu, piyasadaki paydaşlar tarafından inisiyatifin kullanımını ve anlayışını organik olarak inşa ettiği anlamına gelmektedir. ABD menşeli şirketler, uluslararası ticari girişimlerinden halihazırda açık bankacılık uygulamalarından yararlanmaktadır. Nitekim, Temmuz 2021'de ABD Başkanı Biden, Amerikan Ekonomisinde Rekabeti Teşvik Etme Kararnamesi'ni imzalamıştır. Bu kararname sonucunda, Tüketici Mali Koruma Bürosu (CFPB), açık bankacılığın desteklenmesi adına çalışmalar yürütmeye başlamıştır. Bu bağlamda, ABD tarafında açık bankacılığın yaygın kullanımı noktasında, en önemli hedefler, finansal kurumlarla güvenli bir şekilde bilgi paylaşmasını kolaylaştırmak, sağlayıcılar arasında geçiş yapmak ve aynı zamanda mahremiyet ve güvenliği korurken orijinal finansal ürünlerin yapımını ve kullanımını teşvik etmek olarak sıralanmaktadır.

Avustralya'daki Açık Bankacılık uygulamalarına bakıldığında, bankadan bankaya ödemeler için bir dizi yönerge oluşturmak üzere Avustralya'nın en büyük 13 bankasının bir

araya geldiği Yeni Ödeme Platformu'nun (NPP) kurulmuş olduğu belirtilmektedir. Bu aktörlerin, teknik olarak, Avustralya mevzuatının açık bankacılık konusundaki bir yarısı olduğu belirtilmektedir. nitekim diğer yarısı ise Tüketici Verileri Hakkı (CDR) mevzuatıdır. Tüketicilerin, açık bankacılık süreçlerine izin vermesi noktasında, tüketici haklarını düzenleyen bu mevzuat, Avustralya'da, tüketicilerin üçüncü taraflarla paylaşılacak olan bilgilerin kapsamına da bireysel olarak karar verebilme haklarını içermektedir. CDR yasası, yalnızca birkaç işletme tarafından kullanılabilir. Daha fazla işletme tarafından benimsenmemesinin en temel nedeni, karmaşık akreditasyon sürecine dayanmasıdır. Avustralya'daki NPP hakkında önemli bir konu başlığı, Zorunlu Ödemeler Hizmeti (MPS) olarak belirtilmektedir. nitekim MPS, müşterilerin banka hesaplarından gerçek zamanlı ödemeleri talep etmeleri için üçüncü taraflara izin verebildikleri NPP'deki üçüncü taraf ödeme başlatması sürecinin kapsamını içeren düzenlemelerdir (Zeller ve Dahdal, 2021).

Açık Bankacılık konusunda, Yeni Zelanda, bu noktada, Avustralya'nın Tüketici Veri Hakları (CDR) mevzuatından ilham almaktadır. Ancak resmi olarak hiçbir düzenleme uygulanmamıştır. Ülke, komşu ülke tarafından çizilen yolu takip etmekle birlikte, çok daha yavaş ve rahat bir şekilde düzenlemeleri hazırlamaya devam etmektedir (Zeller ve Dahdal, 2021; Pandey, 2020).

Kanada'da Açık Bankacılık konusunda, sınır komşusu olduğu ABD'nin ayak izlerini takip ettiği görülmektedir. Ancak, emin adımlarla ilerleyen Kanada, gelecek dönemde açık bankacılık için sektör liderliğinin üstlenilmesi hedefi doğrultusunda bir yaklaşım benimsenmiştir. Kanada için başlangıç noktası bu olsa da, ülke aktif olarak daha çok hükümet güdümlü bir düzenleyici gözetim uygulama stratejisini izlemektedir (Koepl ve Kronick, 2020).

Hong Kong'da Açık Bankacılık açık bankacılığa bakıldığında, Hong Kong, beklenildiği gibi, açık bankacılığı ilk benimseyenlerden ve düzenlemeleri en hızlı şekilde gerçekleştiren, benimseyenler ülkelerden biri olmuştur. Açık API mevzuatı ve çerçevesi, Hong Kong tarafından 2017'de düzenlenmiş ve Mayıs 2020'ye kadar, yerleşik bankaların %50'sinden fazlasının açık API'leri veya diğer açık bankacılık yeniliklerini benimseyerek hayata geçirdiği belirtilmektedir. Hong Kong'da tüketicilerin %32'sinin açık bankacılık konseptinin çoktan farkında olduğu belirtilmektedir. Bu düşük bir rakam gibi görünse de, Avustralya'nın oranının %17 olarak belirtilmektedir. Bu bağlamda, Hong Kong'un önemli düzeyde ileride olduğunu belirtmek mümkündür (Wong ve Ho, 2020).

Hong Kong'daki tüketicilerin, %51'i, daha iyi anlaşmalar veya başka faydalar getirecekse verilerini paylaşmaya isteklidir. Öte yandan, verilerini tamamen paylaşmayı reddedenlerin oranı %31 olarak bulunmuştur. Avustralya'da verilerini paylaşmayı reddedenlerin oranı %66 ve Birleşik Krallık'ta %69'dur. Ankete katılanların %63'ü, daha iyi kredi oranları veya daha yüksek tasarruf faiz oranları gibi özel teklifler getirirse finansal verileri paylaşabileceklerini ifade etmiştir. Ankete katılanların %49'u kişiselleştirilmiş veya kişiye özel hizmetlerden yararlanabiliyorsa verilerini paylaşabileceklerini belirtmiştir (Nicholls, 2019).

İngiltere'nin açık bankacılık uygulaması bağlamında Avrupa'nın girişimlerine öncülük eden ülke olarak bilinmektedir. İngiltere'nin açık bankacılık alanında lider olması noktasında önemli istatistikler şu şekildedir:

- Günümüzde, 296 adet düzenlenmiş ödeme hizmeti sağlayıcısı vardır.
- 3,9 milyonu tüketici ve 600.000 küçük işletme olmak üzere 4,5 milyon düzenli açık bankacılık kullanıcısı vardır.
- Yeni müşterilerde %60 artış görülmektedir. (Aralık 2020'de 2,8 milyon artış, kaydedilen son veri olmuştur).
- Her 6 ayda bir 1 milyon yeni düzenli/aktif kullanıcı eklendiği tespit edilmiştir.
- 2022'nin sonuna kadar yetişkinlerin %64'ünün açık bankacılığı benimseyecek olması beklenmektedir.
- 2022'nin sonuna kadar 7,2 milyar sterlinlik bir gelir sağlanması beklenmektedir.

Meksika'da Açık Bankacılık konusuna bakıldığında, öncelikle Meksika'nın Latin Amerika'da bir FinTech lideri olarak görüldüğünü belirtmekte fayda vardır. Bu nedenle açık bankacılık girişimlerinin de gelişmişliğine vurgu yapılmaktadır. Mart 2020'de Banco de Mexico, "FinTech Yasası" olarak da bilinen açık bankacılık için ilk kurallarını yayınlamıştır. Bu yasanın yerel bankalara yaptıklarına güzel bir örnek Citibanamex'tir . Ülkedeki en büyük ikinci banka olan Citibanamex'te , kullanıcılara ve geliştiricilere test ve uygulama için genel API'lerine ve ayrıca 9.000 ATM'leri için gerçek zamanlı verilere erişim sağlayan API Hub'ını Temmuz 2021'de uygulamaya koymuştur. Meksika'da düzenlemelerin bir sonraki aşamasının, müşterilerin işlem verilerinin paylaşımına değinmesi ve güvenlik konusunda daha sıkı bir güvenlik protokolü sağlaması beklenmektedir. Böylece, tüketicilerin de veri paylaşımı konusundaki çekincelerinin giderilmesi ve şeffaflığın artırılması beklenmektedir (Zeller ve Dahdal, 2021).

Brezilya'da açık bankacılık uygulamalarının büyük oranda patlama yaşadığı ifade edilmektedir. Daha önceki bölümlerde bahsedildiği üzere, Banco Central do Brasil (BCB) ve Ulusal Para Konseyi (CMN), açık bankacılık girişimlerini 2019'un ilk aylarında gerçekleştirerek ve 4 faz aşamasında açık bankacılık uygulamalarının düzenlenmesi noktasında yol haritası yayınlamış oldu (Ziegler, 2021). Uygulama, Covid nedeniyle aksamalara uğramıştır. Bu bağlamda aşamalar şu şekilde sıralanmaktadır:

- Faz 1: Ürün ve hizmet bilgileri, Mevduat, tasarruf, kredi limiti
- Faz 2: Müşteri Bilgileri, İşlem verileri
- Faz 3: İşlem bilgileri, Mevduat hesapları, kredi işlemleri ve daha fazlası
- Faz 4: Ödeme ve kredi işlem bilgileri Yatırımlar, sigorta poliçeleri, emekli maaşları ve daha fazlasının açık bankacılık kapsamına dahil edilmesi.

Brezilya'da faz 4'ün tamamlanması için, belirtilmiş olan son tarihler, sigorta, açık ek emeklilik ve aktifleştirme: 15 Aralık ile 4 Mart 2022 arasında; ödeme düzenlemelerinde akreditasyon hizmetleri: 11 Mart 2022'ye kadar; takas işlemleri: 18 Mart 2022'ye kadar ve vadeli mevduat hesapları ve yatırım niteliğindeki diğer ürünler: 25 Mart 2022'ye kadar olmak sureti ile bitirilmesi hedeflenmektedir. Bu bağlamda, uygulamaların hala tam anlamı ile tamamlanmadığı ve bazı son akreditasyon tarihlerinin günümüzde aksamış olduğu belirtilmektedir.

Kolombiya'da Açık Bankacılık Hükümetin düzenleyici finansal düzenleme çalışmaları birimi olan URF, açık bankacılık çevresinde düzenleyici çerçeveyi geliştirmek adına bir dizi kamu-özel sektör etkinliği ve çalıştay süreçleri gerçekleştirmektedir. Ağustos 2021'de Açık Bankacılık Borsası'nın ev sahipliğinde düzenlenen ve Kolombiya'daki pazar liderlerini (bankalar, düzenleyiciler, fintech'ler, neobankalar, sigorta ve emeklilik şirketleri) tanıtan bir zirve düzenlenmiştir. Bu bağlamda 2022'de Kolombiya'da açık bankacılık uygulamalarının, sene sonuna kadar artış göstermesi beklenmektedir.

3.1.3.Farklı ülkelerin stratejik veya uzun vadede planları/görüşleri

Açık bankacılık uygulamalarının ne şekilde gelişim göstereceği konusunda, anlaşılır bir şekilde kimsenin tam anlamı ile ne olacağını bilme imkanı yoktur. Nitekim bu çalışmada da geleceğe yönelik bir dizi finansal kuruma stratejik planlamalarında yardımcı olan raporların ve çeşitli potansiyel son durumların ele alınarak meydana gelme potansiyeli olan değişimler ele alınmaktadır.

Gelecekte meydana gelmesi en muhtemel senaryolardan biri, dev bankacılık kuruluşlarının yükselişi üzerinedir. Bu bağlamda en büyük dijital şirketlerin, Avrupa pazarına odaklandıkları bankacılık sektöründe birbirleri ile değer zincirinin önemli bölümlerinde rekabet ettikleri görülmektedir. Buna bağlı olarak teknoloji devleri, hem müşteri erişimi hem de müşteri yakınlığı açısından kendi ölçeklerinden yararlanarak perakende bankacılığa doğru genişlemeye devam etmektedir. Ayrıca yine aynı dijital teknoloji şirketlerinin tüketicilerin tüketim ağlarındaki son halkaya da yerleştikleri görülmektedir (Mansfield-Devine, 2016: 11).

Bahsi söz konusu olan bu şirketler, dijital uzmanlıklarından ve müşteri odaklı kültürlerinden yararlanarak, en son teknoloji kullanılarak sıfırdan etkinleştirilmiş ve tasarlanmış düşük maliyetli bir temelle çekici müşteri deneyimlerini içeren tasarımlara odaklanmaktadır. Bu dijital devler aslında bir bankacılık bilançosu işletmiyor olsalar da, yerleşik perakende bankaları ve diğer sağlayıcıları müşteriye yönelik her türlü faaliyetten uzaklaştırmak için rekabet etmeye hazır bulunmaktadır. Bu bağlamda, bu olasılığın mevzuatlar açısından mümkün olduğunda saf bir kamu hizmeti veya bilanço rolüne dönüşmeleri beklenen dijital teknoloji şirketlerinin en önemli kaynakları ise açık bankacılık uygulamalarıdır (Rousseau, 2019:2).

Bir perakende bankanın bu senaryoda, küresel dijital oyuncuların isteksiz veya rekabet edemeyecekleri belirli bir pazara uyarlanmış çok yerel çözümler oluşturmaya çalışmanın ötesinde nasıl rekabet edebileceğini tahmin etmek ve modellemek tam anlamı ile mümkün olmamaktadır. Bu senaryo perakende bankalar için en zorlayıcı senaryo olarak görülebilmektedir. Öte yandan, ölçek ve erişim ekonomileri nedeniyle, yalnızca en büyüklerin hayatta kalması muhtemeldir (Chan ve ark., 2022).

Değerlendirilen ikinci senaryoda, özetle statükonun korunarak açık bankacılık uygulamalarının önem arz etmeden bir fenomen olarak kaybolup gitmesi ele alınmaktadır. Bu senaryonun en temel dayanağı, açık bankacılık uygulamalarının da dahil olmak üzere tüm piyasa işlemlerinin tüketicilerin benimsemesine dayandığından, yeni müşterileri çekememenin büyük bir engel olmasıdır. Bu noktada önemli bir gösterge, Birleşik Krallık'ta cari hesap değiştirme konusunda tüketicilerin bunun çok zor olduğunu düşünmelerinden ötürü başarısız olmasıdır. Açık bankacılık da aynı zorlukla karşı karşıya kalabilir. Bu noktada üçüncü taraf değer önerileri, kullanıcıları veya diğer paydaşları temel seviyelerin ötesinde ikna etmeye yetecek kadar faydalı bulunmayabilir (Zeller ve Lynch, 2020: 580).

Ele alınan bu senaryoda temel olarak bazı önemli tekliflerin piyasaya sürülmesinin dışında yaygın bir şekilde benimsenmemesine dayanmaktadır. Kolaylaştırılmış müşteri katılımı ve müşteriye tanıma gibi önemli ölçüde benimsemeyi mümkün kılacak belirli durumların da gerçekleşmesi beklenti dahilinde olabilmektedir. Ancak yine de perakende bankacılık ve ödemeler için değer havuzlarının genel boyutu ve şeklinin açık bankacılık uygulamalarından etkilenmemesi de potansiyel bir olasılıktır. Öte yandan bu senaryo, diğerlerine nazaran çok daha düşük bir ihtimal olarak değerlendirilmektedir. Nitekim açık bankacılık uygulamaları adına hazırlanan regülasyonlar ve bu sektöre yapılan ciddi miktarlardaki yatırımlar, sektörün önemli ölçüde ilerlemesine olanak tanımaktadır. Bu bağlamda açık bankacılık uygulamalarının da gerilemesinin beklentiler dahilinde olmasına karşın düşük bir ihtimal olarak ele alınması gerekmektedir (Llewellyn, 2018).

Açık Bankacılık uygulamaları neticesinde değer zincirinin bozulduğu bir bankacılık sektöründe, ancak en büyük bankaların, değeri yakalayıp ekosistemlerini güçlendirirken muhtemel kazananlar olabileceği bir senaryo ele alınabilmektedir. Zira bu senaryoda, en büyük perakende bankalar, rakiplerinin eşleştiremeyeceği yeni ürünler ve hizmetler yoluyla net faiz marjı sıkıştırmasından ve takas kaybından değeri yeniden elde etmek için açık bankacılık ve PSD2'yi kullanabilmektedir. Kendi ödeme ağlarını kuran dev bankacılık kuruluşları, en büyük ticari işlemlerin sahiplerine doğrudan entegre olabilmeleri sayesinde, müşterilerin güveninden yararlanarak dijital olarak hazır ürünler ve hizmetler geliştirerek rekabet üstünlüğünü nihai olarak ele geçirebilme potansiyeline sahiptir (van Zeeland ve Pierson, 2021).

Bu senaryoda her banka en büyük bankacılık kuruluşları kadar avantajlı durumda değildir. Zira Küçük ve orta büyüklükteki bankalar, operasyonel mükemmellik ve fon maliyetinin ölçekten etkilenmesi nedeniyle müşteri deneyimi veya fiyatlandırma konusunda rekabet edemeyecek hale gelebilmektedir. Sonuç olarak önemli ölçüde konsolide edilebilecek bir pazardan söz edilmektedir. Bu noktada yatırım eksikliği, yeni veya orta seviye bankalar ile büyük bankalar veya fintech'ler arasındaki uçurumu genişletecek bir durumu meydana getirebilmektedir. Bu noktada, ileri görüşlü olan vizyon sahibi bankacılık kuruluşlarının, regülasyonların gereklilikleri doğrultusunda bu alana yatırım yaparak kendilerini bu domine duruma hazırlaması gerekmektedir (Kokkinis ve Miglionico, 2020: 625).

Dördüncü senaryoda, finans kuruluşları, kredili veya kredisiz bir model kullanarak sorunsuz satın alma işlemlerini kolaylaştırmak için açık bankacılığı kullanmaktadır. Bireysel bankacılık bu senaryo bağlamında perakendecilerden ayrı ele alınmamaktadır, çoğu satın alma türü için tamamen entegre bir vaziyete gelmiştir (Dratva, 2020: 66).

Bu senaryoda, dünyanın dört bir yanındaki tüccarlar, satışları artırmak, marjları artırmak ve performansı artırmak için sadakat planları ve hedefli pazarlama kullanmaktadır. Bunların tümü finansal ürün ve hizmetlerle tamamen entegredir. Perakende bankalar hala teminatlı kredi ürününe sahiptir, ancak diğer tüm işlemsel bankacılık ve kredi ürünleri satış noktasında kolaylaştırılır (Dratva, 2020: 66).

Bu senaryoda, hem müşteri kazanımı hem de genel karlılık açısından tüm teminatsız kredi ürünleri üzerinde önemli bir etkisi vardır. Tablodaki değeri yakalamak için yalnızca en büyük perakende bankalar bu alana yönelik büyük yatırım yapabilmektedir. Geri kalanlar ise, bu değerın bir kısmını yakalamak ve paylaşmak için büyük çoğunlukla alıcılarına ve halihazırdaki kullanıcılarına dayandırdıkları bir iş modeline sadık kalmaktadır (Dratva, 2020: 66).

Açık bankacılık uygulamaları, özellikle veri yönetiminde tüm dünyadaki bankalara hem fırsatlar hem de zorluklar getirmektedir. Bu noktada bir blok zinciri Eşler arası bir ağ tarafından yönetilen sürekli büyüyen bir kayıt listesi çeşitli uygulama senaryolarında yaygın olarak kullanıldığından blok zinciri teknolojisinin finansal veri gizliliğinin korunmasını iyileştirebileceği genel olarak kabul edilmektedir (Nadi ve ark., 2016: 936). Bununla birlikte, mevcut blok zinciri teknolojisi, finansal veri gizliliği korumasının ihtiyaçlarını tam olarak karşılamada hala bazı zorluklar ortaya çıkarmaktadır. Bu noktada Wang ve ark. (2020) çalışmalarında blok zincir teknolojisinin API'ler aracılığı ile eşler arası blokzincire entegre edilebileceği bir modelleme sağlamıştır. Finansal verilerin özelliklerine göre bir veri gizliliği sınıflandırma yöntemi ve Nudge Teorisine dayalı müşteri stratejileri için bir veri ifşa doğrulama şeması prototipinin uygulandığı bu algoritmanın benzeri, API3 isimli bir kripto projede kullanılmaktadır.

API3'un Açık Banka Uygulama projesi, bankalar için açık kaynaklı API çözüm sağlayıcısıdır. Bu noktada uygulama, bankalar tarafından açık bankacılık platformlarının yerleştirilmesinde yardımcı olmaktadır. API3'un Açık Banka Uygulama projesi, API3'ün Airnode birinci taraf oracle çözümü aracılığıyla Web 3.0 alanındaki geliştiricilere yenilikçi blok zinciri destekli çözümlere bağlanmaya hazır 400'ün üzerinde standartlaştırılmış açık bankacılık API'sine erişim sağlamaktadır (Benligiray, Milic ve Vanttinen, 2021: 17). Bu API'lerin temel başlıkları ise şu şekilde sıralanmaktadır;

- Katılım ve KYC'ler
- Hesaplar

- İşlemler
- karşı taraflar
- Şubeler, ATM'ler
- meta veri

API3'ün dahil olduğu Open Banking Project (OBP), ödemenin başlatılmasından Güçlü Müşteri Kimlik Doğrulamasına (SCA) kadar her şeyi kapsayan, kullanıma hazır, AB'nin PSD2 uyumluluğunu sağlayan bir uygulama olarak tasarlanmıştır. Bu platform ayrıca Berlin Group ve Birleşik Krallık Open Banking Standartları gibi birden fazla endüstri standardına entegre vaziyette kullanımdaki bir projedir. Projenin katılımcıları arasında TAB Bank, FINCA Bank, BNP Paribas, Santander, Citizen Banks ve HSBC gibi dev bankacılık kuruluşları da bulunmaktadır (Meral, 2019: 25).

Bu projenin de gelecekteki API ve blokzincir birlikteliği senaryoları arasında sıralanmasının en önemli nedeni, projenin işler vaziyette olmasına karşın henüz tam anlamı ile Whitepaper vizyonuna tam olarak erişememiş olmasıdır. Gelecek dönemde, bankacılık uygulamalarının tamamı ile blok zincirlere eşlenmiş olarak gerçekleştirildiği bir sistem vizyonu hayata geçtiğinde, Open Banking Project'in de tam anlamı ile potansiyeline erişmesi beklenmektedir (Benligiray, Milic ve Vanttinen, 2021). Bu noktada Dağıtılmış defter teknolojisi gibi gelişmekte olan araçları benimsemek ve API'lerin DLT ile birlikte çekirdek bankacılık sistemlerinin üzerine yerleştirmek, bankaların geleneksel uygulamalarına karşın çevik bir dijital platform oluşturmalarına ve alışlagelmiş iş modellerini bozmalarına olanak tanıyacak potansiyel yenilikleri meydana getirmelerine yönelik bir senaryoyu barındırmaktadır (D'Costa, 2022).

3.2.Türkiye’de Açık Bankacılık

3.2.1.Mevzuatsal altyapı

Türkiye’de temel olarak ödeme sistemleri için ilk kez 2013 yılında 6493 sayılı kanun yürürlüğe girmiştir. Bu bağlamda mevzuatın ilk kez kanuni bir altyapı sağlamasının ardından, kasım 2019’da 7192 sayılı yasanın çıkması ile birlikte birçok yenilik sağlanmış ve sistemlerde önemli değişiklikler yapılmıştır (Eren, 2019: 20). Bu bağlamda, yürürlükte olan hukuki mevzuatta, açık bankacılık sistemi ile ilgili beş düzenlemeden söz edilmektedir (Sezal, 2021: 1515). Bunlar;

- 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkındaki Kanun
- 7192 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para İhracı ile Ödeme Kuruluşları ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkındaki Yönetmelik
- Ödeme Kuruluşları ve Elektronik Para Kuruluşlarının Bilgi Sistemlerinin Yönetimine ve Denetimine İlişkin Tebliğ
- Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmelik

Olarak sıralanmaktadır. Bu bağlamda 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkındaki Kanun; 7192 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ve Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmelik aşağıdaki başlıklarda incelenmektedir.

3.2.1.1.6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkındaki Kanun

6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkındaki Kanun, ödemeler sistemlerinin, karşılıklı taraflar arasındaki ilişkiyi hukuki olarak düzenleyen, tarafların arasındaki mutabakat noktasındaki mevzuatın temelini oluşturan kanundur. Bu bağlamda, hazırlanmış olan kanun, 27 Haziran 2013 günü Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Hazırlanan bu kanun, aynı dönemde Avrupa Birliği’nde gelişmekte olan sürece uyum sağlanacak bir biçimde hazırlanmıştır (Uşaklı, 2021). Bu bağlamda söz konusu kanun günümüzde hala ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemleri, ödeme kuruluşları ve elektronik para kuruluşlarına ilişkin temel hükümler içeren kod kanun olarak kullanılmaya devam edilmektedir. Bu bağlamda, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), ödeme kuruluşlarının denetleyicisi niteliğinde kurum iken Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) ise elektronik para kuruluşlarının denetleyicisi niteliğindeki kurum olarak yetkilendirilmektedir. Bu bağlamda Bankacılık BDDK’nın yetkileri, 2019 tarihli 7192 sayılı kanunun yürürlüğe girmesi ile birlikte,

TCMB'ye devredilmiştir. 6493 sayılı kanunun mehzaz düzenleme çerçevesinde Açık Bankacılık uygulamaları yasaklı nitelikte kabul edilmektedir (Gürses, 2019: 2).

3.2.1.2.7192 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

7192 sayılı ve 22 Kasım 2019 tarihli Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, elektronik para birimlerine yönelik hizmet veren ödeme sistemlerine yenilikler getiren bir kanun olmuştur. Öte yandan, 7192 sayılı kanun, BDDK'ya 6493 sayılı kanun ile verilmiş olan elektronik para düzenleme, denetleme ve inceleme yetkilerini TCMB'ye aktarmıştır. Bu bağlamda ödeme sistemleri konusunda, Avrupa Birliği ile Türkiye'nin hukuki anlamda eş yollu bir pratiğe kavuşması sağlanmıştır. 6493 sayılı kanunun mehzaz düzenleme çerçevesinde Açık Bankacılık uygulamaları yasaklı nitelikte kabul edilirken, 7192 sayılı kanunun 8. Maddesinde, “Ödeme hizmeti kullanıcısının isteği üzerine başka bir ödeme hizmeti sağlayıcısında bulunan ödeme hesabıyla ilgili sunulan ödeme emri başlatma hizmeti kullanımını tüketicinin rızasının alınması şartı ile hizmet kullanıcısının bir veya daha fazla konsolide edilen çeşitli çevrimiçi platformlarda hizmet sağlayıcılar ile paylaşılması hizmeti” olarak açık bankacılık faaliyetine açıkça tanım yapılmış ve yasal altyapı oluşturulmuştur (Deniz, 2019).

7192 sayılı Kanun'un 9. Maddesinde, 6493 sayılı Kanun için düzenlenmiş olan, 14/A maddesi, bankaların hesap bilgilerini sağlayan hizmet sağlayıcıları için, hisse senetlerinin nakit bulunması amacı ile elden çıkarılması ve bu hisselerin tamamının nama yazılı bir şekilde olmak sureti ile asgari bir sermaye düzeyinin belirlenmemesi gerektiği kararı verilmiştir. Bu bakımdan, söz konusu düzenleme bağlamında, PSD2'nin 36. Maddesi çerçevesince düzenlenmiş olan, bankaların müşteri hesaplarının bilgilerinin diğer ödeme kuruluşlarına paylaşma düzenlemelerine yönelik gereklilikler, 7192 sayılı kanunda yer almamaktadır. Türkiye'de mevcut ekonomik koşullar ve zorluklar neticesinde bankaların ekonomik yükümlülüklerinin ve benzeri süreçlerde karşılaştıkları durumların, Türkiye'deki açık bankacılık uygulamalarının etkililiğini azaltacak önemli bir faktör olarak ele alındığı ifade edilmektedir (Taştan ve Saruhan, 2020: 13)

7192 sayılı Kanunun yürürlüğe geçirilmesinden önceki süreçte, pazarda tüketicilere, çeşitli ödeme hizmetleri ve elektronik para hizmetleri sunan bazı hizmet sağlayıcıların teftiş

edilmesi ve düzenlenmesi noktasındaki yetkili kurum BDDK olarak belirtilmekteydi. Temel olarak, bu dönemde Merkez Bankasının görevi, ancak, ödeme sağlayıcılarının ve benzeri finans kuruluşlarının, ekonominin paydaşları olarak birbirleri ile yapacakları ödeme süreçlerinde yer almaktaydı. Bu noktada TCMB ancak, ödeme hizmeti sağlayıcılarının birbirleri ile aralarındaki ödeme münasebetlerini menkul kıymet mutabakat sistemleri geliştirerek denetleme ve düzenleme yetkisine sahipti. Ancak bu iki başlı sistem, 7192 sayılı kanunun yürürlüğe konmasının ardından, tüm yetkiyi Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'ndan alarak TCMB'nin çatısı altına toplamış ve BDDK'nın bu alandaki yetkilerini TCMB'ye devretmiştir. Bu bağlamda da BDDK yetkisinde olan elektronik para ihraç sistemlerinin denetiminin ve ödeme hizmetlerinin denetiminin düzenleme yetkilerinin tamamı TCMB çatısı altındadır (Taştan ve Saruhan, 2020: 15)

Açık bankacılık uygulamalarının bu düzenleme bağlamında alakadar olduğu nokta, en temelde, üçüncü taraf hizmet sağlayıcısı olarak, herhangi bir ödeme, API veya türevi hizmet faaliyetlerini gerçekleştirebilmesi için, TCMB'den izin almakla yükümlü olmasının tayin edilmiş olmasıdır. 7192 sayılı Kanun, bu bağlamda TCMB'ye yalnızca ödeme sistemlerinin denetleme ve düzenlemesini değil aynı zamanda kişisel veriler dahil tüm faaliyet süreçlerinin, ödeme hizmetleri ile doğrudan ilişkisi olması noktasında, hesap bilgi hizmeti gibi başka hizmetler olsa dahi düzenlemesinden sorumlu olması yetkisini tanımaktadır. Buna göre, TCMB'nin yapacağı denetleme ve düzenleme faaliyetleri sonucunda API düzenlemelerinin belirli standartlar doğrultusunda, açık bankacılık işlemlerinin yürütülmesi çerçevesinde sağlanması gereken özellik ve yeterlilikler içermesi gerekecektir. Her bankanın açık bankacılık sisteminin yeterliliklerine katılımı ve düzenlemelerine uyumluluğunun ne şekilde olacağı, bu bağlamda düzenlemeler doğrultusunda anlaşılır olabilecektir (Gün, 2019: 18).

3.2.1.3. Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmelik

Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmelik, 15 Mart 2020 günü Resmi Gazete 'de yayımlanmıştır. Bu yönetmelik, açık bankacılık uygulamalarının geçmiş yasal mevzuattaki yerinin aksine, ilk kez açıkça Türk hukukunda yer aldığı ve tanımlandığı mevzuat unsuru olmuştur. Bu bağlamda açık bankacılık uygulamaları; mevzuatta, “bir elektronik bankacılık hizmeti” tanımı ile yer almıştır. Bu bağlamda, “Müşterilerin ya da müşteriler adına hareket eden tarafların API, web servis, dosya transfer protokolü gibi yöntemlerle bankanın sunduğu finansal servislere uzaktan erişerek bankacılık

işlemlerini gerçekleştirebildikleri veya gerçekleştirilmesi için bankaya talimat verebildikleri elektronik dağıtım kanalı” şeklinde tanımlanmıştır

Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmelik’in 1. Maddesi doğrultusunda, bu mevzuatın kapsamı ancak bankaları ilgilendirmektedir. Nitekim bu yönetmeliğin açık bankacılık konusundaki tüm düzenlemelerinin, ödeme hizmet sağlayıcılarının ve tüketicileri ile aralarındaki ilişkilerinin düzenlenmesini kapsadığı ifade edilmektedir. Bu bağlamda yönetmelik, açık bankacılık uygulamalarını ele almış olmasına karşın, üçüncü taraf hizmet sağlayıcılar ile ilişkili düzenlemelere yer verilmediği görülmektedir (Taştan ve Saruhan, 2020: 14- 15).

Üçüncü taraf hizmet sağlayıcılarının yetkileri, bir önceki düzenleme olan 7192 sayılı kanun nezdinde TCMB’nin yetki alanına girmektedir. Bu nedenle açık bankacılık hizmetlerinin tanımının yapıldığı ve mevzuat dahilinde açıkça tanımlandığı noktadaki hükümler, yalnızca doğrudan bankaların düzenlemelerini içermek durumundadır . Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmelik’te, bankaların, üçüncü taraf olarak hizmet sağlayıcı rolündeki faaliyetlerinde de teknik açıdan, ancak 6493 sayılı Kanun’daki şartlar çerçevesinde faaliyet gösterebilmesi mümkündür. Bu bağlamda, hukuki rejim bağlamında, 6493’un yerine 7192 sayılı Kanun’un çıkarılmış olmasına karşın, Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmelik’in 6493 sayılı kanuna yetki devrinde bulunması hukuki muamla olarak ortaya çıkmaktadır.

Yönetmelik, 34. Madde doğrultusunda, tüketicilerin kişisel verilerinin görüntülenmesinin finansal bir karşılığı olmasa dahi, bu düzenleme elektronik bankacılık hizmeti veren tüm bankaların müşterilerine bir kimlik doğrulama sistemi ile doğrulayıcı kullanmalarını zorunlu kılan, gizliliklerini koruyacakları ve paylaşımı konusunda ancak rızalarının alınması gerektiği zorunlu düzenlemeleri sağlamaktadır. Açık bankacılık uygulamalarının, zorunlu olduğu bu 34. Maddede, en az iki bileşene sahip bir kimlik doğrulama mekanizma kullanılması zorunluluğunun ancak 41. Maddenin birinci fıkrası çerçevesinde istisnai durum sıralanmıştır. Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise, açık bankacılık hizmetlerinin uygulanması sürecindeki usul ve esasların yetkisinin Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu’na ait olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda, bu madde ile, TCMB’nin yetki alanındaki 7192 sayılı Kanunun doğrudan yetkilerinin kısmi olarak BDDK çatısına devredilmesi ve yetkinin yeniden bu iki kurum arasında karşılıklı dağıtılması sağlanmıştır. (Taştan ve Saruhan, 2020: 14- 15).

Bu düzenleme çerçevesinde bir özet geçmek gerekirse, 41. Madde doğrultusunda, BDDK, kendini gerekli gördüğü noktalarda yetkili kılmaktadır. Ancak, BDDK, aynı yönetmelik çerçevesinde ancak banka ile tüketiciler arasındaki ilişkinin düzenleyicisi olarak yetkili olarak belirtilmiştir. Öte yandan özellikle üçüncü taraf hizmet sağlayıcılarının, ödeme hizmetleri sağlayıcıları ile ilişkilerinin düzenlemeleri olmak üzere açık bankacılık hizmetlerinin yetkilerinin TCMB tarafından düzenlenmekte ve denetlenmekte olması neticesinde, kanunun tartışmalı yanlarının olduğu anlaşılmaktadır. (Taştan ve Saruhan, 2020: 14- 15).

3.2.2.Ekosistemdeki oyuncular

Türkiye’de bankacılık ekosistemindeki bilindik bankaların birçoğu açık bankacılık hizmetlerini sağlamaktadır. Bu bağlamda, açık bankacılık uygulamalarını sürdüren 28 bankanın olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu bankalar;

- Ziraat Bankası
- Kuveyt Türk
- ING Bank
- Şeker Bank
- QNG Finansbank
- HSBC
- Halkbank
- Türkiye İş Bankası
- Akbank
- VakıfBank
- Alternatif Bank
- Albaraka
- TEB
- Garanti BBVA
- Türkiye Finans
- Fibabanka
- Burgan Bank
- Deniz Bank
- Yapı Kredi
- Vakıf Katılım
- Ziraat Katılım

- ICBC
- ODEA BANK
- TSKB
- T-Bank
- Aktif Bank
- Emlak Bankası
- Anadolu Bank

Olarak sıralanmaktadır.

Şekil 6: Türkiye'de Açık Bankacılık Ekosistemindeki Oyuncular

Türkiye İş Bankası, TekCep, TekEkstre ve TekPos gibi uygulamaları ile çeşitli API Portallarını bir araya getirerek açık bankacılık uygulamalarını sağlamaktadır. Bu bağlamda tüketicilerin, farklı ticari hesaplarının ve POS hareketliliklerinin, Farklı bankalarda yapılmasına karşın tek bir ekrandan takibini sağlayan, ilk açık bankacılık uygulaması olarak TekCep'in geliştirilmiş olduğu ifade edilmektedir. TekEkstre ise, nakit yönetimi süreçleri için geliştirilmiş bir açık bankacılık hizmeti olarak, tüm bakiye ve banka hareketlerinin İş Bankası mobil uygulaması ile takibinin sağlanması süreçlerini içermektedir. Son olarak TekPos ise, ticari faaliyetlerin kolaylaştırılması amacı ile geliştirilmiş olan bir açık bankacılık hizmeti olarak, tüm bankalardaki pos hareketlerinin yalnızca İş Bankası mobil uygulaması ile takibinin sağlanmasını sağlamaktadır (Türkiye İş Bankası, 2022).

ING Bank, tüm vadesiz banka hesaplarının ING Mobil üzerinden tek ekranda görüntülenebilmesi ve farklı bankalara ait hesaplar arasında hızlı ve kolay para transferi süreçlerinin takibi hizmetleri olmak üzere açık bankacılık hizmetlerini vermektedir. Bu bağlamda ING Bank 2022 yılı itibari ile bu hizmetlerini başlatmıştır (ING Bank, 2022).

Garanti BBVA, açık bankacılık hizmetini, API sağlayıcısı olarak vermektedir. Bu bağlamda Garanti BBVA API Store, Garanti BBVA'nın açık kaynak kodlu bir uygulama programlama ara yüzü olarak kullanılmaktadır. Garanti BBVA API Store'da yer alan açık kaynak kodlu ürün ve hizmetler ise şu şekilde sıralanmaktadır.

- Elektronik hesap özeti
- Kredi hesap makinesi
- QR ile ödeme/taahsilat
- HGS
- ATM/şube konumları
- CepBank Para Gönderme
- Faktöring hesap makinesi
- Filo hesap makinesi
- Leasing hesap makinesi

4.METODOLOJİ

4.1.Literatür Taraması

4.1.1.Ulusal Çalışmalar

Açık bankacılık ve bankacılığın teknoloji ile birlikte gelişimi noktasında ulusal çalışmaları kapsayan bir literatür taraması yapıldığında karşılaşılmış bir çalışma, Alyakut'un (2017) çalışmasıdır. bu çalışmada, 2008 krizinden sonra gelişen Fintech sektörünün, Türkiye'de olumlu karşılandığını ancak potansiyelinin yeterli olacak kadar kullanılamadığını belirtmiştir. Bu bağlamda çalışmada diğer gelişmekte olan ülkelerin finansal gelişmeleri hakkında açıklamalar yapılmıştır. Bu bağlamda Polonya'daki Fintech endeksleri ve Swot analizi ile karşılaştırmanın yapıldığı çalışmada, PSD2 regülasyonlarının, Türkiye'de henüz yeteri kadar benimsenmemiş olduğuna değinilmiştir. Bu nedenle de Fintech sektörünün Polonya'da Türkiye'ye göre çok daha rekabetçi olduğu ifade edilmiştir.

Karşılaşılan bir diğer çalışma Şahan'ın (2017) çalışması olmuştur. BT'nin gelişimi ile birlikte finans sektörünün gereksinimlerini karşılamak üzere ortaya çıkan Fintech'ler, bankaların, stratejik ve inovatif hamlelerinde önemli rol oynayan yardımcı aktörler olarak tanımlanmıştır. Bu bağlamda yenilikçi teknolojilerin finansal hizmetlere entegrasyonu noktasında kaçınılmaz olarak yardımları gerekli görülen Fintech'ler, dijital dönüşüm noktasında da bankaların verilerini düzenleyecek aktörler olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle, bankaların, açık bankacılık uygulamaları gibi yenilikçi yöntemlere başvurmasının, rekabet avantajı yaratacağına da dikkat çekerek, başarı için bu kavramların göz ardı edilemeyeceğine vurgu yapılmaktadır.

İncelenen bir diğer çalışmada, Göktepe (2018), finansal hizmetlerin teknoloji ile entegrasyonunun Fintek girişimlerine olan etkisi ve bankalara karşın Finteklerin rekabet avantajlarını incelemiştir. Bankaların eski veri analiz ve depolama metodolojilerine karşın, Finteklerin yenilikçi altyapıları, maliyet, konfor ve kullanım kolaylığı bağlamında daha başarılı bulunmuştur. Açık bankacılık altyapılarının geliştirilmesinin bu nedenle önemine vurgu yapılmış ve bazı geliştirme önerilerine yer verilmiştir. Bu bağlamda bankaların en azından bir Fintech girişimi ile işbirliği yapmalarının çok daha yenilikçi hizmetler geliştirme noktasında hayati bir öneme sahip olduğundan söz edilmiştir.

Aksoy ve Bilgel (2019), çalışmalarında, bankacılık ve finans sektörü için yeni bir kavram olan açık bankacılık kavramını incelemiştir. Bu bağlamda teknolojik gelişmelerin

günümüzde her sektöre etki ettiği gibi bankacılık ve finans sektörü için de önemli bir yeniliğe yol açarak, bu teknolojik yenilikleri kar amaçlı bazı uyumluluklar için kullanabilmiş olan yenilikçi bir metottan söz edilmektedir. Ülkelerin teknolojik ve finansal altyapılarının gelişmişliğinin göstergesi olarak, yenilikçi metotların bankacılık ve finans sektöründe kullanılması noktasında açık bankacılığın önemine vurgu yapılmaktadır. Buna göre çalışmada, çeşitli uygulama arayüzlerinin bir araya gelerek tüketicilerinin kullanım memnuniyetlerini arttıracak bazı işlevsel veri analizi süreçlerini ve yapay zeka entegrasyonun sonucunda, açık bankacılık uygulamasının işletmeler için önemli bir karlılık ve verimlilik yolu olabileceğinden söz edilmektedir. Anlatılanlar doğrultusunda ise çalışmada, Türkiye’de bankacılık sektörünün ve finansal teknolojiler üreten şirketlerin, olası stratejik hedefleri ve gelecekteki yenilikçi süreçlere bakış açılarının yoruma dayalı bir şekilde değerlendirilmesi sağlanmaktadır.

Taştan ve Saruhan (2020) bağımsız araştırma makalelerinde, fin-teklerin önemli verimlilik yollarından biri olan açık bankacılık uygulamalarının yasal altyapıları ve tüketici yararına yönelik katkıları tartışılmaktadır. Buna göre, Avrupa’da yürürlüğe konulmuş olan PSD2 ve Türkiye’deki 7192 sayılı Kanun’un incelemeleri yapılmıştır. Öte yandan aynı çalışmada açık bankacılık uygulamalarının 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu temel alınarak veri güvenliği noktasındaki çeşitli hukuki problemler doğrultusunda eleştirileri yer almaktadır.

Demirez, Gür ve Özeltürkay (2021) çalışmalarında, teknolojik altyapıların ve imkanların kullanımı noktasında yeni bir boyut olan açık bankacılık sektörü incelenmektedir. Bu bağlamda açık bankacılık uygulamaları, çeşitli arayüzler aracılığı ile tüketici verilerinin tüketici rızası dahilinde üçüncü taraflar ile paylaşılarak, tüketicilerin yararına çeşitli uygulamaların ve hizmetlerin geliştirilmesi süreci olarak tanımlanmaktadır. Buna göre Demirez, Gür ve Özeltürkay (2021), açık bankacılık faaliyetlerinin gelecek yıllarda çok daha yaygın olarak kullanılabilecek finansal hizmetler zinciri olduğundan yana bir araştırma derlemiştir. Buna göre, açık bankacılık uygulamalarının, hala ucu açık ve gelişmeye meyilli bir sektör olarak gelişim göstereceği ifade edilmektedir.

Karaarslan ve Gülhan (2020), çalışmalarında, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu’nun UMS39 isimli finansal araçların muhasebeleştirilmesi ve ölçeklendirilmesi ile ilgili bir standardının açık bankacılık uygulamalarına yönelik etkilerini incelemişlerdir. Bu bağlamda, finansal araçlar bulunduran bankaların, bu süreçten çeşitli şekillerde etkilendiğine yönelik gözlemler derlenmiştir. Öte yandan, halka açık bankaların finansal durum tablolarındaki değişimler analiz edilerek, Avrupa Birliği’ndeki benzer süreçler ile

karşılaştırılmasına yer verilmiştir. Toplam karşılıklar, sermaye yeterliliği standart oranı ile çekirdek sermaye yeterliliği oranı beklentileri gibi çeşitli faktörler ekseninde yapılan kıyas sonucunda, bazı uyumsuzlukların tespit edildiği ifade edilmektedir. Bununla birlikte, Türkiye'deki yerel mevzuatların da bazı vergi varlıklarının ve özkaynakların, vergi affı gibi çeşitli uygulamalar neticesinde çok daha olumlu sonuçlara sahip olduğu ifade edilmiştir.

Şahin ve Cantürk (2020), çalışmalarında, bankacılık sektörünün etkilendiği en önemli teknolojik gelişmelerden biri olarak ifade edilen açık bankacılık kavramı incelenmektedir. Bu bağlamda açık bankacılık uygulamalarının, finans ve teknolojik gelişmelerin birlikteliğinden ortaya çıkan fintekler tarafından geliştirilmekte olan yeni bir bankacılık konsepti olduğu değerlendirilmesi yapılmaktadır. bununla birlikte açık bankacılık kavramı, bankacılık uygulamalarının dijitalleşmesinin bir sonucu ve aynı zamanda dijitalleşmeyi teşvik eden bir uygulama olarak ele alınmaktadır. Buna göre çalışmada açık bankacılık uygulamalarının hukuki altyapıları incelenmiştir. Bazı fırsat ve risklerine değinilen açık bankacılık kavramının, uyumluluk, dönüşümcülük, rekabetçilik ve yayılmacılık gibi dört temel strateji noktasında bankaları avantaj durumunda desteklediği ifade edilmiştir.

4.1.2.Uluslararası çalışmalar

Açık bankacılık kavramı, banka müşterilerinin hesap bilgilerini ve faaliyetlerini karşılaştırmalı olarak analiz ederek, yeni hizmetler geliştirme sürecini ifade etmektedir. Fintek ise, finansal hizmetleri yenilikçi ürün ve hizmet yaratabilmek adına teknoloji ile birleştiren işletmelere verilen isimdir. Bu bağlamda, literatür taramasında, açık bankacılık kavramının fitratından ötürü, Fintek kavramı ile birlikte anıldığı belirtilmektedir. finteklerin piyasaya sunmuş olduğu yenilikçi teknolojilerin finansal hizmetlerdeki yaygın karşılığı sonucu, finansal bir inovasyon gelişmiş, yapılmış çalışmalarda da bu konuya dair açıklamalarda fintekler ile açık bankacılık kavramları sık sık yan yana kullanılmıştır. Örneğin Van Home (1985) ve Miller (1992), henüz bilgi teknolojilerinin ilk gelişim aşamalarındaki çalışmaları ile, finansal hizmetlerin fintekler aracılığı ile inovatif bir hal alabileceğini, fintek kavramı ortaya atılmadan önce ifade etmişlerdir. Bu bağlamda benzer çalışmalardan birinde (Thakor, 1999) bankaların, bilgi teknolojileri alanındaki gelişmeler ile birlikte, yenilikçi standartların gelişmesi gerekliliğine, yeni piyasa aktörlerinin, yeni piyasa hizmetlerini sunarak ortaya çıkacaklarına dair açıklamalar yapılmıştır.

Birch (2016) çalışmasında, yenilikçi teknolojilerin artışına paralel bir şekilde, geleneksel bankacılık rollerinde değişiklikler olacağına dair ön görüşlerini paylaşmıştır. Bu

bağlamda bankaların geleneksel hizmetlerinin dışında kalacak olan alanın da ancak finteklerin işbirliği ile kapatılabileceğine dair ifadeler yer verilmiştir. Bankacılık sektöründe yapılan düzenlemelerin, ödeme hizmetlerinde de her geçen gün daha yenilikçi bir şekle dönüşerek, tüketicilerinin taleplerini karşılama noktasında başarıyla ilerleme kat edebileceğine vurgu yapılmaktadır.

Christi ve Barberis (2016), çalışmalarında, fintek kavramının güncel bir tanımlamasına yer vererek, finans dünyasının ancak açık bankacılık gibi yeni finansman kaynaklarının yaratıldığı, rekabetçi hizmetlerin yaratıldığı kavramlar üzerinden inovatif bir hal alabileceğine dair vurgu yapılmıştır. Gelişen süreçte, bankacılık sektörünün evrensel bazı düzenlemelere gereksinim duyduğu da ifade edilmiştir. buna bağlı olarak dikey bankalaşmanın gelecekte önemli bir yere sahip olacağına dair ifadeler yer verilmiştir. Mevzuatların değişimi ve müşterilerin alışkanlıklarının, açık bankacılık kavramını neredeyse zorunlu kılacak bazı dönüşümlere yol açtığı ifade edilmektedir. Bu nedenle, tüm teknolojilerin sıfırdan inşa edilmesinden, bankacılık sektörünün API teknolojilerine odaklanarak, zaman ve paradan tasarruf ettiği melez teknolojik ilerlemelerin mümkün olacağı belirtilmektedir.

Vives (2017) çalışmasında, finteklerin refaha yönelik olumlu etkisi olduğundan çünkü, banka müşterilerinin kendi verilerine yönelik özgün karar alabilmeleri ile birlikte, yenilikçi hizmetlere açıklığını da mümkün kıldığını belirtmiştir. Büyük veri, makine öğrenmesi ve yapay zeka gibi yenilikçi teknolojilerin, finansal hizmetler alanında yaygınlaşmaksızın önemli bir gelişme sağlanamayacağı ifade edilmektedir. Daha gelişmiş finansal hizmet sağlayabilmek adına bankaların, fintekler ile işbirliği yapması gerekliliği belirtilmiştir. Bu bağlamda da finteklerin önemi arttıkça piyasa koşullarının da çokça değişim gösterebileceği ifade edilmiştir.

Bir başka çalışmada, Li, Spigt ve Swinkels'in (2017) çalışmasında, fintek girişimleri ile bankacılık sisteminin ilişkilerinin, şirket değerlemelerine yönelik etkisi araştırılmıştır. Bu bağlamda 2010 ila 2016 yıllarında, ABD merkezli bankaların, Finteklere yatırım yaptıktan sonraki hisse senedi fiyatlamalarının değişimleri ele alınmıştır. Çalışma sonucunda, finteklerin, bankaların gelişimi noktasında tamamlayıcı rol oynadığı belirtilmiştir. Zira tüm bu yatırımların karşılığının hisse senetlerine tamamı ile olumlu yansıdığına yönelik panel veriler sunulmuştur. Bu tamamlayıcılığın, açık bankacılık uygulamalarının temel yansımalarından biri olduğuna yönelik ifadeler yer verilmiştir.

Cortet, Rijks ve Nijland (2016), çalışmalarında, PSD2 regülasyonlarını ele almışlardır. Bankaların dört temel stratejiyi izledikleri ve regülasyonlara yalnızca ihtiyaç duydukça uyum

sağladıkları tespit edilmiştir. Bu durum, bankaların kendi veri tabanlarından rekabet üstünlüğü elde edebilme vizyonunda, yenilikçi hizmetler üretebilme misyonunda ve API'lerden kazanç sağlama zorunluluğunda, birtakım eksikliklerinin olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Bu bağlamda bankaların, kendi geleneksel metotları ile ortaya koydukları değer in üstüne, inovatif ve yenilikçi hizmetler geliştirerek yeni değerler katabilmeleri noktasında bazı öneriler sıralanmıştır.

Bu araştırmada, araştırma sonuçlarının geçerliliğini yani sonuçların doğruluğunu taraftsız ve doğru ölçebilmek amacıyla anketi oluşturacak soruların oluşturulması aşamasında açık bankacılık ekosisteminde bulunan ancak aktif olarak bankada çalışmayan/bankacı olmayan ama açık bankacılık konusunda bilgili ve yetkin kişilerle ön görüşmeler sağlanmıştır. Kendilerine LinkedIn aracılığıyla ulaşılarak çalışmanın amacı açıkça anlatılmış ve görüşme talebinde bulunulmuştur. Çevrimiçi olarak yapılan görüşmeler neticesinde anket için kullanılacak nihai soru listesine ulaşılmıştır. Bu görüşmecilerin profili aşağıda verilmiştir:

- Bir adet Ödeme Firması Yöneticisi (CEO),
- Bankacılık Sektörünün Kamu Otoritelerinden Birinin Eski Yöneticisi (CEO),
- Konu hakkında ülkemizde yazılı tek kitabın yazarı ve bir devlet kurumunda konusunda Başuzman bir yetkili (iki farklı üniversitede Dr. Ünvanıyla ders veren Öğretim Görevlisi)
- Frankfurt'ta yabancı Banka ve Fintech'lere danışmanlık hizmeti veren ve dijitalleşme konusunda ülkemizin en büyük ilk 5 bankasından birinde yöneticilik yapmış bir bankacı

Bu çalışmanın geçerliliğini temin etmek amacıyla bankacılık sektöründe Türkiye Bankalar Birliği'nce sektörde payı olan 45 adet bankanın içerisinde marka ve bilinirliği açısından öne çıkan, şube ağı geniş ve yaygın bankalara görüşme talepleri iletilmiştir. Piyasanın %90'ını temsil eden 17 adet bankaya iletilen talepler neticesinde 10 adet bankadan %48'i temsil eden bir büyüklük araştırmaya katılmıştır. Görüşme taleplerine olumlu yanıt veren bankaların konu hakkında yetkin ve yetkili görevlileri ile ayrı ayrı bağımsız görüşmeler yapılması sağlanmıştır.

Anket sorularında bulunan sorular açık bankacılık ekosistemindeki tüm aktörleri (banka, finansal teknoloji firmaları, ödeme firmaları, vb) bütünü parçası olarak etkilerken bu çalışmada sadece bankacılık tarafındaki olası etkilerinin tespit edildiği düşünülmüştür.

Bu araştırmada, araştırma sonuçlarının güvenilirliği açısından zaman boyutu dikkate alınarak sorular oluşturulmuştur. Sorunların açık bankacılığın bugünkü başlangıç aşamasında,

gelişme aşamasında ve olgunluk aşamasında sorulduğunda görüşmeciler açısından halen anlamlı olarak algılabileceği ve cevaplaması mümkün olan sorular olmasına özen gösterilmiştir. Kısa ve uzun vadede bankaların ister teknolojik ve strateji isterse finansal ve müşteri yönetimi açısından olsun her zaman diliminde değerlendirilmesi mümkün temel bankacılık konuları olarak oluşturulmuşlardır. Bunları kısaca veri güvenliği açısından teknolojisi, karlılık ve bilanço kriterleri ve müşteri ilişkileri açısından değişiklikler olmak üzere üç ana başlıkta soru listesinde görebiliriz.

4.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada 2022 yılı Aralık ayında 10 banka ile ilk uygulamaya geçişi planlanan Açık Bankacılık uygulamasının Bankacılık Sektörüne olası etkileri saptamak amaçlanmıştır. Açık Bankacılık teknoloji ve bankacılık başlıklarında devrimsel nitelikte bir dönüşümü kapsadığı için bankacılık sektörüne etki alanlarının teknolojiye ilave olarak ticari, finansal, stratejik ve örgütsel de olacağı öngörülmüştür. Bu sebeple sektörde bulunan ve açık bankacılık uygulamasına hazırlık yapmakta olan bankalarda konu hakkında bilgili ve yetkili kişilerle temasa geçilerek bir anket çalışması yapılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda bankaların etkilenmesini bekledikleri alanların neler olduğunun tespit edilmesine katkı sağlaması planlanmıştır.

4.3.Araştırmanın Yapısı

Araştırma anket yöntemiyle çalışılmış olup Likert yöntemine göre hazırlanmış olup sorularda bir görüş belirtilmiş ve katılımcının bu ifadeye katılıp katılmadığına dair görüşü sorulmuştur. Yanıtlarda “Katılmıyorum, Biraz Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde seçeneklere yer verilmiştir. Bir araya getirilen yanıtlar her bir soru için 1’den 5’e kadar puanlanarak IBM SPSS programında analize tabi tutulmuştur. Analiz sonuçlarının bankacılık sektörünün açık bankacılık uygulamasının olası etkileri konusunda güçlü bir fikir verdiği ve değişimin yönünü gösterdiği görülmüştür.

Araştırmada 24 adet anket sorusu eposta, yüz yüz görüşme, Zoom veya Microsoft Teams çevrimiçi toplantı veya da LinkedIn mesajlaşma servisi üzerinden paylaşılmış ve cevapların alınması yolları ile yapılmıştır.

Anketin ulaştırıldığı katılımcıların bankaların dijital bankacılık, açık bankacılık, Dijital Transformasyon, Tüketici Bankacılığı ve Dijital Çözümler veya nakit yönetimi branşlarından sorumlu yönetici pozisyonlarında yetkili ve bilgili profillerden olması sağlanmıştır.

4.4.Anket Katılımcıları

Anket katılımcıları Bankalar Birliği 2021 yılı Pazar paylarına göre tespit edilmiştir.

Anket katılımcılarının görevleri bulundukları bankalarda Dijital Bankacılık Başkanlığı, Açık Bankacılık Başkanlığı, Dijital Dönüşüm Başkanlığı, Ekosistem ve Platform Bankacılığı Bölüm Yöneticiliği gibi doğrudan dijital bankacılık ve açık bankacılık süreçlerinin birebir sorumluluğunu içermektedir.

TCMB'nin 1 Aralık 2022 itibariyle API paylaşımından yükümlü olarak belirlediği 10 bankanın isimleri aşağıdaki gibidir. Anketi yanıtlayan bankalardan 5'i bu listede bulunmaktadır.

1. Türkiye İş Bankası A.Ş.
2. Akbank T.A.Ş.
3. T.C. Ziraat Bankası A.Ş.
4. Denizbank T.A.Ş.
5. Garanti Bankası A.Ş.
6. QNB Finansbank A.Ş.
7. Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.
8. Türkiye Halk Bankası A.Ş.
9. Vakıflar Bankası T.A.O
10. Yapı Kredi Bankası A.Ş.

Yukarıdaki bankaların tamamına anket soruları ulaştırılmış ve yanıtları talep edilmiştir. Yanıtlarını temin eden 5 banka haricinde, bir tanesi başlangıçta anketi yanıtlama kararı aldıktan bir süre sonra banka olarak bilgi temin etmeme kararı aldıklarını bildirmiştir. Yine aynı listeden diğer iki bankanın yanıtların temin edeceğini bildirmiştir ancak analizin tamamlanması için gerekli süre zarfında yanıtları ulaşmamıştır.

1 Aralık 2022 tarihi daha sonra Şubat 2023'e ötelenmiştir.

Açık Bankacılık uygulaması çok önemli bir dönüşüm hikayesi olması sebebi ile her banka özelinde çok stratejik bir konu olup piyasa rekabetinde “oyun değiştirici” özelliğe sahiptir. Bu sebeple katılımcılar yanıtlarının gizliliği, bankalarına dair yanıtlarının açıkça paylaşılması konusunda özel talepte bulunmuşlardır. Bu çalışmada banka özelinde yanıtlar paylaşılmamakta olup yanıtların sayısal katkıları analiz sonucu olarak paylaşılmaktadır.

4.5.Verİ Toplama

Bankalar Birliği 2021 Pazar payı durumu aşağıdaki gibidir. Bu tabloda yer alan bankaların aktif büyüklüklerine göre sektör payları gösterilmektedir. Bu çalışmada anket sorularını yanıtlayan bankaların sektör payları toplamı %48'i temsil etmektedir.

Tablo 1. Bankaların Aktif Büyüklüklerine Göre Sektör Payları (Kaynak T.Bankalar Birliği)

Sektör Payları, %	
	2021
Türkiye'de Bankacılık Sistemi	100,0
Mevduat Bankaları	92,8
Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	38,6
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	16,1
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	10,6
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	11,9
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	31,8
Akbank T.A.Ş.	8,4
Anadolubank A.Ş.	0,4
Fibabanka A.Ş.	0,5
Şekerbank T.A.Ş.	0,6
Turkish Bank A.Ş.	0,0
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	2,3
Türkiye İş Bankası A.Ş.	10,9
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	8,7
Tasarruf Mevduatı Sig. Fon. Devr. B.	0,1
Adabank A.Ş.	0,0
Birleşik Fon Bankası A.Ş.	0,1
Yabancı Sermayeli Bankalar	22,3
Türkiye'de Kurulmuş Bankalar	21,8
Alternatifbank A.Ş.	0,6
Arap Türk Bankası A.Ş.	0,1
Bank of China Turkey A.Ş.	0,0
Burgan Bank A.Ş.	0,4
Citibank A.Ş.	0,3
Denizbank A.Ş.	3,6
Deutsche Bank A.Ş.	0,1
HSBC Bank A.Ş.	0,9
ICBC Turkey Bank A.Ş.	0,5
ING Bank A.Ş.	1,0
MUFG Bank Turkey A.Ş.	0,3
Odea Bank A.Ş.	0,7
QNB Finansbank A.Ş.	4,4
Rabobank A.Ş.	0,0
Turkland Bank A.Ş.	0,1
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	8,9
Türkiye'de Şube Açan Bankalar	0,4
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	7,2

İnternet ve mobil bankacılıkta etkinlik anlamında öne çıkan bankaların 2'si haricinde tamamından yanıtlar alınmıştır. Bu sebeple alınan yanıtların sektörü temsil etme konusunda etkin olduğu düşünülmektedir.

Sektör paylarına göre etkinliği yüksek olan banka yetkililerinin LinkedIn üzerinden kimler olduğu tespit edildikten sonra kendilerine tez çalışması hakkında bilgilendirme yapıp ankete katılımları konusunda fikirleri sorulmuştur. Bazı katılımcılara ise doğrudan eposta yolu ile ulaşılmıştır. Ankete yanıt vermek isteyenlerden yanıtları alınmış ve görüşmeyi de uygun bulan katılımcılarla Zoom, Microsoft Teams uygulamaları üzerinden çevrimiçi görüşmelerde bulunulmuştur. Yüzyüze görüşmeyi kabul eden katılımcıların görev yerlerinde ziyaret edilmek usulüyle ankete yanıtları alınmıştır. Her bir katılımcıdan 24 sorunun yanıtı alınmıştır.

4.6.Araştırmanın Hipotezleri

Anket çalışması kapsamında belirlenen hipotezler aşağıdaki gibidir:

Hipotez 1: Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda teknolojik değişimlere sebep olacak

Hipotez 1.1: Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda teknolojik değişimlere sebep olacak

Hipotez 1.2: Açık Bankacılık uygulamasıyla Bankanızda veri güvenlik yönetimi kapsamında riskler artacak

Hipotez 1.3: Açık Bankacılık uygulaması Bankanızla diğer piyasa aktörleri arasında BT bağımlılığını artıracaktır

Hipotez 1.4: Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda veri yönetim anlayışını değiştirecektir

Hipotez 1.5: Açık Bankacılık ürünlerinden halihazırda kaç adet API kullanıma hazırdır

Hipotez 1.6: API sayısının artması bankanızın faaliyet hacmini olumlu etkileyecektir

Hipotez 2: Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda Stratejik ve Finansal Kapsamda değişimlere sebep olacak

Hipotez 2.1: Açık Bankacılık uygulaması için Bankanızın bir strateji olması gerekir

Hipotez 2.2: Açık Bankacılık uygulamasının gelir kalemlerinizde önemli değişikliğe sebep olacaktır

Hipotez 2.3: Açık Bankacılık uygulaması Bankanızın (sermaye ve aktif)karlılığını olumlu etkileyecektir

Hipotez 2.4: Açık Bankacılık uygulaması Bankanızın Pazar payını artıracaktır

Hipotez 2.5: Açık Bankacılık uygulaması Bankanızın aktif büyüklüğünün artışını hızlandıracaktır

Hipotez 2.6: Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda vergi pozisyonu yönetimimize olumlu katkısı olacaktır

Hipotez 3: Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda Müşteri İlişkileri Yönetimi Kapsamında değişimlere sebep olacak

Hipotez 3.1: Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda Müşteri Yönetim Anlayışını değiştirecektir

Hipotez 3.2: Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda Pazarlama ve Satış Kanalı personel sayısında azalma getirecektir

Hipotez 3.3 Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda yeni ürün geliştirmeye katkı sağlayacaktır

Hipotez 3.4 Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda Müşteri ilişkisi yönetimi ve ürün Pazarlama faaliyetlerinizin banka dışı kurumlara kaymasına sebep olacaktır

Hipotez 3.5 Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda Müşteri ilişkisi yönetimi ve ürün Pazarlama faaliyetlerinizin banka dışı kurumlara kaymasına sebep olacaktır

Hipotez 3.6 Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda Müşteri ilişkisi yönetimi ve ürün Pazarlama faaliyetlerinizin banka dışı kurumlara kayması ile ilgili maliyet tahmini yapılmıştır

Hipotez 4: Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda örgütsel olarak değişimlere sebep olacak

Hipotez 4.1: Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda işgücü kompozisyonu değiştirecektir

Hipotez 4.2: Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda işgücü istihdamına azalma getirecektir

Hipotez 4.3: Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda ilave personel sayısına sebep olacaktır

Hipotez 4.4: Açık Bankacılık uygulamasının Türk Bankacılık sektörünü etkileyecektir

Hipotez 4.5: Bankasız Bankacılık mümkündür

4.7. Veri Analizi

Bu çalışmada veri analizi açık bankacılık uygulamasının bankaları etkileyeceği öngörülen teknoloji, stratejik, finansal, örgütsel ve müşteri yönetimi konularında yapılmıştır.

Teknoloji alanında 6 adet soru ile açık bankacılığın veri yönetim anlayışında değişim, veri güvenliği ile ilgili riskler ve faaliyet hacmine etkisi konusundaki etkileri araştırılmıştır.

Stratejik ve Finansal alanda 6 adet soru ile açık bankacılığın bankanın gelir kalemlerine, karlılığına, aktif büyüklüğüne, Pazar payına etkileri araştırılmıştır

Müşteri İlişkileri Yönetimi alanda 7 adet soru ile açık bankacılığın müşteri ilişkisi yönetim anlayışına, satış & pazarlama personel sayılarına, yeni ürün geliştirmeye etkileri araştırılmıştır.

Örgütsel alanda 5 adet soru ile açık bankacılığın işgücü kompozisyonuna, istihdamda artma/azalmaya ve bankaların sektörün büyümesine etkileri araştırılmıştır.

Ayrıca bankasız bankacılık konusunda tek soru ile bankaların görüşleri incelenmiştir.

Çalışma kapsamında verilerin analizi SPSS 24.0 ile yapılmış ve sonuçlar %95 güven düzeyinde değerlendirilmiştir. Çalışmada öncelikle tüm soruların cevap dağılımları verilerin durumun tanımlanması yapılmıştır. Sonrasında likert tipindeki soruların cevapları 1,2,3,4,5 şeklinde puanlanarak ortalama puan hesaplanmış ve her bir soru için katılım düzeyi belirlenmiştir. Bu işlemin neticesinde her bir soru için ve soru grubunun geneli için hesaplanan ortalama puan, likert ölçeğinin kararsızım cevabına karşılık gelen 3,00 cevabı ile kıyaslanmıştır. Bu işlem t testi ile yapılmıştır.

5.BULGULAR

Çalışma kapsamında öncelikli olarak ankette yer alan sorulara verilen cevapların dağılım tablosu verilerek durumun tanımlanması yapılmıştır.

Tablo 2. Teknoloji Betimsel Analizler

Teknoloji Kapsamında;		n	%
1.Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda teknolojik değişimlere sebep olacak	Kesinlikle katılmıyorum	1	5,9
	Katılmıyorum	0	0,0
	Kararsızım	0	0,0
	Biraz katılıyorum	7	41,2
	Katılıyorum	9	52,9
2.Açık Bankacılık uygulamasıyla Bankanızda veri güvenlik yönetimi kapsamında riskler artacak	Kesinlikle katılmıyorum	0	0,0
	Katılmıyorum	4	23,5
	Kararsızım	0	0,0
	Biraz katılıyorum	8	47,1
	Katılıyorum	5	29,4
3.Açık Bankacılık uygulaması Bankanızla diğer piyasa aktörleri arasında BT bağımlılığını artıracaktır	Kesinlikle katılmıyorum	0	0,0
	Katılmıyorum	1	5,9
	Kararsızım	0	0,0
	Biraz katılıyorum	7	41,2
	Katılıyorum	9	52,9
4.Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda veri yönetim anlayışını değiştirecektir	Kesinlikle katılmıyorum	0	0,0
	Katılmıyorum	3	17,6
	Kararsızım	3	17,6
	Biraz katılıyorum	5	29,4
	Katılıyorum	6	35,3
5.Açık Bankacılık ürünlerinden halihazırda kaç adet API kullanıma hazırdır	0-10	2	11,8
	10-20	5	29,4
	20-50	7	41,2
	50-100	1	5,9
	100-200	2	11,8
6.API sayısının artması bankanızın faaliyet hacmini olumlu etkileyecektir	Kesinlikle katılmıyorum	0	0,0
	Katılmıyorum	0	0,0
	Kararsızım	2	11,8
	Biraz katılıyorum	6	35,3
	Katılıyorum	9	52,9

Tablo 3. Stratejik ve Finansal Betimsel Analizler

Stratejik ve Finansal Kapsamda;		n	%
1.Açık Bankacılık uygulaması için Bankanızın bir strateji olması gerekir	Kesinlikle katılmıyorum	0	0,0
	Katılmıyorum	0	0,0
	Kararsızım	0	0,0
	Biraz katılıyorum	0	0,0
	Katılıyorum	17	100,0
2.Açık Bankacılık uygulamasının gelir kalemlerinizde önemli değişikliğe sebep olacaktır	Kesinlikle katılmıyorum	0	0,0
	Katılmıyorum	1	5,9
	Kararsızım	3	17,6
	Biraz katılıyorum	5	29,4
	Katılıyorum	8	47,1
3.Açık Bankacılık uygulaması Bankanızın (sermaye ve aktif)karlılığını olumlu etkileyecektir	Kesinlikle katılmıyorum	0	0,0
	Katılmıyorum	2	11,8
	Kararsızım	2	11,8
	Biraz katılıyorum	8	47,1
	Katılıyorum	5	29,4
4.Açık Bankacılık uygulaması Bankanızın Pazar payını artıracaktır	Kesinlikle katılmıyorum	0	0,0
	Katılmıyorum	3	17,6
	Kararsızım	2	11,8
	Biraz katılıyorum	8	47,1
	Katılıyorum	4	23,5
5.Açık Bankacılık uygulaması Bankanızın aktif büyüklüğünün artışı hızlandıracaktır	Kesinlikle katılmıyorum	0	0,0
	Katılmıyorum	0	0,0
	Kararsızım	1	5,9
	Biraz katılıyorum	11	64,7
	Katılıyorum	5	29,4
6.Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda vergi pozisyonu yönetimimize olumlu katkısı olacaktır	Kesinlikle katılmıyorum	4	25,0
	Katılmıyorum	6	37,5
	Kararsızım	5	31,3
	Biraz katılıyorum	0	0,0
	Katılıyorum	1	6,3

Tablo 4. Müşteri İlişkileri Yönetimi Betimsel Analizler

Müşteri İlişkileri Yönetimi Kapsamında;		n	%
1.Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda Müşteri Yönetim Anlayışını değiştirecektir	Kesinlikle katılmıyorum	0	0,0
	Katılmıyorum	1	5,9
	Kararsızım	1	5,9
	Biraz katılıyorum	7	41,2
	Katılıyorum	8	47,1
2.Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda Pazarlama ve Satış Kanalı personel sayısında azalma getirecektir	Kesinlikle katılmıyorum	0	0,0
	Katılmıyorum	10	58,8
	Kararsızım	2	11,8
	Biraz katılıyorum	4	23,5
	Katılıyorum	1	5,9
3.Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda yeni ürün geliştirmeye katkı sağlayacaktır	Kesinlikle katılmıyorum	0	0,0
	Katılmıyorum	1	5,9
	Kararsızım	0	0,0
	Biraz katılıyorum	5	29,4
	Katılıyorum	11	64,7
4.Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda Müşteri ilişkisi yönetimi ve ürün Pazarlama faaliyetlerinizin banka dışı kurumlara kaymasına sebep olacaktır	Kesinlikle katılmıyorum	0	0,0
	Katılmıyorum	2	11,8
	Kararsızım	1	5,9
	Biraz katılıyorum	8	47,1
	Katılıyorum	6	35,3
5.Açık Bankacılık uygulaması etkisiyle Bankanızda Müşteri ilişkisi yönetimi ve ürün Pazarlama açısından hizmetlerinizin banka dışı kurumlara kaymasını nasıl değerlendiriyorsunuz?	Çok olumlu	1	5,9
	Olumlu (havuzu artırıyorlar)	5	29,4
	Orta	8	47,1
	Az Olumlu (Biraz riskli)	3	17,6
	Olumsuz (riskli)	0	0,0
6.Bu değişikliğin maliyetini tahmin ettiniz mi? bu soruyu kaldırmak gerekebilir	0- \$500 k	0	0,0
	\$ 501 k- \$1000 k	4	40,0
	\$ 1000 k- \$5000 k	4	40,0
	> \$5000 k	2	20,0
7.Finansman ayırdınız mı?	Evet	12	92,3
	Hayır	1	7,7

Tablo 5. Örgütsel Kapsamda Betimsel Analizler

Örgütsel Kapsamda;		n	%
1.Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda işgücü kompozisyonu değiştirecektir	Kesinlikle katılmıyorum	0	0,0
	Katılmıyorum	3	17,6
	Kararsızım	2	11,8
	Biraz katılıyorum	8	47,1
	Katılıyorum	4	23,5
2.Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda işgücü istihdamına azalma getirecektir	Kesinlikle katılmıyorum	1	5,9
	Katılmıyorum	11	64,7
	Kararsızım	1	5,9
	Biraz katılıyorum	3	17,6
	Katılıyorum	1	5,9
3.Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda ilave personel sayısına sebeplere olacaktır” ifadesine katılıyor musunuz	Kesinlikle katılmıyorum	2	11,8
	Katılmıyorum	6	35,3
	Kararsızım	1	5,9
	Biraz katılıyorum	4	23,5
	Katılıyorum	4	23,5
4.Açık Bankacılık uygulamasının Türk Bankacılık sektörünü nasıl etkilemesini beklersiniz?	Ö4-a	15	93,8
	Ö4-b	1	6,3
	Ö4-c	0	0,0
5.Bankasız bankacılık hakkında nasıl düşünüyorsunuz?	Mümkündür ve olumlu düşünüyorum	13	76,5
	Mümkündür ve olumsuz düşünüyorum	0	0,0
	Mümkündür, nötr düşünüyorum	3	17,6
	Mümkün değildir	1	5,9

5.1.Hipotez Testi Sonuçları

Bu bölümde, ifadelere ilişkin hesaplanan ortalama puanların, 3,00 puanından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark gösterme durumunun analiz edilerek hipotezlerin incelenmesine yönelik analizler ve yorumlar yer almaktadır.

Tablo 6. Teknoloji ile İfadelere Katılım Düzeylerinin İncelenmesi

	Ort.	ss	t	p
1.Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda teknolojik değişimlere sebep olacak	4,35	1,00	5,599	0,000*
2.Açık Bankacılık uygulamasıyla Bankanızda veri güvenlik yönetimi kapsamında riskler artacak	3,82	1,13	3,002	0,008*
3.Açık Bankacılık uygulaması Bankanızla diğer piyasa aktörleri arasında BT bağımlılığını artıracaktır	4,41	0,80	7,320	0,000*
4.Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda veri yönetim anlayışını değiştirecektir	3,82	1,13	3,002	0,008*
6.API sayısının artması bankanızın faaliyet hacmini olumlu etkileyecektir	4,41	0,71	8,172	0,000*

Kesme Değeri=3,00

***p<0,05: Anlamlı fark bulunmaktadır.**

“Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda teknolojik değişimlere sebep olacak” ifadesine katılım düzeyi puanı 4,35 olarak hesaplanmış olup bu değer kararsız görüşünü temsil eden 3,00 puanından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Buna göre söz konusu ifadeye katılım düzeyinin yüksek olduğu yorumu yapılabilmektedir.

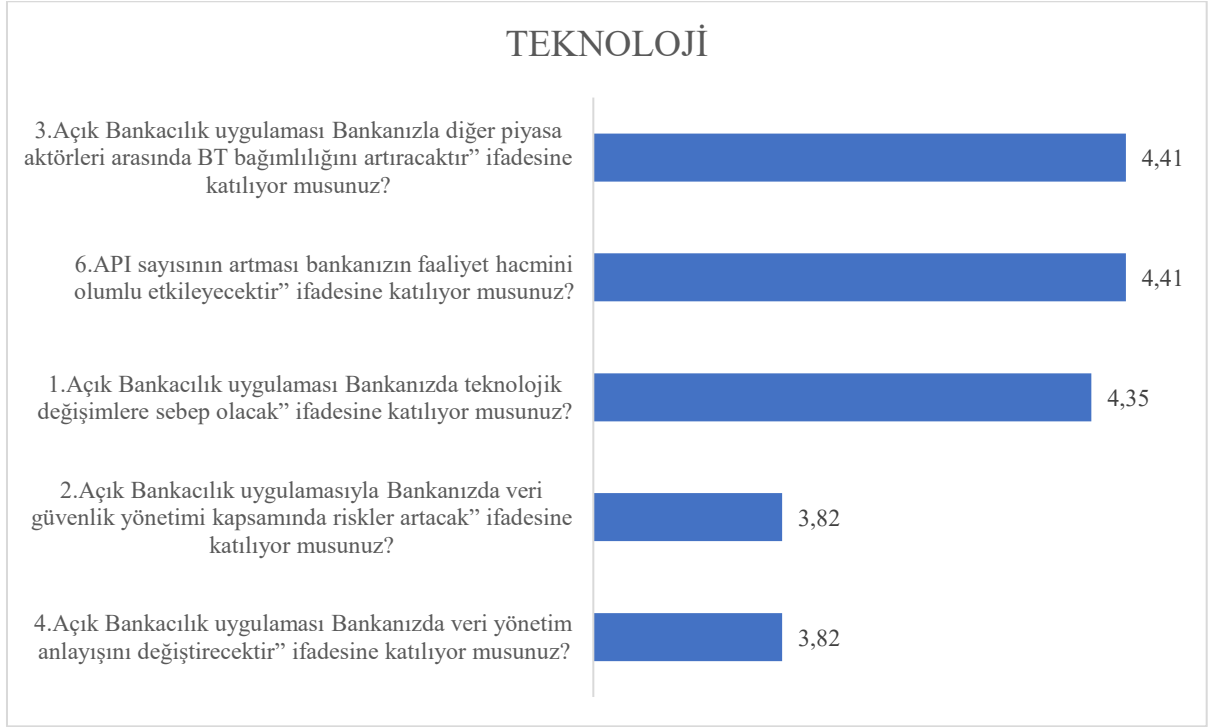
“Açık Bankacılık uygulamasıyla Bankanızda veri güvenlik yönetimi kapsamında riskler artacak” ifadesine katılım düzeyi puanı 3,82 olarak hesaplanmış olup bu değer kararsız görüşünü temsil eden 3,00 puanından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Buna göre söz konusu ifadeye katılım düzeyinin yüksek olduğu yorumu yapılabilmektedir.

“Açık Bankacılık uygulaması Bankanızla diğer piyasa aktörleri arasında BT bağımlılığını artıracaktır” ifadesine katılım düzeyi puanı 4,41 olarak hesaplanmış olup bu değer kararsız görüşünü temsil eden 3,00 puanından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Buna göre söz konusu ifadeye katılım düzeyinin yüksek olduğu yorumu yapılabilmektedir.

“Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda veri yönetim anlayışını değiştirecektir” ifadesine katılım düzeyi puanı 3,82 olarak hesaplanmış olup bu değer kararsız görüşünü temsil eden 3,00 puanından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Buna göre söz konusu ifadeye katılım düzeyinin yüksek olduğu yorumu yapılabilmektedir.

“API sayısının artması bankanızın faaliyet hacmini olumlu etkileyecektir” ifadesine katılım düzeyi puanı 4,41 olarak hesaplanmış olup bu değer kararsız görüşünü temsil eden 3,00 puanından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Buna göre söz konusu ifadeye katılım düzeyinin yüksek olduğu yorumu yapılabilmektedir.

Şekil 7. Teknoloji ile İfadelere Katılım Düzeylerinin İncelenmesi

Tablo 7. Stratejik & Finansal İle İfadelere Katılım Düzeylerinin İncelenmesi

	Ort.	ss	t	p
1. Açık Bankacılık uygulaması için Bankanızın bir strateji olması gerekir	5,00	0,00	-	-
2. Açık Bankacılık uygulamasının gelir kalemlerinizde önemli değişikliğe sebep olacaktır	4,18	0,95	5,101	0,000*
3. Açık Bankacılık uygulaması Bankanızın (sermaye ve aktif)karlılığını olumlu etkileyecektir	3,94	0,97	4,016	0,001*
4. Açık Bankacılık uygulaması Bankanızın Pazar payını artıracaktır	3,76	1,03	3,054	0,008*
5. Açık Bankacılık uygulaması Bankanızın aktif büyüklüğünün artışını hızlandıracaktır	4,24	0,56	9,058	0,000*
6. Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda vergi pozisyonu yönetimimize olumlu katkısı olacaktır	2,25	1,06	-2,818	0,013*

Kesme Değeri=3,00

***p<0,05: Anlamlı fark bulunmaktadır.**

“Açık Bankacılık uygulamasının gelir kalemlerinizde önemli değişikliğe sebep olacaktır” ifadesine katılım düzeyi puanı 4,18 olarak hesaplanmış olup bu değer kararsız görüşünü temsil eden 3,00 puanından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Buna göre söz konusu ifadeye katılım düzeyinin yüksek olduğu yorumu yapılabilir.

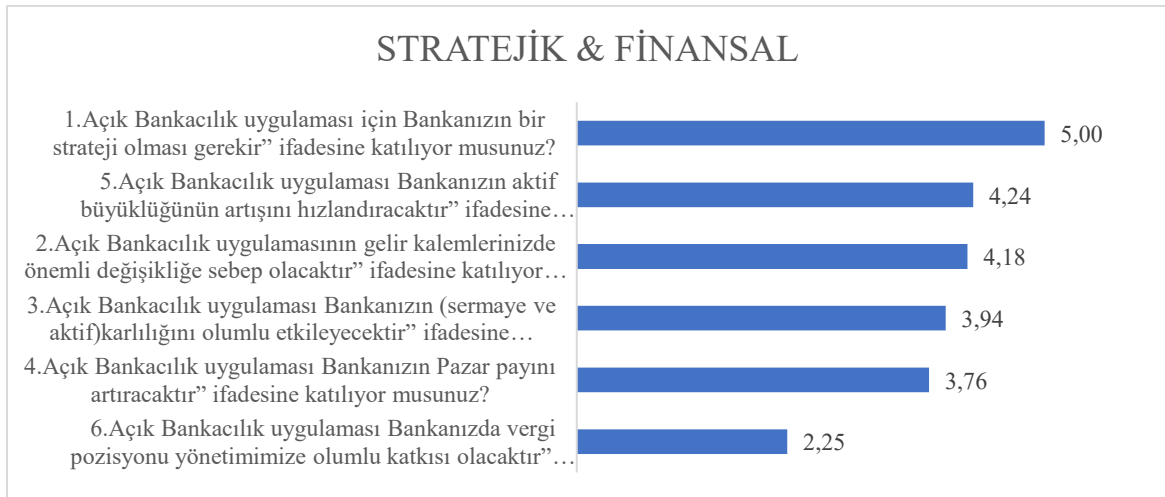
“Açık Bankacılık uygulaması Bankanızın (sermaye ve aktif)karlılığını olumlu etkileyecektir” ifadesine katılım düzeyi puanı 3,94 olarak hesaplanmış olup bu değer kararsız görüşünü temsil eden 3,00 puanından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Buna göre söz konusu ifadeye katılım düzeyinin yüksek olduğu yorumu yapılabilir.

“Açık Bankacılık uygulaması Bankanızın Pazar payını artıracaktır” ifadesine katılım düzeyi puanı 3,76 olarak hesaplanmış olup bu değer kararsız görüşünü temsil eden 3,00 puanından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Buna göre söz konusu ifadeye katılım düzeyinin yüksek olduğu yorumu yapılabilir.

“Açık Bankacılık uygulaması Bankanızın aktif büyüklüğünün artışı hızlandıracaktır” ifadesine katılım düzeyi puanı 4,24 olarak hesaplanmış olup bu değer kararsız görüşünü temsil eden 3,00 puanından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Buna göre söz konusu ifadeye katılım düzeyinin yüksek olduğu yorumu yapılabilir.

“Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda vergi pozisyonu yönetimimize olumlu katkısı olacaktır” ifadesine katılım düzeyi puanı 2,25 olarak hesaplanmış olup bu değer kararsız görüşünü temsil eden 3,00 puanından anlamlı düzeyde daha düşüktür. Buna göre söz konusu ifadeye katılım düzeyinin düşük olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 8. Stratejik & Finansal İle İfadelere Katılım Düzeylerinin İncelenmesi

Tablo 9. Müşteri İlişkileri Yönetimi İle İfadelere Katılım Düzeylerinin İncelenmesi

	Ort.	ss	t	p
1.Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda Müşteri Yönetim Anlayışını değiştirecektir	4,29	0,85	6,286	0,000*
2.Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda Pazarlama ve Satış Kanalı personel sayısında azalma getirecektir	2,76	1,03	-0,940	0,361
3.Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda yeni ürün geliştirmeye katkı sağlayacaktır	4,53	0,80	7,884	0,000*
4.Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda Müşteri ilişkisi yönetimi ve ürün Pazarlama faaliyetlerinizin banka dışı kurumlara kaymasına sebep olacaktır	4,06	0,97	4,518	0,000*

Kesme Değeri=3,00***p<0,05: Anlamlı fark bulunmaktadır.**

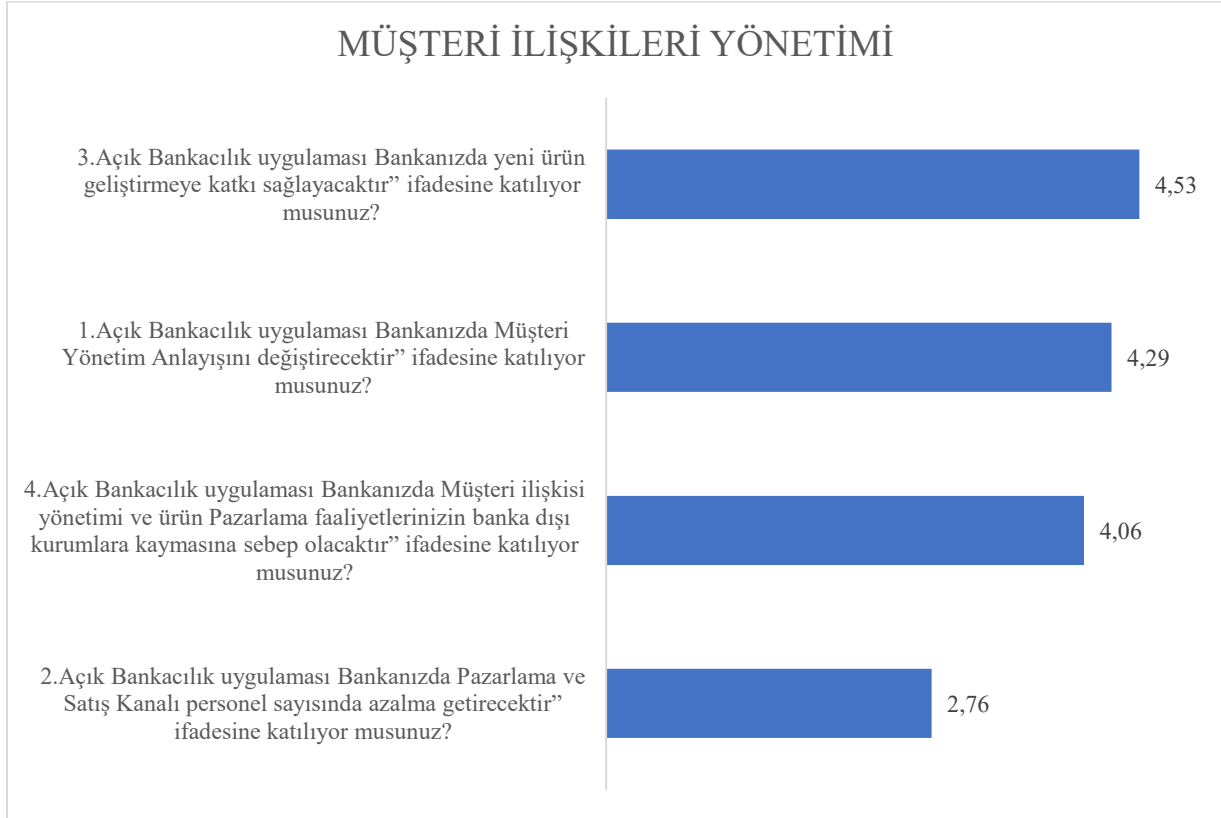
“Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda Müşteri Yönetim Anlayışını değiştirecektir” ifadesine katılım düzeyi puanı 4,29 olarak hesaplanmış olup bu değer kararsız görüşünü temsil eden 3,00 puanından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Buna göre söz konusu ifadeye katılım düzeyinin yüksek olduğu yorumu yapılabilmektedir.

“Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda yeni ürün geliştirmeye katkı sağlayacaktır” ifadesine katılım düzeyi puanı 4,53 olarak hesaplanmış olup bu değer kararsız görüşünü temsil eden 3,00 puanından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Buna göre söz konusu ifadeye katılım düzeyinin yüksek olduğu yorumu yapılabilmektedir.

“Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda Müşteri ilişkisi yönetimi ve ürün Pazarlama faaliyetlerinizin banka dışı kurumlara kaymasına sebep olacaktır” ifadesine katılım düzeyi puanı 4,06 olarak hesaplanmış olup bu değer kararsız görüşünü temsil eden 3,00 puanından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Buna göre söz konusu ifadeye katılım düzeyinin yüksek olduğu yorumu yapılabilmektedir.

“Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda Pazarlama ve Satış Kanalı personel sayısında azalma getirecektir” ifadesine katılım düzeyi puanı 2,76 olarak hesaplanmış olup bu değer kararsız görüşünü temsil eden 3,00 puanından anlamlı düzeyde farklı değildir. Buna göre söz konusu ifadeye katılım düzeyinin yüksek ya da düşük olduğu yorumu yapılamamaktadır ve kişilerin bu konuda kararsız olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Şekil 8. Müşteri İlişkileri Yönetimi İle İfadelere Katılım Düzeylerinin İncelenmesi

Tablo 10. Örgütsel İle İfadelere Katılım Düzeylerinin İncelenmesi

	Ort.	ss	t	p
1. Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda işgücü kompozisyonu değiştirecektir	3,76	1,03	3,054	0,008*
2. Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda işgücü istihdamına azalma getirecektir	2,53	1,07	-1,817	0,088
3. Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda ilave personel sayısına sebep olacaktır	3,12	1,45	0,334	0,743

Kesme Değeri=3,00

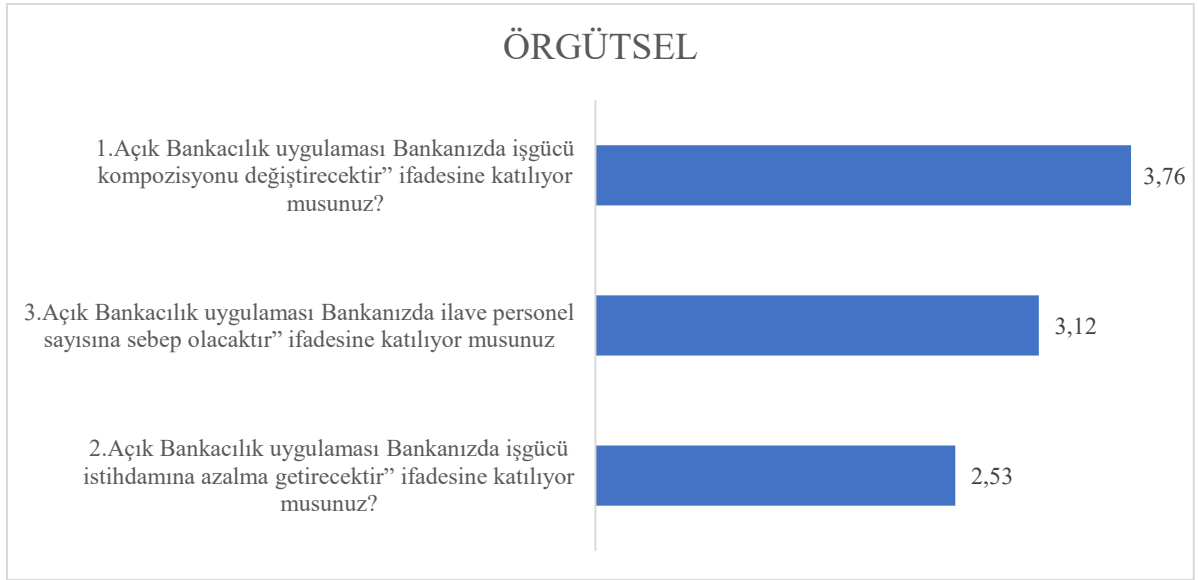
***p<0,05: Anlamlı fark bulunmaktadır.**

“Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda işgücü kompozisyonu değiştirecektir” ifadesine katılım düzeyi puanı 3,76 olarak hesaplanmış olup bu değer kararsız görüşünü temsil eden 3,00 puanından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Buna göre söz konusu ifadeye katılım düzeyinin yüksek olduğu yorumu yapılabilmektedir.

“Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda işgücü istihdamına azalma getirecektir” ifadesine katılım düzeyi puanı 2,53 olarak hesaplanmış olup bu değer kararsız görüşünü temsil eden 3,00 puanından anlamlı düzeyde farklı değildir. Buna göre söz konusu ifadeye katılım düzeyinin yüksek ya da düşük olduğu yorumu yapılamamaktadır ve kişilerin bu konuda kararsız olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

“Açık Bankacılık uygulaması Bankanızda ilave personel sayısına sebep olacaktır” ifadesine katılım düzeyi puanı 3,12 olarak hesaplanmış olup bu değer kararsız görüşünü temsil eden 3,00 puanından anlamlı düzeyde farklı değildir. Buna göre söz konusu ifadeye katılım düzeyinin yüksek ya da düşük olduğu yorumu yapılamamaktadır ve kişilerin bu konuda kararsız olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Şekil 9. Örgütsel İle İfadelere Katılım Düzeylerinin İncelenmesi

Tablo 11. Bölüm Puanlarına Yönelik Hipotez Testi Sonuçları

	Minimum	Maximum	Ortalama	ss	t	p
Teknoloji	2,60	5,00	4,16	0,58	8,345	0,000*
Stratejik & finansal	2,67	5,00	3,92	0,62	6,111	0,000*
Müşteri ilişkileri yönetimi	3,00	5,00	3,91	0,50	7,526	0,000*
Örgütsel	2,00	4,33	3,14	0,66	0,862	0,402

Kesme Değeri=3,00

***p<0,05: Anlamlı fark bulunmaktadır.**

Teknoloji ile ifadelerin ortalamasına ilişkin katılım düzeyi puanı ortalaması 4,16 olarak hesaplanmış olup bu değer kararsız görüşünü temsil eden 3,00 puanından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Buna göre teknoloji ile ifadelere katılım düzeyinin yüksek olduğu yorumu yapılabilmektedir.

Stratejik & finansal ile ifadelerin ortalamasına ilişkin katılım düzeyi puanı ortalaması 3,92 olarak hesaplanmış olup bu değer kararsız görüşünü temsil eden 3,00 puanından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Buna göre stratejik & finansal ile ifadelere katılım düzeyinin yüksek olduğu yorumu yapılabilmektedir.

Müşteri ilişkileri yönetimi ile ifadelerin ortalamasına ilişkin katılım düzeyi puanı ortalaması 3,91 olarak hesaplanmış olup bu değer kararsız görüşünü temsil eden 3,00 puanından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Buna göre müşteri ilişkileri yönetimi ile ifadelere katılım düzeyinin yüksek olduğu yorumu yapılabilmektedir.

Örgütsel ile ifadelerin ortalamasına ilişkin katılım düzeyi puanı ortalaması 3,14 olarak hesaplanmış olup bu değer kararsız görüşünü temsil eden 3,00 puanından anlamlı düzeyde farklı değildir. Buna göre örgütsel ile ifadelere katılım düzeyinin yüksek ya da düşük olduğu yorumu yapılamamaktadır ve kişilerin bu konuda kararsız olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

6.SONUÇ

Açık Bankacılık uygulamasından çok öncesinde API'ler aracılığıyla sağlanan veri alışverişi sayesinde banka müşterilerinin hayatını kolaylaştıran otomatik fatura ödeme, sigorta katılım payını görüntüleme ve ödeme, vergi ödemelerini ve borçlarını görüntüleme ve ödeme gibi hizmetler ülkemizde bankacılık sektörünün teknolojik gelişimin bir sonucuydu.

Mobil bankacılık kavramıyla akıllı telefonlar aracılığıyla bu hizmetlerde hız, basitlik ve 7/24 erişim banka müşterilerinde beklentiler açısından çitayı yükselmişti. Avrupa ve diğer kıtalarda pandemi öncesinde bilinmeyen ama ekonomik sebeplerden dolayı ülkemizde eskiden beri bilinen bazı uygulamalar sözkonusudur: Bunları taksitlendirme, ekstre öteleme, harcamının hemen ardından banka tarafından vadeye yayılan ödeme planları gibi sıralayabiliriz.

Açık Bankacılık ile bankacılık hizmetlerinde dijitalleşme ve/veya finansmanı konusunda sayılı yeniliğin banka müşterilerinin hayatına girmesi beklenmektedir. Bankalar ve müşteriler açısından yepyeni olan şey Açık Bankacılık uygulaması ile düzenleyici kanun ve yönetmeliklerin müşteriye, bankalar ve fintekler aracılığıyla kendi bilgilerini farklı formlarda ve platformlarda görüntüleyebilme, erişebilme ve ödeme başlatma yetkisini verebilmesidir.

Müşteri tarafında kolaylık, hız, şeffaflık ve maliyet avantajı sağlaması beklenen bu uygulamanın bankalar tarafında dönüşüme sebep olacak bir dönemi açtığı muhakkaktır.

Bu dönüşümün hangi konularda olması beklendiği incelenen bu çalışmada teknolojik açıdan sektörde iş hacmini artıcı bir gelişme beklenmektedir ve katılımcıların pazar payı artırmayla ilgili beklentileri bulunmaktadır. Görüşmelerde aktarılan bilgilere göre pazar payı %5'in altında olan bankaların daha geniş müşteri kitlelerine ulaşma fırsatını servis bankacılığı ile artması beklenmektedir.

Yapılan anket çalışmasını ve analiz sonuçlarının hipotezleri teknoloji olarak desteklediği görülmektedir. Yani açık bankacılık uygulaması bankacılık sektöründe teknolojik değişikliklere sebep olacaktır. Teknolojik açıdan riskli olarak görülen veri güvenliği konusunda kusursuza yakın kurulmuş sistemlere rağmen risklerin olduğu belirtilmektedir. Görüşmelerde aktarılan bilgilere göre bunda en büyük soru, öğrenen algoritmalarla dolandırıcılık faaliyetlerinin nasıl farklılaşacağıdır. Buna ilave bir diğer risk ise açık bankacılık ekosistemine temin edilecek verilerin sonucu fintekler aracılığıyla sağlanacak hizmetlerin ekosistem oyuncuları arasında sürekli bir entegrasyon gerektirirken teknolojik bağımlılık seviyesini artırmasıdır. Hizmetin uçtan uca temini açısından bir oyuncu tarafında kusursuz hizmet ifası diğer oyuncunun kusurlu ifası ile kesintiye uğrayabilir ve bu sonucunda bankacılık ürünü veya

hizmetindeki aksama müşteri memnuniyetsizliğinde yepyeni bir cephe açılmasına sebep olabilir.

Yapılan anket çalışmasını ve analiz sonuçlarının hipotezleri stratejik ve finansal olarak desteklediği görülmektedir. Anket sonucunda açık bankacılık uygulamasıyla bankacılık sektöründe başlamakta olan yenilikler karşısında strateji geliştirilmeden mevcut varlıklarını ve piyasa paylarını sürdüremeyeceklerini anlaşılmaktadır. Stratejik olarak bankaların kendi finansal teknoloji firmalarını kurarak ilerleme modelini seçebilecekleri gibi kimi finansal teknoloji firmalarını kendilerine organik olarak katma yoluyla ilerlemeleri bugüne kadar karşılaşılan örneklerden ikisidir. Yine anket sonucuna göre teknolojik altyapıları, bankacılık tecrübeleri ve yeniliğe açıklıklarıyla gelirlerinin, pazar paylarının, karlılıklarının olduğu gibi devam etmesi ve/veya artması beklentisi tespit edilmiştir. Bunu, müşteri ürün ihtiyacını belirleme, oluşturma, piyasaya sunma ve ölçme bakımından tecrübelerine finteklerin sunacakları analiz ve içgörülerle geliştirilecek yeni ürün ve hizmet teklifleriyle yapmayı düşündükleri yapılan görüşmelerde belirtilmiştir. Bunun yanısıra bankacılık ürünlerine erişimi olmayanların da dolaşıma katılabilmesi de yine beklenen sonuçlardan biri olduğu paylaşılmıştır.

Yapılan anket çalışmasını ve analiz sonuçlarının hipotezleri müşteri ilişkiler yönetimini açısından desteklediği görülmektedir. API sayısının çokluğu değil müşteriye ulaşan ve banka için yeni bir gelir kalemine dönüşen API sayısının önemi yapılan görüşmelerde vurgulanmıştır. Bu çerçevede, ürün geliştirme süreçlerinin servis bankacılığı ile daha yeni bir anlayışa bürünebileceği belirtilmiştir. Geleneksel bankaların direkt müşteri ile ister şube bankacılığı isterse dijital/mobil platformlarındaki doğrudan ilişkisi zamanla hesap bilgi temin eden ve ödeme başlatan aracı finteklerle paylaşarak müşteri yönetim anlayışını etkileyeceği bahsedilmiştir.

Yapılan anket çalışmasını ve analiz sonuçlarında işgücü kompozisyonunun değişeceği noktasında ortak bir görüş olmakla birlikte sayısal olarak istihdam seviyesinde azalma veya artış öngörülememektedir. Buna ilave yapılan sözlü aktarımlarda Saha Satış ve Pazarlama faaliyetlerinin dijitalde mevcut pazarlama aktivitelerine devam edileceği ve ona ilave platform bankacılığı, servis bankacılığı yani bankacılık ürünlerinin bankanın kendi sahip olduğu mecralar dışında satış ve pazarlamasına kayış yaşanacağı öngörüldüğü belirtilmiştir. Gerekli yetkinlikler açısından Satış ve Pazarlama çalışanlarının profilinde değişiklik yaratacağına dair ortak bir görüş bulunmaktadır. (Geleneksel pazarlamadan dijital pazarlamaya, geleneksel ürün geliştirmeden dijital ürün geliştirmeye doğru bir değişim)

Uzun vadede bankaların nihai tüketici dediğimiz bireysel müşterilerle bağının azalacağını öngörülmektedir. Bankaların fon temin eden kuruluşlar olarak servis bankacılığı üzerinden hizmetlerini sunduğu platformlarda, platform sahibi kuruluşlarla, ödeme firmalarıyla veya benzeri finteklerle iş yapış modellerine kayış yaşayacağı öngörülmektedir Nihai tüketicilerin uzun vadede bu aradaki kuruluşlar ile birebirde bankacılık hizmetlerini ve ürünlerini edineceği düşünülmektedir.

7.KAYNAKÇA

- Adzorgenu-Amponsah, S. A. S. (2019). *A study of the sources of finance for home ownership in ghana: Assessing the role of mortgage banks in financing* (Doctoral dissertation, University of Ghana).
- Afşar, M Ve Afşar, A. (2010). *Finansal Ekonomi*, Ankara, Detay Yayıncılık.
- Ajayi, S. (1999). Evolution and functions of central banks. *Economic and Financial Review*, 37(4), 3.
- Akbank Lab. (2020). Açık Bankacılık: Bankacılığın Geleceğinde Önemli Bir Oyun Alanı. <https://www.akbanklab.com/tr/guncel/blog/acik-bankacilik-bankaciligin-geleceginde-onemli-bir-oyun-alani> Son Erişim: 10.10.2022.
- Aksoy, B., & Bilgel, D. (2019). Finansal teknoloji şirketleri ve geleceğin bankacılığı: açık bankacılık. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (17), 1097-1105.
- Allen, L. (2009). *The Encyclopedia Of Money*. ABC-CLIO.
- AP (Avrupa Parlamentosu). (2017). İç Pazarda Ödeme Hizmetleri Hakkında 25 Kasım 2015 Tarihli ve 2015/2366/ sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi. www.europarl.europa.eu Son Erişim: 3.11.2022.
- Arthur, K. N. A. (2017). Financial Innovation And its Governance: Cases Of Two Major Innovations in The Financial Sector. *Financial Innovation*, 3(1), 1-12.
- Aydın, N. (2006). *Bankacılık Uygulamaları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Benligiray, B., Milic, S. & Vanttinen, H. (2021). Decentralized APIs for Web 3.0. v1.0.3 api3.org's Whitepaper. <https://drive.google.com/file/d/1b8QsGPCJJC1pQOcg83-knD1IAOIgCtZZ/view> Son Erişim: 10.10.2022.
- Bilgel, D. ve Aksoy, B., (2019). Finansal Teknoloji Şirketleri Ve Geleceğin Bankacılığı: Açık Bankacılık, *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 17, 1099.
- Birch, D. (2016). Kimlik: Yeni Para. Çev. Ahmet Usta. İstanbul: Kapital Medya Hizmetleri.
- Bloch, J. (2006). How to design a good API and why it matters. In *Companion to the 21st ACM SIGPLAN symposium on Object-oriented programming systems, languages, and applications* (pp. 506-507).

- Bloch, J. (2006). How to design a good API and why it matters. In *Companion to the 21st ACM SIGPLAN symposium on Object-oriented programming systems, languages, and applications* (pp. 506-507).
- Bodle, R. (2011). Regimes of sharing: Open APIs, interoperability, and Facebook. *Information, Communication & Society*, 14(3), 320-337.
- Boobier, T. (2020). *AI and the Future of Banking*. John Wiley & Sons.
- Brodsky, L., & Oakes, L. (2017). Data Sharing And Open Banking. *Mckinsey & Company*, 1097, 1105.
- Buchory, H. A. (2014). Analysis Of The Effect Of Capital, Credit Risk And Profitability To Implementation Banking Intermediation Function (Study On Regional Development Bank All Over Indonesia Year 2012). *International Journal of Business, Economics and Law*, 4(1), 133-144.
- Camerinelli, E. (2020). Open bank, APIs, and financial services ecosystems: The future of banking. Aite Group LLC, , Boston, MA.
- Chan, R., Troshani, I., Hill, S. R., & Hoffmann, A. (2022). Towards an understanding of consumers' FinTech adoption: the case of Open Banking. *International Journal of Bank Marketing*.
- Christi, S., & Barberis, J. (2016). The FinTech book. The financial technology handbook for investors, entrepre.
- Cortet, M., Rijks, T., & Nijland, S. (2016). PSD2: The digital transformation accelerator for banks. *Journal of Payments Strategy & Systems*, 10(1), 13-27.
- Cukierman, A. (1994). Central bank independence and monetary control. *The Economic Journal*, 104(427), 1437-1448.
- Currie, W.L., Gozman, D.P. ve Seddon, J.J.M. (2018). Dialectic Tensions İn The Financial Markets: A Longitudinal Study Of Pre And Post Crisis Regulatory Technology, *Journal of information Technology*. 33 (4),. 304-325.
- Çetinkaya, K. B. (2020). X, Y, Z Kuşağı... Peki Ya Ötesi. *Bilim Genç TÜBİTAK*, 17-22.
- D'Costa, F. (2022). Powering Next-Gen Digital Banking Using Open Banking APIs and Blockchain Technology. *Entrepreneur Asia Pacific*. <https://www.entrepreneur.com/en->

- [au/finance/using-open-banking-apis-and-blockchain-technology-to-power/340524](https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/uk/Documents/financialservices/deloitte-uk-open-banking-how-to-flourish-in-an-uncertain-future.pdf) Son Erişim: 10.10.2022.
- D’Souza, A. R., Yang, D., & Lopes, C. V. (2016, October). Collective intelligence for smarter api recommendations in python. In *2016 IEEE 16th International Working Conference on Source Code Analysis and Manipulation (SCAM)* (pp. 51-60). IEEE.
- Deloitte. (2017). *How To Flourish In An Uncertain Future: Open Banking And PSD2*. <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/uk/Documents/financialservices/deloitte-uk-open-banking-how-to-flourish-in-an-uncertain-future.pdf> Son Erişim: 10.10.2022.
- Deloitte. (2021). *Open Banking Unleashing The Power Of Data And Seizing New Opportunities*. <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/in/Documents/financial-services/in-fs-open-banking-report-noexp.pdf> Son Erişim: 10.10.2022.
- Demirez, D., Gr, D., & zeltrkay, E. Y. (2021). Bankacılık Sektöründe Dijital Dönüşüm: Açık Bankacılık Ve Uygulamalarına İlişkin Kavramsal Bir Araştırma. *Tarsus Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 10-28.
- Deniz, V. (2019, Aralık). deme Hizmetleri, E-Para ve Açık Bankacılık Hakkındaki 7192 Sayılı Kanun ve Getirdikleri. Procompliance.net. erişim linki: <https://www.procompliance.net/odeme-hizmetleri-e-para-ve-acik-bankacilik-hakkindaki7192-sayili-kanun-ve-getirdikleri/> son erişim: 3.11.2022
- Dratva, R. (2020). Is open banking driving the financial industry towards a true electronic market?. *Electronic Markets*, 30(1), 65-67.
- Dutt, N. (2001). The US and the Asian Development Bank: origins, structure and lending operations. *Journal of Contemporary Asia*, 31(2), 241-261.
- EBA (2016). *Understanding the Business Relevance of Open APIs and Open Banking for Banks, Information Paper version 1.0*. Euro Banking Association, EBA Working Group on Electronic and Alternative Payments, May 2016.
- Eren, E. (2019). *Türk Hukukunda Merkezi Takas Kuruluşları, Merkezi Karşı Taraf Uygulaması ve Tezgâh st Türev Araıların Merkezi Takası*. İstanbul: On İki Levha Yayınları.

- Fintech İstanbul. (2019). Dünyada Ve Türkiye’de Açık Bankacılık: Bankacılığın Geleceği. Türkiye Değerlendirmesi ile Genişletilmiş Versiyon. Edt. Özlem Özkan. Rumi Matbaacılık, İstanbul. <https://bkm.com.tr/wp-content/uploads/2015/06/Dunyadaveturkiyedeacikbankacilik.pdf> Son Erişim: 10.10.2022.
- Finel-Honigman I, and Sotelino F. (2015). *International Banking for a New Century*, Routledge: New York.
- Freelon, D. (2018). Computational research in the post-API age. *Political Communication*, 35(4), 665-668.
- FSB. (2017). *Financial Stability Implications From Fintech*. Supervisory And Regulatory Issues That Merit Authorities Attention: Financial Stability Board. <https://www.fsb.org/wp-content/uploads/R270617.pdf> Son Erişim: 10.10.2022.
- George, D. (2021). Open Banking API: Everything You Need To Open Banking API. Fortune Soft It. <https://www.fortunesoftit.com/everything-you-need-to-know-about-open-banking-api/> Son Erişim: 10.10.2022.
- Gimigliano, G., & Beroš, M. B. (2021). Introduction To The Payment Services Directive I: A Commentary. In *The Payment Services Directive II*. Edward Elgar Publishing.
- Goodhart, C. (1995). *The central bank and the financial system*. Springer.
- Goodhart, C. A. (1987). Why do banks need a central bank?. *Oxford economic papers*, 39(1), 75-89.
- Gozman, D., Hedman, J., & Sylvest, K. (2018). *Open Banking: Emergent Roles, Risks & Opportunities*. In ECIS 2018 Proceedings Association for Information Systems. AIS Electronic Library (AISeL). Proceedings of the European Conference on Information Systems.
- Göktepe, S. (2018). Fintech Startups in Turkey-How Will Fintech Startups Change Traditional Approval and Lending Processes of Banks in Turkish Financial Markets. Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi, Ankara.
- Griffith-Jones, S., & Tyson, J. (2012). The European Investment Bank and its role in regional development and integration. *The Transformations of the International Financial System*. Brasília: IPEA.

- Gu, X., Zhang, H., Zhang, D., & Kim, S. (2016). Deep API learning. In *Proceedings of the 2016 24th ACM SIGSOFT international symposium on foundations of software engineering* (pp. 631-642).
- Guirguis, H. S., & Trieste, J. (2020). Measuring the impact of monetary policy on mortgage rates. *Journal of Real Estate Research*, 42(2), 285-313.
- Gün, U. (2019). Bankacılık Hukukunda Yeni Kavram: Açık Bankacılık. *Finans Hukuku Gündemi Dergisi*, (2), 35–59.
- Güneş, A. (2021). Bankacılık Dağıtım Kanallarının Kayıt Dışı Ekonomiye Etkisi. *Econder International Academic Journal*, 5(2), 274-290.
- Gürses, D. (2019). Mevcut Türk Hukuk Düzeninde “Açık Bankacılık” Mümkün Müdür? *Finans Hukuku Gündemi Dergisi*, (2), 15–22.
- Hager, S. B. (2012). Investment bank power and neoliberal regulation: from the volcker shock to the volcker rule. In *Neoliberalism in crisis* (pp. 68-92). Palgrave Macmillan, London.
- Hammer, P. J. (2009). Development As Tragedy: The Asian Development Bank And Indigenous People In Cambodia. *Living On The Margins: Minorities And Borderlines In Cambodia And Southeast Asia*, Peter J. Hammer, Ed., Center For Khmer Studies, 09-06.
- Hassany, E. E. J. P., & Pambekti, G. T. (2022). Review On The Application Of Open Banking In Sharia Banking: An Swot Analysis. *El-Amwal*, 5(1), 69-91.
- Hedman J. And S. Henningsson (2015). The New Normal: Market Cooperation in The Mobile Payment Ecosystem. *Electronic Commerceresearch And Applications* 14 (5), 305–318.
- Hu, S., & Dai, T. (2013). Online map application development using Google Maps API, SQL database, and ASP .NET. *International Journal of Information and Communication Technology Research*, 3(3).
- ING Bank. (2022). Açık Bankacılık Hizmetleri. <https://www.ing.com.tr/tr/ing/7-24-bankacilik/acik-bankacilik> Son Erişim: 3.11.2022.
- Kapinus, L., & Skrygun, N. (2014). Development of electronic banking technologies in Ukraine. *Економічний часопис-XXI*, (3-4 (1)), 55-58.

- Karaarslan, S., & Gülhan, O. (2020). Tfrs 9'a Geçişin Türkiye'de Halka Açık Bankaların Finansal Durum Tablolarına Etkileri. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (86), 111-124.
- Kazan, E., Tan, C-W, Lim, E., Sørensen, C., and Damsgaard, J. (2018). Disentangling Digital Platform Competition: The Case of UK Mobile Payment Platforms. *Journal of Management Information Systems* 35 (1), 180-219.
- Kobaküs. (2021). Açık Bankacılık nasıl işliyor? <https://kobakus.com/acik-bankacilik-nasil-isliyor/> Son Erişim: 10.10.2022.
- Kocaoğlu-Ulbrich, Ş. E. (2019). Avrupa Birliği ve Türk Banka Hukuku Yönünden Fintek. Yüksek Lisans Tezi. Galatasaray Üniversitesi.
- Koepl, T. V., & Kronick, J. (2020). Open Banking in Canada—The Path to Implementation. *CD Howe Institute Commentary*, 579.
- Kokkinis, A., & Miglionico, A. (2020). Open banking and Libra: a new frontier of financial inclusion for payment systems?. *Singapore Journal of Legal Studies*, (Sep 2020), 601-629.
- KPMG. (2021). *Pulse Of Fintech H2'20*, <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2021/02/pulse-of-fintech-h2-20-global.html> Son Erişim: 10.10.2022.
- Leong, E. (2020). Open Banking: The Changing Nature of Regulating Banking Data-A Case Study of Australia And Singapore. *Banking & Finance Law Review*, (35.3), 443-469.
- Li, Y., Spigt, R., & Swinkels, L. (2017). The impact of FinTech start-ups on incumbent retail banks' share prices. *Financial Innovation*, 3(1), 1-16.
- Llewellyn, D. T. (2018, October). Financial technology, regulation, and the transformation of banking. In *The European Money and Finance Forum (SUERF) conference: Financial Disintermediation and the Future of Banking Sector*.
- Lomborg, S., & Bechmann, A. (2014). Using APIs for data collection on social media. *The Information Society*, 30(4), 256-265.
- Long, G., Tan, Y., Jiang, J., & Zhang, C. (2020). Federated Learning For Open Banking. In *Federated Learning* (Pp. 240-254). Springer, Cham.

- Mansfield-Devine, S. (2016). Open banking: opportunity and danger. *Computer Fraud & Security*, 2016(10), 8-13.
- Marois, T. (2022). A dynamic theory of public banks (and why it matters). *Review of Political Economy*, 34(2), 356-371.
- Marois, T., & Güngen, A. R. (2016). Credibility and class in the evolution of public banks: the case of Turkey. *The Journal of Peasant Studies*, 43(6), 1285-1309.
- McMichael, P. (2009). Banking on agriculture: a review of the World Development Report 2008. *Journal of Agrarian Change*, 9(2), 235-246.
- Meral, Y. (2019). Açık bankacılığa geçiş ve Avrupa Birliği ödeme hizmetleri kurallarının (PSD2) rolü. *Bankacılar Dergisi*.
- Nicholls, C. C. (2019). Open banking and the rise of FinTech: innovative finance and functional regulation. *Banking & finance law review*, 35(1), 121-151.
- Obilor, S. I. (2013). The impact of commercial banks' credit to agriculture on agricultural development in Nigeria: An econometric analysis. *International Journal of Business, Humanities and Technology*, 3(1), 85-94.
- Okur, M. R., & Tütüncüoğlu, M. (2017, June). Reaching financial service customers in 21 st century: A Conceptual Overview. In 5 th International Conference on Contemporary Marketing Issues ICCMI June 21-23, 2017 Thessaloniki, Greece (p. 522).
- Pandy, S. (2020). Developments in Open Banking and APIs: Where Does the US Stand. *Federal Reserve Bank of Boston, March*, 17.
- Rousseau, H. P. (2019). GDPR, PSD2 and open banking are creating a new dynamic in personal financial services: A note. *Journal of Internet Banking and Commerce*, 24(1), 1-7.
- Roussakis, E. (1997). Global Banking: Origins And Evolution, *São Paulo*, 37 (4), 45-53
- Saini, P., & Sindhu, J. (2014). Role of commercial bank in the economic development of India. *International Journal of Engineering and Management Research*, 4(1), 27-31.
- Scott, A., And Bolotin, L. (2016). *Introducing The Open Banking Standard: Helping Customers, Banks And Regulators Take Banking Into A Truly 21st-Century, Connected Digital Economy*. Open Data Institute, United Kingdom.

- Sezal, L. (2021). Dünyada ve Türkiye’de açık bankacılık uygulamaları ve yasal düzenlemeler. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 8(71), 1512-1525.
- Sheng, Z., Gang, Z., Qing, C., Yan, W., & Pingping, L. (2009, July). The architecture and implementation of the new generation business system in a commercial bank. In *2009 International Conference on Business Intelligence and Financial Engineering* (pp. 501-504). IEEE.
- Stefanelli, V., Manta, F., & Toma, P. (2022). Digital financial services and open banking innovation: are banks becoming invisible?. *arXiv preprint arXiv:2210.01109*.
- Sun, R., Ge, J., & Mashat, S. (2022). Design and Development of Commercial Bank Financial System Based on Cloud Computing. In *International Conference on Multi-modal Information Analytics* (pp. 150-157). Springer, Cham.
- Şahan, D. (2017). Platform Ekonomilerinin Bir Uygulaması Olan Finansal Teknoloji Şirketleri Bankacılık Sektörünü Nasıl Değiştirecek? Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi, Ankara.
- Şahin, B. Ş., & Cantürk, B. C. (2020). Türkiye’deki Hukuki Altyapı Ve Ödeme Hizmetleri Yönergesi 2 Bağlamında API Teknolojisi ve Açık Bankacılık. *Maliye ve Finans Yazıları*, (114), 149-148.
- Şahin, B. Ş., & Cantürk, B. C. (2020). Türkiye’deki Hukuki Altyapı Ve Ödeme Hizmetleri Yönergesi 2 Bağlamında API Teknolojisi ve Açık Bankacılık. *Maliye ve Finans Yazıları*, (114), 149-148.
- Taştan, F. G., & Saruhan, U. (2020). Açık Bankacılık: Kişisel Verilerin Korunmasına Bir Tehdit Mi?. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi. Erişim Linki: <http://acikerisim.ybu.edu.tr:8080/xmlui/handle/123456789/2174>. Son Erişim Tarihi: 22.10.2022.
- Taştan, F. G., & Saruhan, U. (2020). Açık Bankacılık: Kişisel Verilerin Korunmasına Bir Tehdit Mi?. Bağımsız Araştırma. Erişim Linki: <http://acikerisim.ybu.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/2174/acik-bankacilik-kisisel-verilerin-korunmasi-furkan-guven-tastan-utku-saruhan.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Son Erişim: 3.11.2022.

- Thakor, Anjan. (1999). Information technology and financial services consolidation. *Journal of Banking & Finance*. 23. 697-700.
- Türkiye İş Bankası (2022). Açık Bankacılık Uygulamaları. <https://www.isbank.com.tr/is-ticari/acik-bankacilik> Son Erişim: 3.11.2022
- Usta, A. (2019). "Dünyada ve Türkiye'de Açık Bankacılık: Bankacılığın Geleceği." <https://bkm.com.tr/wpcontent/uploads/2015/06/Dunyadaveturkiyedeacikbankacilik.pdf> Son Erişim: 3.11.2022.
- Ustaömer, K. (2019). *Türkiye'nin Bankacılık Sektöründe Dijitalleşme Olgusu (Özel Bankalar Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Uşaklı, B. S. ve (2021). *Finansal hizmetler inovasyonu: Açık bankacılık* Yüksek Lisans Tezi, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi).
- Uzundağ, Ş. (2013). *Türkiye'de internet bankacılığının gelişimi ve internet bankacılığına ilişkin tüketici davranışları analizi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Ülke, A. O. (2021). *Açık Bankacılık ve Türkiye Uygulamaları*. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi. İstanbul.
- van Zeeland, I., & Pierson, J. (2021). In Banks We Trust: Banks as Custodians of Personal Data in Open Banking Ecosystems. *Available at SSRN 3896405*.
- Varıcı, İ. (2015). Elektronik Bankacılıkta Yeni Bir Model: Pospara ve Muhasebe Uygulamaları. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(1), 73- 87.
- Vives, X. (2017). The impact of FinTech on banking. *European Economy*, (2), 97-105.
- Wang, H., Ma, S., Dai, H. N., Imran, M., & Wang, T. (2020). Blockchain-Based Data Privacy Management With Nudge Theory In Open Banking. *Future Generation Computer Systems*, 110, 812-823.
- Weber, O. (2014). Social banking: Concept, definitions and practice. *Global Social Policy*, 14(2), 265-267.
- Wong, J., & Ho, K. (2020). The Impact of Fintech Innovations on the Hong Kong Banking Industry. *Hong Kong Institute for Monetary and Financial Research (HKIMR) Research Paper WP*, (08).

- Zachariadis, M. ve Özcan, P. (2017). *The API Economy And Digital Transformation In Financial Services: The Case Of Open Banking*. Swift Institute Working Paper. 2016-001.
- Zeller, B., & Dahdal, A. M. (2021). Open Banking and Open Data in Australia: Global Context, Innovation and Consumer Protection. *Qatar University College of Law, Working Paper Series, Working Paper*, (2021/001).
- Zeller, B., & Lynch, B. (2020). Challenges in open banking-what are the practical steps to be taken now?. *UW Austl. L. Rev.*, 48, 579.
- Ziegler, T. (2021). Implementation of Open Banking Protocols Around the World. In *The Palgrave Handbook of Technological Finance* (pp. 751-779). Palgrave Macmillan, Cham.